

T.C

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SINIFA BAĞLILIĞINDA

ÖĞRETMENİN ETKİSİ

Filiz ÖZDEMİR

İSTANBUL, 2014

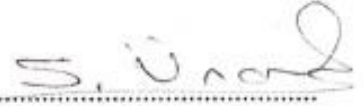
T.C.
YEDİTEPE UNIVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ortaokul Öğrencilerinin Sınıfa Bağlılığında Öğretmenin Etkisi

Ad-Soyad: Filiz ÖZDEMİR

ONAY:

Danışman : Prof. Dr. Semra ÜNAL

Üye: Prof. Dr. Sefer ADA

Üye: Doç. Dr. Nurdan BAYSAL

Onay Tarihi: ...05...12...2014

T.C.
YEDİTEPE UNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SINIFA BAĞLILIĞINDA
ÖĞRETMENİN ETKİSİ

Filiz ÖZDEMİR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Semra ÜNAL

İSTANBUL, 2014

İÇİNDEKİLER

	<u>Page</u>
İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ	viii
ÖNSÖZ	xiii
ABSTRACT	xiv
ÖZET	1
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.1.1. Problem Cümlesi	6
1.1.2. Alt Problemler	7
1.2. ÇALIŞMANIN AMACI	7
1.3. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ	7
BÖLÜM II	8
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. BAĞLANMA	8
2.1.1. Bağlanma Teorileri	8
2.1.2. İçsel Çalışan Modeller	10
2.2. OKULA BAĞLILIK	11
2.2.1. Okula Bağlılık Kavramı	12
2.2.2. Okula Bağlılık Türleri	13
2.3. SINIFA BAĞLANMA	16
2.4.ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN İÇ ÇALIŞMA MODELLERİ ETKİLEŞİMİ	16

2.5. GÜVENSİZ BAĞLANAN ÇOCUKLAR İLE ÇALIŞMA	19
2.6. ÖĞRETMEN İLE ÖĞRENCİ İLİŞKİSİ VE ÖĞRENMEYE ETKİSİ	24
2.7. OKUL YÖNETİMİNİN ETKİSİ	28
BÖLÜM III	31
3. YÖNTEM	31
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	31
3.2. EVREN ÖRNEKLEM	31
3.2.1. Örneklem Seçimi	31
3.3. VARSAYIMLAR	32
3.4. SINIRLILIKLAR	32
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	33
BÖLÜM IV	34
4. BULGULAR VE YORUMLAR	34
BÖLÜM V	99
5. SONUÇ , TARTIŞMA VE ÖNERİLER	99
5.1. SONUÇLAR	99
5.1.1. Demografik Yapıya İlişkin Sonuçlar	99
5.1.2. Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar	100
5.1.2.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçlar	100
5.1.2.2. Öğrenim Görünen Okul Türü Değişkenine İlişkin Sonuçlar	100
5.1.2.3. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Sonuçlar	101
5.1.2.4. Anne Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Sonuçlar	103
5.1.2.5. Anne Baba Meslek Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar	105
5.2. TARTIŞMA	107

5.2.1. Demografik Yapıya İlişkin Tartışma	107
5.2.2. Alt Problemlere İlişkin Tartışma	111
5.3. ÖNERİLER	119
KAYNAKÇA	122
EKLER	130
EK1 Ortaokul Öğrencilerinin Sınıfa Bağlılığında Öğretmenin Etkisini Ölçen Anket Örneği	
ÖZGEÇMİŞ	133

KISALTMALAR

DEHB : Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu

DSM-IV : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders- Mental Hastalıkların Tanı ve İstatistik El Kitabı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2-2 Çocuğun İçsel Çalışan Modeli ve Davranışlarını Etkileyen Aile, Okul ve Yapısal Faktörlerin Kavramlaştırılması (20).....	17
---	----

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2-1 Farklı bağlanma modellerinde emosyonel yanıtların bağlanma modellerine göre dağılımı	111
Tablo 4-1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Verilerinin Dağılımı	34
Tablo 4-2 Bağlılık Ölçek Sorularının Her Zaman Çoğunlukla Nadiren ve Hiçbir Zaman Şıklarına Verilen Cevapların Dağılımı	36
Tablo 4-3 Bağlılık Ölçek Sorularının “Her Zaman, Çoğunlukla Nadiren ve Hiçbir Zaman” Şıklarına Verilen Cevapların Yüzde Dağılımı	38
Tablo 4-4 Bağlılık Ölçek Sorularının Cinsiyete göre Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Dağılımı.....	43
Tablo 4-5 Bağlılık Ölçek Sorularının Okul Türüne göre Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Dağılımı	45
Tablo 4-6 Okul Türüne göre Anlamlılık Gösteren Bağlılık Ölçek Sorularının Dağılımı	48
Tablo 4-7 Bağlılık Ölçek Sorularının Sınıflara göre Ortalamasının Varyans Analizi Sonuçları	50
Tablo 4-8 Bağlılık Ölçek Sorularının Sınıflara göre Ortalamasının Varyans Analizi Sonuçları	53
Tablo 4-9 Öğrencilerin Bağlılık Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalamasının Anne Eğitimine göre Varyans Analizi Sonuçları	555
Tablo 4-10 “.....arkadaşca davranır” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	58

Tablo 4-11 “.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	51
Tablo 4-12 “.....velilerimizle işbirliği yapar” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	60
Tablo 4-13 “.....öğrenciler arasında ayırım yapmaz” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları.....	61
Tablo 4-14 “.....derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	62
Tablo 4-15 “.....derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	63
Tablo 4-16 “.....sınıfta sürekli ders yapmaz, farklı konulardan da bahseder” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	64
Tablo 4-17 “.....başarılı öğrencileri ödüllendirir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları.....	65
Tablo 4-18 “.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	66
Tablo 4-19 “.....bize güven verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	67
Tablo 4-20 “.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	68

Tablo 4-21“.....öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	69
Tablo 4-22 “.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları.....	71
Tablo 4-23 Öğrencilerin Bağlılık Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalamasının Baba Eğitimine göre Varyans Analizi Sonuçları	72
Tablo 4-24 “.....arkadaşca davranır” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	75
Tablo 4-25 “.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	76
Tablo 4-26 “.....velilerimizle işbirliği yapar” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	77
Tablo 4-27 “.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	78
Tablo 4-28 “.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	79
Tablo 4-29 “.....bize güven verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	81
Tablo 4-30 “.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	83

Tablo 4-31 “.....öğrencilerle karşılıklı görüşmeler yapar” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	84
Tablo 4-32 “.....öğrencilerine görev ve sorumluluk verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	85
Tablo 4-33 “.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının BabaEğitim Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	86
Tablo 4-34 Öğrencilerin Bağlılık Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalamasının Annelerinin İş Durumuna Göre Varyans Analizinin Sonuçları.....	87
Tablo 4-35 “.....arkadaşca davranır” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne İş Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	89
Tablo 4-36 “.....sınıfta espri yapar” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne İş Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları.....	90
Tablo 4-37 “.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne İş Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları.....	91
Tablo 4-38 “.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne İş Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları.....	92
Tablo 4-39 “.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne İş Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları	93
Tablo 4-40 “.....bize güven verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne İş Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları.....	94
Tablo 4-41 Öğrencilerin Bağlılık Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalamasının Babalarının İş Durumuna Göre Varyans Analizinin Sonuçları	95

Tablo 4-42 “.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Baba İş Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları 96

Tablo 4-43 “.....başarılı öğrencileri ödüllendirir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Baba İş Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları 97

Tablo 4-44 “.....bize güven verir” Sorusunun Öğrencilerin Verdikleri Cevap Ortalamalarının Anne İş Durumuna göre Varyans Analiz Sonuçları..... 98

ÖNSÖZ

Sosyal ve ekonomik alanlarda meydana gelen değişiklikler, teknolojinin hızla gelişmesi ve bilgiye ulaşım kaynaklarının artması gibi faktörler okullarda uygulanan eğitim-öğretim faaliyetlerinin gereksinim çerçevesini genişletmektedir. Gerek öğretmenlerin ve okul idarecilerinin gerekse de öğrencilerin sürekli yenilikleri takip etmesi, kendilerini geliştirerek bu yeniliklere ayak uydurmaları gerekmektedir. Söz konusu bu adaptasyon sürecinde öğrencilerin okula, dolayısıyla öğretmen ve arkadaşlarıyla en çok iletişim halinde olduğu sınıf ortamına karşı bağlılık duygusunu geliştirebilmelerine yardımcı olacak ortamların yaratılması son derece büyük önem arz etmektedir. Çünkü, öğrenciler, eğitim sisteminin temel parçası, bir alt sistemi olan sınıf ortamını ne denli sever, o ortamı oluşturan öğelere ne denli bağlı olurlarsa bahsedilen adaptasyon sürecini o denli kolay ve başarıyla geçebilirler. Bu ortamı oluşturan öğeler, öğretmen, öğrenci, arkadaş grupları, okul idaresi, aile ve teknolojik donanımdır. Bu etkenlerin öğrencinin sınıf içi bağlılık düzeyine etkileri farklı boyutlarda olmakla birlikte öğretmen-öğrenci ilişkisinin diğer ilişki türlerine göre eğitimin niteliği üzerinde daha büyük bir etki yarattığı bilinen bir gerçektir. Sınıfta etkili bir öğretmen-öğrenci ilişkisini geliştirmek için öğretmenlerin öğrencilerin akademik gereksinimlerinin karşılanmasının ötesinde onların sosyal, duyuşsal ve davranışsal sorunları ile de ilgilendiği ortamlar öğrencilerin bilgiyi, beceriyi ve istedik davranışları edinebilmeleri için en uygun ortamlardır ve bu tür ortamlarda öğrencinin sırasıyla sınıfa ve okula bağlanması ve yine sırasıyla sınıf, okul ve eğitim hakkında olumlu şeyler hissetme, bu ortamlara ait olma duygusu gelişecektir. Bir okulda, okul müdürü tarafından sergilenen liderlik ne kadar önemli ise, sınıfta öğretmen tarafından sergilenen öğretimsel liderlik de o kadar önemlidir. Öğretmenler, bu tür ilişkilerin farkında olmalı ve öğrencileriyle pozitif ilişkiler kurmak ve bunu sürekli geliştirmek için çaba göstermelidir.

Başta araştırmanın yürütülmesine değerli fikirleriyle katkı sağlayan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Semra ÜNAL'a, teşekkür ederim. Ayrıca, anketlerin toplanması ve değerlendirilmesi sürecinde desteğini esirgemeyen tüm meslektaşlarıma ve emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Filiz ÖZDEMİR

İstanbul, 2014

ABSTRACT

The elements of teaching learning environment are teachers, students, groups of friend, school administration, the family and the technological equipments. Although these factors affect the level of commitment to students in different sizes, classroom with the teacher-student relationship is a fact that creates a greater impact on the quality of education compared to other types of relationships. The environment in which teachers provide students' academic needs fulfilling their social, emotional and behavioral problems are the most suitable environment to develop an effective teacher-student relationship in the classroom and this type of class environment develop a sense of belonging respectively to the class and the school as well as a positive feeling respectively about the class, school and the education.

It is a known fact that since the students spend the majority of their time with teachers and friends at school, teacher-student relationship compared to other types of relationships has a greater effect on the quality of education and students' academic achievement. In a number of studies a positive relationship has been demonstrated between the positive relationships established with the teachers and the student's academic success, motivation, academic self-sufficiency and well-being.

In this study, a questionnaire was applied to 419 students attending to 6th, 7th and 8th grades at the private and public elementary schools chosen from Ümraniye district in Istanbul province between the dates of 1 January 2014 and 14 January 2014 to review teacher's role in student's commitment to the class.

As a result of our study it is found out that democratic relations prevail between the teachers and students both in public and private schools but there is also a domineering structure in terms of the order in the class.

Keywords: student, teacher relationship, commitment

ÖZET

Eğitim ğretim ortamını oluşturan öğeler, ğretmen, ğrenci, arkadaş grupları, okul idaresi, aile ve teknolojik donanımdır. Bu etkenlerin öğrencinin sınıf içi bağlılık düzeyine etkileri farklı boyutlarda olmakla birlikte ğretmen-ğrenci ilişkisinin diğer ilişki türlerine göre eğitimin niteliği üzerinde daha büyük bir etki yarattığı bilinen bir gerçektir. Sınıfta etkili bir ğretmen-ğrenci ilişkisini geliştirmek için öğretmenlerin öğrencilerin akademik gereksinimlerinin karşılanmasının ötesinde onların sosyal, duyuşsal ve davranışsal sorunları ile de ilgilendiği ortamlar öğrencilerin bilgiyi, beceriyi ve istedik davranışları edinebilmeleri için en uygun ortamlardır ve bu tür ortamlarda öğrencinin sırasıyla sınıfa ve okula bağlanması ve yine sırasıyla sınıf, okul ve eğitim hakkında olumlu şeyler hissetme, bu ortamlara ait olma duygusu gelişecektir. Çok sayıda çalışmada öğretmenlerle kurulan olumlu ilişkilerin öğrenciler açısından akademik başarıyla, motivasyonla, akademik öz-yeterlilikle ve öğrencilerin iyi oluşları ile pozitif ilişkisi ortaya koyulmuştur.

Bu çalışmada ortaokul ğrencilerinin sınıfa bağlılığında öğretmenin etkisini incelemek üzere 1 Ocak 2014 ile 30 Aralık 2014 tarihleri arasında İstanbul ili Ümraniye ilçesinden seçilen özel ve devlet ortaokullarının 6., 7. ve 8. sınıflarında okuyan 419 öğrenciye anket uygulanmıştır. Çalışmamızın sonucunda hem devlet hem de özel okulda ğretmen-ğrenci arasında demokratik ilişkilerin hakim olduğu ancak sınıfın düzeni ile ilgili otoriter yapıların da olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, ğrenci, Sınıf, ğretmen ğrenci İlişkisi, Bağlılık

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Eğitim ve öğretim insanların doğumlarıyla başlayan ve yaşamları boyunca devam eden bir süreçtir. İlk olarak ailede başlayan eğitim ve öğretimin kapsamı, bireyin büyümesiyle birlikte giderek artar ve daha sistemli bir şekilde uygulanır. Bireyin eğitimi ve öğretimi okullarda planlı ve belirli bir sisteme uygun olarak devam ettirilir. Okullarda yapılan eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkinliği pek çok faktörün bir arada olmasına bağlıdır. Öğrencilerin eğitim-öğretim hayatlarındaki başarısını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen bu faktörlerin her biri başlı başına bir önem arz etmektedir. Farklı bir ifadeyle okulda öğrencilerin başarılı olmasında eğitim-öğretim programının etkinliği çeşitli faktörlere bağlıdır.

Bir toplumun değişen sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve teknolojik şartlara uyum sağlayabilmesi o toplumun sahip olduğu eğitim sistemine bağlıdır. Eğitimin vazgeçilmez unsuru olan okullar da, çevrenin bir ürünü olarak değişime ayak uydurmak zorundadır.

Günümüzde, sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda meydana gelen değişiklikler, bilginin zenginleşmesi, bilgiye hızlı ulaşılabilmesi vb. faktörler okullarda uygulanan eğitim-öğretim programlarının içeriğini daha karmaşık bir hale getirmektedir. Gerek öğretmenlerin ve okul idarecilerinin gerekse de öğrencilerin sürekli yenilikleri takip etmesi ve bu doğrultuda kendilerini geliştirerek bu yeniliklere ayak uydurmaları gerekmektedir. Söz konusu bu adaptasyon sürecinde öğrenciler açısından en önemli problemlerden birisi öğrencilerin sınıf içinde kendilerini güvende hissederek okula olan bağlılık duygularını oluşturmalarıdır.

Bağlanma kuramının temel prensibi; ileriki yıllarda sosyal ilişkilerin prototiplerini hazırlayan bakım vericilerle bireylerin erken dönem ilişkilerini açıklamasıdır (Bowlby,

2012, Parke et al., 1992, Bartholomew and Horowitz, 1991).Bağlanma stilleri, çocuğun gelişiminde zamanla içselleştirdiği birincil bakıcıların bilişsel dışa vurumu olarak açıklanır. “İçsel Çalışma modelleri' anlamına gelen bu bağlanma ilişkisinini içselleştirilmiş temelleride dolayısıyla atılmış olur (Anbar, 2013, Marotta, 2002). İç Çalışma modelleri; birincil bakıcının tepkileri ve geçmiş ilişkileri ile oluşan kümülatif deneyimi ile ilgili olarak bireyin kendi ve diğerleri hakkında geliştirdiği bilişsel bir modeldir. Bu nedenle, bağlanma stillerini anlamak için bireyine beveyne-çocuk ilişkisini, kişilik özelliklerinin nasıl geliştiğini öğrenmek çok önemlidir (Marotta, 2002, Huebner, 1991). Orta çocukluk ve ergenlik döneminde de bebeklik ve çocuklukta olduğu gibi bağlanma önemlidir. Fiziksel bir varlığa ulaşılabilirlik, açık iletişim kanalları, yardım için çocuğun isteklerine her zaman açık olma, farkındalık ve bilinçli olmak bağlanmayı tanımlar. Ergenlik aileden bağımsız olma ve özerklik kurma dönemidir. Bazı insanlar bağımlılık ile bağlanmayı karıştırır çünkü bir yanılgı olarak bağlanmanın ergenlik döneminde zayıflaması gerektiğini düşünürler. Hâlbuki kendine güven ve bağımsızlık hissi güven ortamının, güvenli bağlanmanın sonucudur. Ergenlik döneminde sağlıklı kişiliğin yapıtaşu uygun bağlanma faktörlerinin oluşmasıdır (Bowlby, 2012, Parke et al., 1992, Bartholomew and Horowitz, 1991, Anbar, 2013, Marotta, 2002, Huebner, 1991).

Bir çocuğun ailesi dışında en fazla zaman geçirdiği kişi okuldaki öğretmendir. Günümüzde özellikle ailelerin iş yoğunluğundan dolayı bazı öğretmenler, çocukların ailelerinden daha fazla onlarla birlikte zaman geçirebilmektedir. Araştırmacılar öğretmen-çocuk ilişkilerinin, bir çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerini açıklamak için, bağlanma teorisini, bilişsel ve motivasyonel teorileri, ayrıca sosyo-ekolojik teorileri bir çerçeve olarak kullanmışlardır. Bu farklı bakış açılarının her birinin, bir çocuğun okula uyumunda öğretmen-çocuk ilişkisinin kalitesinin ne oranda etkili olabileceğini açıklayan, farklı, ama ortak amaca hizmet eden görüşler olduğuna inanılmaktadır (Kıldan, 2011).

Öğrenciler zamanlarının büyük bir çoğunluğunu okulda öğretmenleri ve arkadaşları ile geçirdiğinden öğretmen-öğrenci ilişkisinin diğer ilişki türlerine göre eğitimin niteliği ve öğrencilerin akademik başarıları üzerinde daha büyük bir etki yarattığı bilinen bir gerçektir. Öğretmenler, çocukların gelişiminde büyük öneme sahiptirler (Çınkır, 2004).

Öğrenmenin güvenli bir ortam temelinde çevrenin keşfedilmesi modeli ile gelişmesi en etkili yöntemdir. Güvenli ortam temeli “İç Çalışma Modeli Etkileşimi” denilen bakım vericinin çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı, uygun, ulaşılabilir cevap vermesi, stresten uzak bilişsel ve sosyal gelişimini sağlamasıdır. Birincil bakım verici-çocuk ilişkisi gibi öğretmen-öğrenci ilişkisi de dinamik bir süreçtir. Öğretmenler sınıfa, kendi bağlanma stilleri ile oluşmuş motivasyonel hedefler/davranışlar ve çocuklarla interaktif gelişen duygu ve beklentileri yansıtan davranışsal kalıplar getirir. Örneğin; çekingen bireyler tipik olarak genellikle kendileri ile başkaları arasına mesafe koyarlar ve başkalarının girişimleri ve ihtiyaçlarına karşı daha az hassas ve duyarlı görünebilirler. Bu bağlanma tarzında öğretmen sanki daha az destekleyici ve erişilebilir gibi algılanabilir (Janice et al., 2004, Borelli et al., 2010).

Önceki araştırmalar yetişkinlerin kendi bağlanma stillerine göre, çocukların bakımında güven bazında hareket etme kabiliyetlerinde farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Güvenli yetişkinler genelde daha gerçekçi, daha uygun ve daha hassas kendi geçmiş ilişkilerini değerlendirir ve çocukların ihtiyaçlarına güvensiz bağlanma geçmişine sahip yetişkinlerden daha uygun cevap verir. Dozier ve arkadaşlarının çalışmasında klinisyenler kişinin bağlanma durumu ne olursa olsun güven durumunun temel ihtiyaçlara en uygun cevap olduğunu bildirmişlerdir (Borelli et al.,2010).

Araştırmalar okula bağlanmanın duygusal, davranışsal ve akademik sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, öğretmen ve akran desteğini düşük algılayan öğrencilerin depresyon belirtileri gösterme ve davranış sorunları yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğugösterilmiştir (Way, et al., 2007).

Çok sayıda çalışmada da öğretmenlerle kurulan olumlu ilişkilerin öğrenciler açısından akademik başarıyla, motivasyonla, akademik öz-yeterlilikle ve öğrencilerin iyi oluşları ile pozitif ilişkisi ortaya koyulmuştur (Crosnoe et al., 2004, Davis, 2006, Patrick et al., 2007, Roeser et al., 1996, Demaray et al., 2009, Rueger et al., 2010, Suldo et al., 2009).

Çalışmalar, öğretmenlerle olumlu ilişkilere sahip olmanın, okula bağlılığın yaşam doyumu ve iyi oluşları ile bağlantılı olduğu, öğretmenler tarafından takdir edilen ilk ergenlik dönemindeki öğrencilerin öğretmenlerinin gözünde önemsiz olduklarını düşünen

öğrencilere göre sınıfta daha mutlu olduklarını göstermişlerdir. Ayrıca çalışmalar,okula karşı bağlılık hissedenden öğrencilerin riskli davranışlarda bulunma olasılıklarının da düşükolduğunu göstermektedir (Rueger et al., 2010, Suldo et al., 2009, Bergin and Bergin, 2009).

Bağlanma öğrencilerin okul başarısını etkiler. Bu öğrencilerin ebeveyn bağlılığı kadar öğretmen bağlılığı için de geçerlidir. Güvenli bağlanma güvensiz bağlanmaya göre standartlaştırılmış testlerde daha yüksek sınıf ve puanlar ile ilişkilidir.Güvenli bağlanma aynı zamanda daha büyük emosyonel-duygusal düzenleme, sosyal yeterlilik ve zorluklarla baş etmede isteklilik ile ilişkilidir ve Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) ve suça eğilimi azaltır. Bu etkiler yüksek riskli öğrencilerde daha güçlü hissedilir. Bu alanda güçlü bir öğretmen-öğrenci ilişkisini sadece bir bağlanma geliştirmekten daha çok başarıyı artıran bir unsur olarak değerlendirmek gerekir. Sınıfa bağlanmanın rolünü anlamak, özellikle zor öğrenci grupları ile çalışırken eğitimcilere daha etkili olma konusunda yardımcı olacaktır.Öğretmen-öğrenci ilişkileri ve okula bağlanmayı geliştirmek için sunulan önerilerde sınıfa uygun bağlanmanın en az iki işlevi bildirilmektedir (Bergin and Bergin, 2009). Bunlar:

1. Bağlanma çocuklarda ***güvenlik duygusunu artırarak özgürce keşfetme ortamı*** sağlar. Bütün çocuklar kendilerini güvende hissetmek isterken, bağlanma onlara çevrelerini keşfetmek için doğuştan itibaren motivasyon kaynağı olur.
2. Bağlanma çocukların ***sosyalleşmesi için temel oluşturur***. Çocukların ve yetişkinlerin uyumlu bir etkileşimle birbirlerini etkilemelerini ve yetişkinlerin değerlerinin ve davranışlarını benimsemelerini sağlar.

Öğrenciler zamanlarının büyük bir çoğunluğunu okulda öğretmenleri ve arkadaşları ile geçirdiğinden öğretmen-öğrenci ilişkisinin diğer ilişki türlerine göre eğitimin niteliği ve öğrencilerin akademik başarıları üzerinde daha büyük bir etki yarattığı bilinen bir gerçektir. Öğretmenler, çocukların gelişiminde büyük öneme sahiptirler (Çınkır, 2004).

İçsel Çalışma modeline göre hem öğrencinin hem öğretmenin bağlanma modeli aynı öğrenme ortamında etkileşim içindedir. Çekingen/ikircikli bağlanma modelinde yetişkin/öğretmen, öğrenci ile ilişkisinde sıcaklık, güven ve duyarlılık eksikliğini tanımada

zorluk yaşayabilir. Bu yetişkinlerin/öğretmenlerin çocukların/öğrencilerin olgunlukları ve bağımsızlıkları konusunda gerçekçi olmayan beklentileri olabilir, çocukların özgüvenlerinin abartılı algılanması ve kişilerarası ilişkilerde çok mesafeli davranılması gibi. Çekingen öğretmenler öğrencilere genellikle mesafeli yanıtlar vererek gereken sıcaklık ve anlayıştan yoksun görünürler. Bu tarzda bir öğretmen aralıklı kesintili olarak öğrencilerin ihtiyaçlarına adapte olabilir ve ortaya çıkan sorunlarda altta yatan durumları çözmeden gözlemediği davranışlarla olaylara yaklaşabilir (Borelli et al., 2010, Çınkır, 2004).

Bağlanma durumundan bağımsız olarak öğretmen kaygılı-çekingen bir öğrenciyi pasif-agresif, öfkeli, içine kapanık ve işbirlikçi olmayan, dirençli biri olarak ve hatta aşırı bağımlı, reaktif, ilgi çekmeye çalışan ve dürtüsel eğilimli hareket eden bir çocuk olarak da kabul edebilir. Böyle dağınık bir öğrenci agresif, reaktif, dürtüsel hareketleri olan yönetilmesi zor bir öğrenci olarak görülebilir. Bu ilişkide öğretmenin ihtiyaç duyduğu şey diğerleri ile karşılaştırdığında böyle bir öğrencinin bağlanma modelini daha fazla kabul edebilmesidir. Kendi bağımlılık ihtiyaçlarını karşılayamamış öğretmenler, öfkeli dirençli öğrencinin duygularını artırabilir ve çekingen, endişeli, dağınık öğrenciyi reddedebilir; bu öğrencilerle ilişkilerinde negatif içsel çalışma modelleri ile çocukları olumsuz etkileyebilirler. Bu kayıtsız bağlanma stiline sahip öğretmenlerin (diğerlerine olan duygusal mesafelerini korumak amacıyla) öfke direncinin kabulünü daha az tolere ettiklerini göstermeleri ve aynı zamanda çekingen çocukları desteklemede başarısız olmaları beklenir. Kayıtsız ve saplantılı öğretmenlerin güvenli bağlanma modeline sahip çocuklarla çok daha iyi çalışmaları beklenir. Güvenli öğretmen diğer yandan, öfke dirençli öğrencide çekingenliği ve sokulamama durumunu tanıyabilir, öfke dirençli öğrencide bağımlılığı teşhis edebilir ve dağınık öğrencide davranış dışı hareketleri anlamlandırabilir, ihtiyaç duyduğu güven ve karşılıklı iletişimde pozitif destek olabilir. Bu öğretmen öğrenci ile daha olumlu bir içsel çalışma modeli gerçekleştirerek çocuğun gelişimine katkıda bulunacak bir süreç yaratır (Borelli et al., 2010, Çınkır, 2004). Çivitçi'nin 2011 yılında lise öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmada yalnızlık düzeyi yüksek olanlar yalnızlık düzeyi düşük olanlara göre okul ortamında öfkelerini daha yıkıcı bir biçimde ifade ettiğini ve daha düşük düzeyde öfkeleri ile olumlu biçimde başa çıkabildiğini bildirmiştir. Yalnızlık düzeylerine göre okul öfkesinin diğer boyutlarının (düşmanlık, yıkıcı ifade ve olumlu başa çıkma) yalnızlık düzeyi yüksek 11. sınıf öğrencilerinin 9. ve 10. sınıflardaki öğrencilere

göre okul ortamında öfkelerini daha yıkıcı bir biçimde ifade ettikleri gösterilmiştir (Çivitci, 2011).

Öğrencilerin sınıf içerisinde öğretmenleri ve diğer öğrencilerle geçirdiği zaman dilimleri onlar için anlamlı ve eğlenceli yaşantılardan oluşuyorsa, okulun geneline karşı da olumlu tutumlar geliştireceklerdir . Tunç ve Beşaltı'nın 2013 yılında Şanlıurfa Birecik ilçesinde ikinci kademe 6. 7. ve 8. sınıf da bulunan öğrencilerin okul yaşam kalitesini bazı değişkenlere göre incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada üç farklı okuldaki 469 öğrenci incelenmiş ve sonuçta öğrencilerin algıladıkları başarılarına göre statüde, okula yönelik duygularında ve öğretmenlere yönelik duygularında anlamlı farklılaşmalar rapor etmişlerdir (Tunç ve Beşaltı,2013). Yine Yılmaz'ın (2007) bir ilde 13 ilköğretim okulunda öğrenim gören 1.469 öğrenciden oluşan ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin Öğretmen İlgisi Boyutu, Okuldan Memnuniyet Boyutu ve Öğrencinin Öğretmen Algısı Boyutu incelenmiş ve Okul yaşamının niteliğinde okuldan memnuniyet boyutu ile öğrencilerin öğretmen algısı arasında ve öğretmen ilgisi boyutu ile öğrencilerin öğretmen algısı arasında yüksek düzeyde, anlamlı ilişki bulunmuştur (Yılmaz, 2007).

Bağlanma stillerinin bireylerin yaşamları boyunca benlik algılarında, seçimlerinde, iş yaşamlarında, aile içi ilişkilerinde, otoriteyle kurulan ilişkilerde, yakın ve romantik beraberliklerde ve daha birçok yaşamsal alanda önemli rol oynadığı fark edilmiştir. Bundan dolayı son zamanlarda ülkemizde ve dünyada bağlanma stillerinin hangi yaşamsal alanlarla ne derecede ilişkili olduğuna dair bilimsel araştırmalara ağırlık verilmeye başlanmıştır.Okul ortamında eğitim-öğretim programına tabii olan öğrenciler de benzer şekilde okula, öğretmenlerine ve sınıf içi aktivitelere karşı güven duygusuna sahip olduklarında; ardından okula, öğretmenlerine ve sınıf içi aktivitelere karşı bağlılık duygusu geliştirebilmeleri mümkündür.

Bu bilgilerden yola çıkarak biz bu çalışmada; ortaokul öğrencilerinin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini araştırmayı amaçladık.

1. 1.1. Problem Cümlesi

Ortaokul öğrencilerinin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisi var mıdır?

1.1.2. Alt Problemler

- 1.Ortaokul öğrencilerinin sınıfa bağlılıklarında öğretmenin etkisi ne düzeydedir?
- 2.Ortaokul öğrencilerinin sınıfa bağlılıklarında öğretmenin etkisi,
  - 2.1. Cinsiyete,
  - 2.2. Öğrenim görülen okul türüne,
  - 2.3. Sınıf düzeyine,
  - 2.4. Anne babanın eğitim durumuna,
  - 2.5. Anne babanın meslek durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

1.2. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı; ortaokul kurumlarında eğitim alan öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini ortaya koymaktır.

1.3. Çalışmanın Önemi

Öğretmenler sınıfın düzenini sağlamak ve korumak adına otoriter yaklaşımlar sergileyebilmektedir. Bu konuda öğretmenlerin, öğrencilerin sınıfa dolayısıyla okula ve eğitim öğretim sistemine karşı olumlu bir yaklaşım sergileyebilmesi ve bağlılık hissedebilmesi için daha demokratik yaklaşımlar geliştirebilmesi gereklidir.

Bu araştırma; özel ve resmi ortaokul öğrencilerinin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin önemini ortaya koymak kaydıyla, ortaokul öğrenmeleri içinbu bağlılığı sağlayabilmeleri adına hizmet öncesinde ve hizmet içi eğitim yoluyla eğitimler verilmesi hususunda eğitim politikacıları ve uygulayıcılarına katkı sağlaması bakımından önemlidir.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bağlanma

Bağlanma; insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlanır. Bebeklik döneminde duygusal gelişimin sağlıklı olabilmesinde anahtar rolü ana-baba oynamaktadır. Bebeklikteki bağlanma kavramı; anne-baba ya da birincil bakım verenlere olumlu tepkilerin verilmesi, bu kişilere yönelme, arama, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına eş zamanlı olarak rahatlama duygusunun eşlik etmesi gibi duygu ve davranış örüntülerinin tümünü kapsamaktadır (Parke et al., 1992, Marotta, 2002, Bowlby, 2012, Anbar, 2013).

Bağlanma bebekle birincil bakım veren arasında gelişen ve bebekte güven duygusunu yerleştiren güçlü bir bağıdır. İlk yılın ikinci yarısında bebek kendisinin ihtiyaçlarına yanıt veren kişiye bağlanmaya başlar. Çocukluk ve ergenlik döneminde ortaya çıkan birçok psikopatolojinin kaynağı, bebeğin birincil bakıcısı ile olan ilişkisinin niteliği ile yakından ilişkilidir. Ortaya çıkan çoğu patoloji, bu ilişkinin ele alınmasını gerektirmekte ve klinik açıdan tedavinin temelini oluşturmaktadır. Bebeklik döneminde yaşanan patolojik bağlanma örüntülerinin gelecekteki ilişkiler üzerindeki etkisi günümüzde önemini koruyan bir konu niteliğindedir (Bowlby, 2012, Anbar, 2013, Ainsworth, 1982, 1989, Armsden and Greenberg, 1987).

2. 1.1. Bağlanma Teorileri

Bağlanma teorisi; ilk çalışmalarını John Bowlby'in yaptığı bu kuram; insanın başlangıcı ile ilişkileri arasındaki bağı anlamamızı sağlayan psikolojik, evrimsel ve etiyolojik bir teoridir. Bağlılık teorisi ilk olarak sosyal gelişimi normal olsun olmasın yetişkinlerle güvenli bir ilişki ihtiyacı duyan çocuklara, gençlere ve istismar edilmiş çocuklara odaklanır. Ancak son zamanlarda bu kavram daha büyük çocuklar, adolesanlar hatta yaşlıların ilişkileri ve gelişimi için bile incelenir olmuştur (Bowlby, 2012, Anbar, 2013).

Ebeveynlerin çocuklarına tepkileri bağlanma modellerinin çeşitliliğine yol açar ki bu durum bireyin sonraki hayatındaki ilişkilerinde duygu, düşünce ve beklentilerini

oluşturmaya rehberlik edecek içsel çalışma modellerine rehberlik eder (Bowlby, 2012,Anbar, 2013).

Bowlby, 1969–82 yıllarında “Bağlanma, Ayrılma ve Kaybetme” üçgenini anlatan eserinde bakım alan çocukların, bağlanma davranışının bazı bileşenlerini ve diğer etkileşimleri yani akran ilişkileri, romantik ilişkileri inceler. Bowlby, erken dönem sosyal çevrenin gelişimsel süreçlere şekil vermek için olgunlaştırıcı bir organizma olduğunu savunur (Bowlby, 2012).

Bebeğin başka bir insan varlığına ilk bağlanmasına aracı olan temel ontogenetik işlemler ve de bu işlemlerin yaşam döngüsünün daha geç noktalarında yaşamın gelişimine kalıcı bir şekilde etki ettiği gerçeği, temel psikobiyolojik mekanizmalar varlığında Bağlılık Teorisi ile açıklar (Bowlby, 2012,Anbar, 2013).

Ainsworth ve arkadaşları, bakım veren kişi çocuk bağlanma faktörlerini araştırdıkları deneysel çalışmada çocukların davranışlarını inceleyerek güvenli, kaygılı-kararsız ve çekingen/kaçıncı adını verdikleri ilişkilerle belirlemişlerdir (Ainsworth, 1982, 1989). Yetişkin bağlanma örüntüleri üzerine en kapsamlı model Bartholomew (1990) tarafından öne sürülmüştür. Bartholomew, modelini Bowlby'nin içsel çalışan modeli (benlik modeli ve başkaları modeli) ile Ainsworth'un ve Main'in üçlü bağlanma stiline dayandırmıştır (Parke et al., 1992). Bartholomew'un (1990) önerdiği iki boyutlu modele göre bireylerin kendilerine ve diğerlerine (arkadaş, sevgili, eş) ilişkin olumlu ve olumsuz bakış açıları bağlanma stillerini ortaya çıkarmaktadır. Bu modele göre, kendisine ve karşısındaki kişilere olumlu bakanlar *güvenli bağlanan* kişiler olarak adlandırılmaktadır. Özsaygı ve özerklik düzeyleri yüksek olan bu kişiler yakın ilişkilerden rahatsız olmazlar. Ayrıca, güvenli bağlananlar terk edilme korkusu taşımazlar ve ciddi anlamda kişiler arası sorunla karşılaşmazlar (Bowlby, 2012,Parke et al., 1992,Anbar, 2013).

Güvenli Bağlılık (secure): Bu bağlanma stiline sahip bebekler anneleriyle güvenli bir bağ geliştirip onların yokluklarında az huzursuzluk yaşadıkları ve bir yabancı ile odada yalnız kaldıklarında ise onunla rahat iletişim kurdukları fark edilmiştir. Bu bebeklerin anneleri odaya geri döndüklerinde az olan huzursuzluklarının çabuk sakinleştiği ve çevreyi keşfe ve oyunlarına geri döndükleri fark edilmiştir (Morsünbül, 2011, .Çetinkaya,2013).

Kaçınan Bağlılık (anxious avoidant): Bu bağlanma stiline sahip olan bebeklerin anneleri odadan çıktığında çok fazla tepki göstermemekte oldukları, duygusuz görüldükleri ve üstünkörü olarak oyuncaklarla oynadıkları gözlenmiştir. Anneleri odaya geri döndüklerinde ise anneleri ile temas kurmaktan kaçındıkları, daha çok çevreyle ilgilendikleri fark edilmiştir (Morsünbül, 2011, .Çetinkaya,2013).

Kaygılı-kararsız Bağlılık (anxious resistant): Bu bağlanma stiline sahip bebekler anneleri odadan çıktığında oldukça yoğun bir sıkıntı, kaygı ve kızgınlık sergiledikleri gözlenmiştir. Anneleri odaya tekrar geldiklerinde ise olumsuz duygu durumlarının devam ettiği, sakinleşemedikleri ve başka şeylerle ilgilenme konusunda isteksiz oldukları gözlenmiştir (Morsünbül, 2011, .Çetinkaya,2013).

2.1.2. İçsel Çalışan Modeller

Araştırmacılar son yirmi yıl içinde bağlanma yönelimlerdeki bireysel farklılıkları ortaya çıkarmışlardır. Örneğin Hazan ve Shaver (1987), bağlanma stillerine ilişkin olarak ergenleri ve yetişkinleri güvenli, kaçınan ve kaygılı olarak sınıflandırırken (Hazan and Shaver, 1987), Bartholomew ve Horowitz (1991) ise bağlanma stillerini, olumlu ve olumsuz kutuplarda değerlendirilen zihinsel modellerin kesiştiği noktada tanımlamışlardır (Bartholomew and Horowitz, 1991). Buna göre; güvenli (Secure) bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini ve başkalarını olumlu değerlendirmektedirler. Kendilerini olduğu gibi kabul eden bu stildeki bireyler başkalarını da değerli ve güvenilir algılayarak kabul edici davranışlar sergilemektedirler. Bu bağlanma stilini geliştiren kişiler, sosyal hayatı olumlu algılamaktadırlar. Saplantılı (Preoccupied) bağlanma stiline sahip bireyler kendilerini olumsuz, başkalarını olumlu değerlendirmektedirler. Bu stilde, bireyin kendine verdiği değer başkalarının onu kabul etmesine bağlıdır. Bu nedenle bu kişiler kendi değerliliğini onaylamak için ilişkilerinde başkalarının onayını kazanmak için çabalamaktadırlar. Kayıtsız (Dismissing) bağlanma stiline sahip bireyler kendilerini olumlu, başkalarını olumsuz değerlendirmektedirler. Bu kişiler kendilerine aşırı güvenirlere ama ilişki kuracak kadar diğerlerine güvenmezler. Bu stildeki bireylerin, ilişki kurarken kaygı düzeyleri düşük ve kaçınma davranışları yüksektir. Bu kişiler başkalarına karşı düşmanlık beslediklerinden ilişkilerinde soğukluk ve duygusal uzaklık gösterirler. Korkulu (Fearful) bağlanma stiline sahip bireyler hem kendini hem de başkalarını olumsuz değerlendirmektedirler.

İlişkilerinde yakınlık istemektedirler ancak başkalarına güvenmedikleri ve reddedilmekten korktuklarından reddedilme ihtimalini ortadan kaldırmak için sosyal durumlardan ve yakın ilişkilerden kaçınmaktadırlar (Mikulincera and Shaver, 2005).

Çocukluk döneminde oluşan bu şemalar, bireyin gelecekteki deneyimlerini yapılandırmakta ve bu yapılandırma bireyin kendisine ve diğerlerine ilişkin algılarını, inançlarını, kişilerarası ilişkilerini, beklentilerini ve tutumlarını biçimlendirmekte yaşam boyu sosyal ilişkilerindeki biliş, duygu ve davranışlarını etkilemektedir. Mikulincera ve Shaver (2005) 2005 yılındaki çalışmalarında; partnerin olumlu/olumsuz davranışı, partnerin mutluluğu ve sıkıntısı durumlarında yaşanan emosyonel durumlar ile bağlanma modelleri arasındaki ilişkili incelemiştir (Mikulincera and Shaver, 2005). Bağlanma modeline göre kişinin etkilendiği partnerinin durumuna göre yaşadığı emosyonel durumlar Tablo 2.1’de verilmiştir.

Tablo 2-1 Farklı bağlanma modellerinde emosyonel yanıtların bağlanma modellerine göre dağılımı

İlişki	Güvenli Bağlanma	Çekingen Bağlanma	Kaygılı Bağlanma
Partnerin olumsuz davranışı	Fonksiyonel kızgınlık	Bastırılmış öfke, kızgınlık, düşmanlık	Kızgınlık, düşmanlık, fonksiyonel olmayan öfke, umutsuzluk, üzüntü
Partnerin olumlu davranışı	Mutluluk, eğlence, sevgi, minnettarlık	İlgisizlik, ayırım	Mutlulukta ambivalans duygular, sevgi, korku, kaygı
Partnerin ilişki ile ilgili sıkıntısı	Suçluluk, telafi etme isteği	Kızgınlık, düşmanlık	Utanma, umutsuzluk
Partnerin ilişki ile ilgili olmayan sıkıntısı	Empatik şefkat	Küçümseme, düşmanlık, hor görme, haset	Kişisel sıkıntı, umutsuzluk
Partnerin mutlulukla ilgili ilişki	Mutluluk, sevinç, sevgi, gurur	Kibir	Mutlulukla ilgili ambivalans duygular, anksiyete, başarı korkusu
Partnerin mutlulukla ilgili olmayan ilişki	Empatik mutluluk, saygı, hayranlık	Düşmanca imrenme	Mutlulukla ilgili karışık ambivalans duygular, ayrılık korkusu, kıskançlık

2.2. Okula Bağlılık

2.2.1 Okula Bağlılık Kavramı

Öğrencilerin ‘kendilerini okula ait hissetmeleri ve okulun amaçlarını benimsemeleri’ olarak tanımlanan okul bağlılığı konusunun (Arastaman, 2009) son yıllarda eğitim bilimcilerin üzerinde durdukları temel konulardan biri haline geldiği görülmektedir. Okul bağlılığına ilişkin yazında pek çok tanım ile karşılaşmış olmakla birlikte, okul bağlılığının temel olarak ‘öğrencilerin okuldaki etkinliklere katılımı ve kendilerini okulla özdeşleştirmeleri’ şeklinde tanımlandığı söylenebilir (Finn and Voelkl, 1993)

Okul bağlılığı davranışsal, duygusal ve bilişsel olmak üzere üç bileşenden oluşan psikolojik bir yapıdır (Jimerson et al.,2003). Davranışsal boyut, temel olarak öğrencilerin okullarda süregelen akademik ya da sosyal etkinliklere katılımını içermektedir. Davranışsal boyut, aynı zamanda öğrencilerin müfredat dışı sayılabilecek sportif ve benzeri diğer kulüp faaliyetlerine katılımlarını da içermektedir.

Bu kapsamda davranışsal bağlılık duygusuna sahip öğrencilerin görece yüksek akademik performans gösterdikleri öne sürülmektedir. Duygusal bağlılık ise öğrencilerin öğretmenlerine, sınıf arkadaşlarına ve okula yönelik sergiledikleri olumlu ya da olumsuz tepkilerden oluşmaktadır. Okul bağlılığının üçüncü boyutunu oluşturan bilişsel bağlılık ise öğrencilerin öğrenmeye yönelik sahip oldukları psikolojik yatırım olarak ele alınmaktadır.

Bilişsel bağlılık düzeyi yüksek öğrencilerin problem çözerken daha esnek bir yaklaşım sergiledikleri, sıkı çalışma konusunda istekli oldukları ve başarısızlık karşısında etkili baş etme stratejileri kullandıkları belirtilmektedir (Fredricks et al., 2004).

Sillins ve Mulford (2004) katılımı, okula devam etme, ders dışı sosyal etkinliklere katılma, okul çalışmaları için fazladan zaman harcama, sınıfta ve okulda alınan kararlara katılma, kendi öğrenme amaçlarını belirleme, kendi fikrini sınıfta söyleyebilme olarak tanımlarken; bağlılığı öğrencinin, öğretmenin kendisiyle ilgilenme şekli, arkadaş grubuyla ilişkisi, okulda öğretilenlerin sonraki yaşamında ne işe yarayacağına ilişkin algısı ve okulla özdeşleşme düzeyi şeklinde tanımlamaktadırlar (Silins and Mulford, 2004). Finn (1993) ise

okul bağlılığını öğrencinin kendini okula ait hissetmesi, onun amaçlarını benimsemesi olarak tanımlamıştır(Finn and Voelkl, 1993).

Okula bağlılık, eğitim hakkında olumlu bir şeyler hissetme, okul ortamına ait olma duygusu ve okul personeli ve diğer öğrencilerle olumlu ilişki içinde olmak olarak da tanımlanmaktadır. Alan yazında okula bağlılık kavramı, beş temel içerikle değerlendirilmektedir. Bunlar; sınıf içi davranışlar, akademik performans, ders dışı sosyal etkinliklere katılım, kişilerarası ilişkiler ve okul toplumdur (school community) (Jimerson et al., 2003).

2.2.2. Okula Bağlılık Türleri

Schlechty (2001), öğrencinin okuldaki çalışma ve ödevleri içselleştirme durumuna göre okul bağlılığını beşe ayırmıştır. Bunlar özgün bağlılık, sembolik bağlılık, pasif uyma, geri çekilme ve isyandır (Schlechty, 2001).

- i. Özgün Bağlılık (Authentic Engagement):** Özgün bağlılık sağlayan öğrenciler beklentilere uygun davranırlar. Çünkü öğretimin onların gereksinimlerini karşıladığına inanırlar. Aynı zamanda uygun araç ve yöntemleri kabul ederler. Çünkü bu araç ve yöntemleri kişisel ihtiyaçlarına ve değerlerine uygun bulurlar. Bir öğrencinin gerçekten kişisel olarak ilgisini çektiği için bir kitabı okuması veya ilgisini çeken bir konuda bir problemin çözümü için bilgiye ulaşmaya çalışması buna örnek olarak verilebilir.
- ii. Sembolik Bağlılık (Ritual Engagement):** Öğrencinin ne gerekiyorsa onu yapmasıdır. Fakat yapılan şey etkinliğin kendisinde bulunan anlam için yapılmaz. Otoriteye aşırı derecede uyan öğrenciler, kendilerine anlamsız gelse de uyumlu davranırlar, fakat bunu adanmışlıktan ziyade itaatten yaparlar. Onlar gereken şeyi yapar, hatta gerekliliklerin ötesine bile geçebilirler, fakat burada öğrenci için amaç sadece verilen görevden kurtulmaktır. Bir testi sadece geçmek için kitap okumak veya bir koleje kabul edilmek için iyi not almaya çalışmak örnek olarak verilebilir.

- iii. **Pasif Uyma (Passive Compliance):** Pasif olarak uyan öğrenciler çalışmalardan veya ödevlerden kurtulmak için gereken en az şeyi yaparlar. Bir konuya bu şekilde katılan öğrenciler ayrıntılara çok az dikkat ederler. Bu öğrenciler, çalışmayı doğru yapmaktan ve ona saygı duymaktan öte çalışmanın kabul edilmesi ile ilgilenirler.
- iv. **Geri Çekilme (Retreatism):** Hem resmi hedefleri hem de bu hedefleri başarmak için gerekli araç ve yöntemleri reddetmeyi içerir. Bazen öğrenciler geri çekilirler çünkü kendilerinden istenen şeyi yapamayacaklarını hissederler. Bazen kendilerinden ne istenildiğinden emin olamadıkları için bazen de kendileri akademik çalışmaların kendi hayatları ile çok fazla ilgili olduğunu düşünmedikleri için ciddi akademik çalışmalardan geri çekilirler.
- v. **İsyan (Rebellion):** Bu öğrenciler verilen hiçbir çalışma ve görevi kabul etmez bunların yerine yeni araçlar ve amaçlar koymaya çalışırlar. Örneğin, notlar resmi olarak başarı düzeylerini gösteren semboller olarak düşünülür. Bazı öğrenciler, öğrenme ve notların ilişkili olması gerektiği fikrini reddederler ve öğrenmenin yerine iyi notları koyarlar. Bazen de kendi koydukları amaçlara ulaşmak için ya kopya çekerler ya da öğretmenleri, kendilerinden daha az şey beklemeye zorlarlar.

Fredricks, Blumenfeld ve Paris (2004) davranışsal, duyuşsal ve bilişsel olmak üzere üç tip okul bağlılığından bahsetmektedir ve yapılan çalışmalarda okul bağlılığı çok yönlü bir yapı olarak incelenmektedir (Fredricks et al., 2004).

- i. **Davranışsal Bağlılık (Behavioral Engagement):** Davranışsal boyut öğrencinin spor, dans ve tiyatro gibi ders dışı sosyal etkinliklere katılımını ve dolayısı ile gözlenebilen davranışlarını ve performansını içerir. Davranışsal bağlılık katılım kavramıyla ilgilidir ve öğrencinin sosyal yönlerden ders dışı sosyal etkinliklere dahil olmasını içermektedir (Fredricks et al., 2004).
- ii. **Duyuşsal Bağlılık (Affective Engagement):** Duyuşsal bağlılık öğrencinin, öğretmenlerine, arkadaşlarına ve okuluna karşı pozitif tepkisini kapsamaktadır ve kuruma bağlılığı ve işe istekliliğe işaret etmektedir. Duyuşsal bağlılık, okuldaki aktiviteleri tanımlarken hissedilen pozitif duyguları, coşku gösterme, olumlu düşünme, meraklı olma ve ilgili olma özelliklerini içermektedir (Fredricks et al., 2004). Finn (1993)

duyuşsalbağlılığı okulla özdeşleşme kavramıyla açıklarken, davranışsal boyutu ise katılım (participation) kavramıyla açıklamaktadır (Finn, 1993). Duyuşsal bağlılık öğrencinin sınıf içindeki sikkınlığına, derse karşı ilgi düzeyine, mutlu, kaygılıve hüznünlü olması gibi hissi tepkilerine işaret etmektedir (Cornell and Wellborn,).

iii. Bilişsel Bağlılık (Cognitive Engagement): Bilişsel bağlılık öğrencinin okula psikolojik yatırımını, karışık ve zor konulara karşı gerekli enerjiyi harcamada istekliliğini ve özenli olmasını vurgulamaktadır. Öğrencilerin okuldaöğrendiklerini niçin ve nasıl yaptıkları konusunda anlayış geliştirmesi olarak tanımlanmıştır.

2.3. Sınıfa Bağlanma

Anlatıldığı üzere çocuklar birincil bakıcılarının ve aile dışındaki kişilerin daha önceki deneyimleri ile oluşmuş içsel çalışma modellerinden etkilenir. Pianta ve Steinberg (Pianta and Steinberg, 1992), öğretmen-çocuk ilişkisinin kalitesi ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesine bağlı olduğunu düşündürmektedir. Dahası, onların öğretmenleri ile pozitif, destekleyici ilişkiler yaşamasının çocukların okulda hem akranları ve hem de yetişkinlerle daha fazla sosyal yeterlilik göstermesine, daha sık destekleyici sosyal ağlarda yer almalarına ve daha az davranış sorunlarının gelişmesine yol açacağını bildirmişlerdir (Howes et al., 1995, Carlivati, 2001).

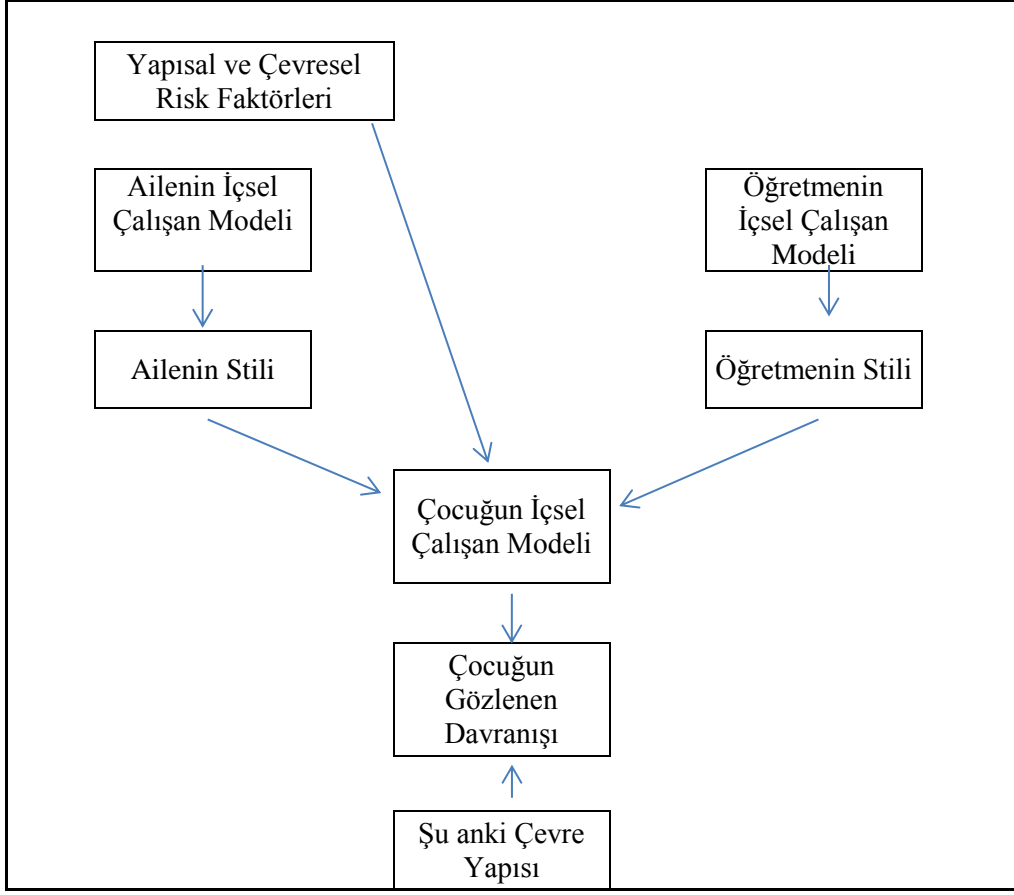
Sınıfa bağlılık, akranlarla kurulan ilişkilerden çok öğretmene bağlanma modeli ile ilgilidir. Akranlara güvensiz bağlanmaya kıyasla öğretmene güvenli bağlanma yüksek başarı yönelimi ve akademik performansı göstermektedir (Janıce et al., 2004).

Duygusal ve fiziksel yakınlık temelinde kurulan öğrenci-öğretmen ilişkisi güven tabanından gelişerek yeni keşifler için bir sığınak olur (Janıce et al., 2004).

2.4.Öğretmen ve Öğrencilerinin İç Çalışma Modelleri Etkileşimi

Öğrenmenin güvenli bir ortam temelinde çevrenin keşfedilmesi modeli ile gerçekleşmesi en etkili yöntemdir. Güvenli ortam temeli “İç Çalışma Modeli Etkileşimi” denilen bakım vericinin çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı, uygun, ulaşılabilir cevap vermesi, stresten uzak bilişsel ve sosyal gelişimini sağlamasıdır. Birincil bakım verici-çocuk ilişkisi gibi öğretmen-öğrenci ilişkisi dinamik bir süreçtir. Öğretmenler sınıfa; kendi bağlanma stilleri ile oluşmuş motivasyonel hedefler/davranışlar ve çocuklarla interaktif gelişen duygu ve beklentileri yansıtan davranışsal kalıplar getirir (Bkz: Şekil 2-2) (Janıce et al., 2004, Bergin and Bergin,2009).

Şekil 2-2Çocuğun İçsel Çalışan Modeli ve Davranışlarını Etkileyen Aile, Okul ve Yapısal Faktörlerin Kavramlaştırılması (20)

Çekingen bireyler tipik olarak genellikle kendileri ile başkaları arasında mesafe koyarlar ve başkalarının girişimleri ve ihtiyaçlarına karşı daha az hassas ve duyarlı görünebilirler. Bu bağlanma tarzında öğretmen sanki daha az destekleyici ve erişilebilir gibi algılanabilir (Janıce et al., 2004, Bergin and Bergin,2009).

Önceki araştırmalar yetişkinlerin kendi bağlanma stillerine göre, çocukların bakımında güven bazında hareket etme kabiliyetlerinde farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Güvenli yetişkinler genelde daha gerçekçi, daha uygun ve daha hassas kendi geçmiş ilişkilerini değerlendirir ve çocukların ihtiyaçlarına güvensiz bağlanma geçmişine sahip yetişkinlerden daha uygun cevap verir. Dozier ve arkadaşlarının çalışmasında klinisyenler

kişinin bağlanma durumu ne olursa olsun güven durumunun temel ihtiyaçlara en uygun cevap olduğunu bildirmişlerdir (Bergin and Bergin,2009).

Çekingen/kayıtsız bağlanma modelinde yetişkin/öğretmen öğrenci ile ilişkisinde sıcaklık, güven ve duyarlılık eksikliğini tanımada zorluk yaşayabilir. Bu yetişkinler/öğretmenler çocukların/öğrencilerin olgunlukları ve bağımsızlıkları konusunda gerçekçi olmayan beklentileri olabilir, çocukların özgüvenlerinin abartılı algılanması ve kişilerarası ilişkilerde çok mesafeli davranılması gibi. Çekingen öğretmenler öğrencilere genellikle mesafeli yanıtlar vererek gereken sıcaklık ve anlayıştan yoksun görünürler. Bu tarzda bir öğretmen aralıklı kesintili olarak öğrencilerin ihtiyaçlarına adapte olabilir ve ortaya çıkan sorunlarda altta yatan durumları çözmeden gözlemlediği davranışlarla kolaylıkla olaylara yaklaşabilir (Janıce et al., 2004, Bergin and Bergin,2009).

Bağlanma durumundan bağımsız olarak öğretmen kaygılı-çekingen bir öğrenciyi pasif-agresif, öfkeli, içine kapanık ve işbirlikçi olmayan, dirençli biri olarak ve hatta aşırı bağımlı, reaktif, ilgi çekmeye çalışan ve dürtüsel eğilimli hareket eden bir çocuk olarak da kabul edebilir. Böyle disorganize bir öğrenci agresif, reaktif, dürtüsel hareketleri olan yönetilmesi zor bir öğrenci olarak görülebilir. Bu ilişkide öğretmenin ihtiyaç duyduğu şey diğerleri ile karşılaştığında böyle bir öğrencinin bağlanma modelini daha fazla kabul edebilmesidir. Kendi bağımlılık ihtilaçlarını karşılayamamış öğretmenler öfkeli dirençli öğrencinin duygularını artırabilir ve çekingen, endişeli, dağınık öğrenciyi reddedebilir, bu öğrencilerle ilişkilerinde negatif içsel çalışma modelleri ile çocukları olumsuz etkileyebilirler. Bu kayıtsız bağlanma stiline sahip öğretmenlerin (diğerlerine olan duygusal mesafelerini korumak amacıyla) öfke direncinin kabulünü daha az tolere ettiklerini göstermeleri ve aynı zamanda çekingen çocukları desteklemede başarısız

olmaları beklenir. Kayıtsız ve saplantılı öğretmenlerin güvenli bağlanma modeline sahip çocuklarla çok daha iyi çalışmaları beklenir. Güvenli öğretmen diğer yandan, öfke dirençli öğrencide çekingenliği ve sokulamama durumunu tanıyabilir, öfke dirençli öğrencide bağımlılığı teşhis edebilir ve disorganize öğrencide davranış dışı hareketleri anlamlandırabilir, ihtiyaç duyduğu güven ve karşılıklı iletişimde pozitif destek olabilir. Bu öğretmen öğrenci ile daha olumlu bir içsel çalışma modeli gerçekleştirerek çocuğun gelişimine katkıda bulunacak bir süreç yaratır (Janice et al., 2004, Bergin and Bergin,2009).

Çocuğun sosyal ve emosyonel gelişiminde, öğretmenin psikolojik boyutu aile ve akran gibi önemli iki figürden sistematik olarak daha az araştırılmıştır ve çocuk-öğretmen ilişkisinin pek çok yönü araştırılmadan kalmıştır. Giderek artan çalışmalar çocukların okula uyumlarında öğretmenlerin katılımının anlamlı olduğunu göstermektedir. Öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesi öğrencinin bağlılık durumunu artırabilir yada azaltabilir. Diğer bir görüş ise öğretmenin öğretim stili, sınıf içi pratikleri, sınıfta pozitif sosyo-emosyonel iklim oluşturması, öğrenciyle işbirliğini artırması ve benlik saygısını güçlendirmesi öğretmene bağlılığı artırmaktadır. Burada öğretmenin şu rolleri önemlidir: yapıcılık, akademik bileşenlere vurgu eğilimi; sosyalleştirme; iyi kişilerarası ilişkiler ve grup ilişkilerinin geliştirilmesi ile öğrencinin uyumunun sağlanması (Galanaki, 2007, Target et al., 2003).

2.5. Güvensiz Bağlanan Çocuklar ile Çalışma

Çocuklarda güvensiz bağlanma modelleri patolojik bir durum değildir. DSM-IV'e (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders- Mental Hastalıkların Tanı ve İstatistik El Kitabı) göre birebir spesifik bir tanım almayabilir. DSM-IV sınıflamasında tanı

alan bireylerde de, depresyon gibi, bağlanma stillerinde değişiklik görülebilir, bu durum muhtemelen kendisinin ve diğerlerinin içsel çalışma modellerinin farklılığından ileri gelmektedir. Örneğin Baber ve Muenz kendini suçlamanın içselleştirildiği depresyonun; çekingen, öfke dirençli bağlanma modeli ile ilişkili olduğunu rapor etmişlerdir. Düşmanca davranışların dışa vurumu ile karakterize depresyon kaygı-çekingenlik stili ile ilişkili olabilir (Kesebir vd., 2011).

Güvensiz bağlanma biçimleri olan kaygılı/ikircikli bağlanma anksiyete bozuklukları ve depresif bozukluklarla ilişkilendirilirken, kaçınan bağlanma davranış bozukluğu ve diğer dışa vuruk patolojilerle ilişkilendirilmiştir (Kesebir vd., 2011).

Pasco ve Belsky arkadaşların 2011 yılında birlikte gerçekleştirdiği çalışmada güvensiz bağlanma modeli geliştiren çocuklarda dışa yansıyan davranış problemlerinde artma riski olduğu bildirilmiştir. NICD-Erken Çocuk Bakımı Çalışmasından 1.364 çocuğun verilerine latent büyüme eğrisi uygulanmış ve ilkokul yılları boyunca erken bağlanma ile öğretmen bağlantılı gözlenen problemler arasındaki ilişkiyi incelemiştir (Pasco Fearon and Belsky,2011).

Çalışmanın sonucunda;

1.Hem çekingen hem de dağınık (ikircikli) bağlanma dışa vuran davranış problemleri düzeyinin yüksek olduğu ve

2.Dağınık bağlanmanın ailenin kümülatif bağlanma modeli riskinin büyüklüğü ile orantılı olarak; çocuğun toplumsal cinsiyet ve yaşı doğrultusunda zamanla davranış problemlerinde yükselmenin açığa çıkmasının beklendiği bildirilmiştir.

O'Connor ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında çocukluk döneminde öğretmen-çocuk çatışması düzeyi; *geç çocukluk döneminde dışa vuran davranışlarla ilişkili* iken

öğretmen-çocuk yakınlık düzeyinin düşüklüğü *içselleştirilmiş davranışlarla* ilgilidir (O'Connor et al., 2012).

Araştırmanın diğer sonucu ise; geç çocukluk döneminde içsel ve dışsal davranışlarda güvensiz/diğer bağlanma modellerinin etkileri; çocukluk çağı boyunca çocuk-öğretmen ilişkisine ve davranış modellerinin erken içselleştirilmesine ve dışa vurulmasına aracılık ettiği (O'Connor et al., 2012).

Demanet ve Van Houtte (2012) 85 okuldan 11.872 öğrenci ile çalışmış (bu öğrencilerin %11,2 si göçmen ve bu göçmenlerin yaklaşık %30'u Türk) ve bu çalışmada bireysel ya da okul düzeyinde okul bağlılığının aktivitelerinin koruyucu etkisi olup olmadığı, algılanan öğretmen desteği, okula bağlanma ve akran bağlanmasında öğrencileri etki eden çeşitli aktörler araştırılmıştır. Sonuçta akrana, öğretmene ve okula bağlılıkta öğrencilerin bireysel duyguları tamamıyla okula bağlılıktan ziyade; okula karşı geliştirdikleri davranışlarla ilişkili olduğu rapor edilmiştir. Algılanan öğretmen desteği ve okula bağlılık düzeyi yüksekse okula karşı davranış geliştirmenin düşük olduğu, akran bağlanması yüksekse okula karşı davranış geliştirme oranının yüksek olduğu bildirilmiştir. Öğretmen, okul ve akran bağlılığının sosyo-etnik değişkenlerle ilişkisi gösterilmemiştir (Demanet and Van Houtte, 2012).

Al-Yagon'ın (2012) çalışmasında adölesanların sosyoemosyonel durumunun hem içsel yönleri (yalnızlık, etki ve içselleştirilmiş davranış sendromu) hem dışsal yönlerinin (dışsallaştırılmış davranış sendromu) değerlendirildiği çalışmada; öğrenme zorluğu olan 181 adölesanla ve kontrol grubu normal adölesanlar olan 188 adölesanla çalışılmıştır. Her iki grupta da anne-adölesan bağlanması ve adölesanın uyumunun benzer özellikler taşıdığı ancak ergenlik uyumunda öğretmen ve baba ilişkisi gibi yakın ilişkilerin katılması ile gruplar arasında anlamlı derecede farklılıklar geliştiği rapor edilmiştir. Bu rapora göre; kontrol grubuna göre çalışma grubunda (öğrenme zorluğu görülen adölesanlarda) hem ev hem okul ilişkilerinin olumsuzluğu bildirilmiştir (Al-Yagon, 2012).

Chan ve arkadaşlarının (2013) çalışmasında ailesi ve öğretmenleri ile kaliteli ilişkiler kuran öğrencilerin sırasıyla daha iyi benlik saygısı, akademik tutum, olumlu sosyal davranışlar ve karşı davranış geliştirme durumlarını içeren daha iyi bir gençlik dönemi ile ilişkili bulunmuştur (Chan et al., 2013).

Psikolojik, sosyal ve duygusal sonuçları etkilemenin yanı sıra ebeveyne bağlanma modelleri çeşitli ortamlar yoluyla öğrencilerin akademik başarısını da etkiler. Örneğin, çocukların ebeveynlerine bağlanma modelleri, öğretmenleri gibi başkalarına angaje olan ilişkileri için şablonlar sunarak verir. Bu bağlılık göz önüne alındığında, öğretmen-çocuk bağlanması ya da bağlılığı, çocukların ebeveynleri ile olan bağlanma modelinin aynası gibidir (Janice et al., 2004, Bergin and Bergin,2009).

Aslında; güvenli ebeveyn bağlanması olan çocuk, öğretmeni ile de güvenli bir bağlanma modeli kurar, aynı şekilde ebeveynlerine kaçınan bağlanma (avoidant) ve kaygılı/ikircikli bağlanma (anxious/ambivalent) modeli ile bağlanan çocuklar öğretmenlerine de böyle bağlanır (Janice et al., 2004, Bergin and Bergin,2009).

O'Conner ve McCartney (2006) ebeveyne güvensiz bağlanan çocukların öğretmenine de güvensiz bağlandığını okul öncesi, anaokulu ve ilkokul dönemindeki 3 bağımsız örnekte göstererek iddialarını desteklemişlerdir. Öğretmenler güvensiz bağlanma modeli geliştirmiş öğrencilerle daha zorlu zamanlar geçirir ve bu çocuklar öğretmenin negatif görüşünü kazanır. Bunu takiben bu öğretmenler böyle çocukların öğrenme ihtiyacına cevap verirken öğrenme ve adapte olma durumlarını geliştirmesi çok zor olacaktır. Sonuçta ise güvensiz bağlanan çocuk güvenli bağlanan çocuktan daha zorlu bir akademik süreç geçirecek ebeveynine güvenli bağlanan çocuk öğretmeni ile de güvenli bağlanma temelleri atacak, olumlu öğretmen görüşü kazanacak, başarı için gerekli güveni kazanacak, akademik görev ve zorluklara kolaylıkla adapte olup keşfedecek güvenli bir ortam bulacaktır (O'Conner and McCartney, 2006).

Ayrıca çalışmalar göstermiştir ki; ebeveyn bağlanması çocukların akranları ile ilişkilerini çok güçlü etkilemektedir. Benzer olarak öğretmen bağlanması, akran bağlanması ebeveyn bağlanmasının aynası gibidir. Akran bağlanması da dolaylı olarak çeşitli çalışmalarda ebeveyn bağlanmasına paralel bir eğitim çıktısı olarak verilmektedir. Örneğin; güvenli akran bağlanması geliştiren çocuklar tipik olarak daha çok motivasyon, akademik başarı ve prososyal davranış sergilerler. Tam tersi ise güvensiz bağlanma geliştiren öğrenciler sorunlu davranışlar sergilemeye ve tipik olarak daha düşük akademik başarı göstermeye daha yatkındırlar (O'Conner and McCartney, 2006).

Bağlanma ayrıca, akademik başarı için çok önemli olan öz-yeterlilik (kişinin başarılı bir şekilde görevi tamamlamada yeteneğine olan inancı), özgüven (bireyin genel yeteneklerine

olumlu tavrı) ve benlik saygısı (bireyin kendini tatmini ve özdeğer hissetmesi) duygularının gelişimini etkiler. Güvenli çocuklar güvenli, saygılıdır ve akademik görevleri tamamlamak için gereken sınıf faaliyetlerinde, güvensiz akranlarından daha çok motive dirler (O'Conner and McCartney, 2006).

Soares, Lemos ve Almeida (2005) güvenli adölesanların hedef odaklı davranışlara uyumlu, etkin problem çözme becerisine sahip ve güvensiz çocuklara göre zorlu akademik görevleri için daha motive olduklarını bildirmişlerdir. Sonuç olarak, güvenli çocuklar güvensiz akranlarına göre daha çok akademik başarı elde eder (Soares et al., 2005). Altıncı ve dokuzuncu sınıftan oluşan bir örnekle çalışan Wong, Wiest ve Cusick (2002) yüksek benlik saygısına, yüksek skolastik öz etkinliğe sahip çocukların güvenli ebeveyn bağlanması oluşturmuş akademik başarıları yüksek, ders içeriklerini geliştirme şekilleri ile öğrenmeye motive olduklarını bildirmişlerdir. Buna karşılık benlik saygısı ve öz yeterliliği gelişmemiş çocuklar yüksek bir akademik başarı yakalayamamışlardır. Ayrıca dokuzuncu sınıf öğrenciler arasında öğretmen desteğinin yüksek akademik başarı ile ilişkisi vardır. Araştırmanın diğer bulguları ise güvenli öğretmen bağı ile yüksek not ortalamaları arasında sıkı bir ilişki olduğudur (Wong et al.,2002).

Bağlanma modelleri eğitim çıktıları etkileyen çeşitli davranışsal sonuçlarla ilişkilidir. Örneğin; güvenli çocuklar esnek, kendinden emin ve bağımsız olma eğiliminde bulunarak öğrenmeyi ve akademik başarıyı kolaylaştırır. İkiçiklikli çocukların problem davranışları (saldırganlık gibi) ve akranları ile kişilerarası ilişkilerde zorlukları görülürken çekingen çocukların sıkıca tutunma ve güvende olma ihtiyacı vardır. Tüm bu davranış çıktıları eğitim başarısını etkiler. Ayrıca, güvensiz bağlanma Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) gibi dikkat sorunları ile de ilişkilidir. Jacobson ve Hofmann (1997) yaşları 9,11, 15 olan ve güvensiz bağlanan çocuklarda dikkat süresinin çok kısa olduğunu bildirmişlerdir. Bunun sonucu olarak bu çocukların talimatlara uyma zorluğu çektiği ve uzun süren sınıf içi faaliyetlere uyum sağlayamadıkları ve dolayısıyla her iki durum nedeniyle başarılarının azaldığı rapor edilmiştir (Jacobsen and Hofmann, 1997).

Bağlanma ilişkileri psikolojik ve sosyal çıktıları ile öğrenmeden başarıya kadar hayatımızın birçok yönünü etkiler. Bağlanma sadece ebeveyn bağlanması ile sınırlı değildir, akran bağlanmasının öğretmen bağlanmasının da etkili sonuçları gösterilmiştir. Bu nedenle bağlanma modellerini beslemek sağlığın gelişimi, yaşam boyunca adaptif

davranışların geliştirilmesi için kritik öneme sahiptir (The Influence Of Attachment Styles On Educational Outcomes).

2.6.Öğretmen ile Öğrenci İlişkisi ve Öğrenmeye Etkisi

Bireyin kişiliğinin gelişmesinde sevgi görme, takdir edilme, ait olma, duygusal ihtiyaçlarının karşılanması onunkendine olan güveninin artmasına yardımcı olur. Bireyin kendini gerçekleştirme ise, kendiyeteneklerini kullanarak en son noktaya gelmesidir. Bu süreçte, öğretmenin rehberlik etmesi oldukça önemlidir. Bireyin benlik bilincinin gelişmesinde diğer insanlarla kurduğu ilişki de oldukça önemlidir. Etkili öğrenme ortamları, öğretmen ve öğrenciler arasında karşılıklı bilgi alış verişinin gerçekleştirilebildiği ortamlardır (Kan, 2013).

Eğitim sistemi; öğrenci, öğretmen, okul, müfettiş, yönetici, aile, amaç, konu, metot ve çevre öğelerinin birbiriyle sıkı etkileşimi ile oluşan bir bütündür. Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek ve istenilen verimi elde etmek, sistemin bütün parçalarının uyumlu şekilde işlemesi ile mümkün olabilir. Nitelikli eğitim ve öğretim ortamları oluşturmak etkili bir okul ve sınıf yönetimine bağlanabildiği gibi, etkili bir okul ve sınıf yönetimi de öğretmenlerde sınıf yönetimi becerilerinin bulunmasına bağlanabilir (Paliç ve Keleş, 2011).

Okula bağlılık davranışsal, duygusal ve bilişsel olmak üzere üç boyutta gerçekleşir. Öğrencilere yönelik öğretmenler tarafından sergilenen sosyal destek davranışları, okul bağlılığının davranışsal ve duygusal boyutları üzerinde olumlu etki edebilir. Okula yönelik bağlılığın gelişmesinde öğretmen-bağlılık ilişkisi temeldir (Özdemir ve Kalaycı, 2013).

Öğretmenin öğrencilerle olan iletişim şekli, sınıf ikliminde ve okul kültüründe önemli bir rol oynamaktadır. İletişimin şekli ve öğretmenin iletişim yeterliliği öğrenci davranışları için bir model oluşturmaktadır. Bu anlamda, sınıf ve okul içerisinde öğretmen(ler) ve öğrenci(ler) arasında karşılıklı sosyal bir ilişki, öğrenci başarısına ve öğrenme sürecine yardım eden en önemli elementlerden bir tanesidir (Özdemir ve Kalaycı, 2013, Baş, 2009).

1996 yılında Sünbül, 2004 yılında Libbey ve Brewster ve Bowen çalışmalarında öğretmen desteğinin öğrencilerin başarısızlıklarını azaltıcı bir etki gösterdiğini bildirmişlerdir (Sünbül, 1996, Libbey, 2004, Brewster ve Bowen, 2004).

Sınıftaki öğrenci-öğretmen ilişkisi yalnızca öğrencinin başarısına olumlu düzeyde katkı sağlamakla da kalmamaktadır; sınıf yönetimi sürecinde öğretmen ve öğrenci ilişkisinin yakınlığı arttıkça, sınıftaki disiplin problemlerinin bertaraf edildiği ve bunun da öğrenci başarısına doğrudan bir katkı yaptığı görülecektir. Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin sıklığının, bir başka taraftan, öğrencilerin “okula adaptasyonunu” da hızlandırdığı; bunun da hem sosyal hem de akademik yönlerden öğrencilerin çıkarına olduğu ifade edilmektedir. Bunun yanında, etkili ve sıkı bir öğrenci-öğretmen ilişkisi, çocukların/öğrencilerin okuldaki temel becerileri kazanmasına da doğrudan katkı sağlamaktadır (Baş, 2009).

Öğrencinin öğretmeni ile olan sözel ve sözel olmayan etkileşiminde yeralan bileşenler öğrencilerin okula yönelik duygularını etkiler. Bu bileşenler; öğretmenin öğrencilere ne ölçüde sosyal ve duygusal destek sağladığı ve öğrencilerin akademik başarısına yönelik beklentilerinin niteliğidir. Bu bileşenlerden özellikle sosyal ve duygusal desteğin öğrencilerin okula bağlılığı üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Öğretmenler, sosyal ve duygusal destek sağlayarak, öğrencilerin okulu daha çok sevmelerini sağlayabilirler, bu da öğrencilerin akademik ve sosyal öğrenme çıktılarını geliştirmektedir (Sarı, 2012).

İpek ve Terzi'nin 2010 yılında; öğretmen-öğrenci ilişkilerinin ilk ve orta öğretim kademelerinde sınıf içi, okul içi ve okul dışı boyutlarda nasıl gerçekleştiği, bu kademelerde görev yapmakta olan öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde incelendiği çalışmada; farklı kademelerde görev yapmakta olan öğretmenlerin öğrencilerle sınıf içi ve okul içi ilişki düzeylerde yeterince ilişki kurabildikleri halde, okul dışı düzeyde yeterince ilişki kuramadıklarını bildirilmiştir. Bu çalışmada deneyimi az öğretmenler deneyimli öğretmenlere göre, bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre, branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre; sınıf içi iletişimde daha az etkin olduğu ve okul aile ilişkileri konusunda daha çok sorun yaşadığı rapor edilmiştir (İpek ve Terzi, 2010).

Budak'ın 1999 yılında yaptığı çalışmada, lise öğrencilerinde aileden ve arkadaşan algılanan sosyal destek arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı, ancak öğretmenlerden algılanan sosyal desteğin öğrencilerin problem çözme becerileri üzerinde herhangi bir etki yaratmadığı bildirilmiştir (Budak, 1999).

Okulda kurulan olumlu kişilerarası ilişkiler, sadece üyesi olunan birtopluluk duygusu oluşturmakla kalmamakta, bir bağlılık ve ait olma duygusunu da yaratmaktadır. Aile, akran ve okultarafından dışlanan çocuk ise birçok olumsuz sosyal ve davranışsal risktaşımaktadır. Uygun akran ilişkileri geliştiremeyen öğrenciler çocuksuçlarına karışmaya, sağlıksız, mutsuz yetişkin yaşantısı sürmeye, duygusalproblemler yaşamaya ve intihara kalkışmaya meyillidirler. Saldırgan davranış ile akran kabulü arasındaki negatif ilişki, alanyazındaçocukların akran ilişkileri ile ilgili sürekli rastlanan bulgulardan biridir. İlgilialanyazın, öğrenciler aralarındaki iletişim bakımından incelendiğinde, sonyıllarda okullardaki zorbalık konusunun eğitimciler arasında gittikçe endişeedilen bir konu haline geldiğini göstermektedir (Sarı, 2012).

Öğrencilerin okulu sevmeleri, okuldaki deneyimlerinden tatmin olmaları, okulun akademik, sosyal ve psikolojik çıktıları üzerindeki önemli etkileri nedeniyle giderek daha çok önem kazanan konulardan biri haline gelmiştir. Öğrencilerin genel olarak okuldan tatmini, sınıf ortamında ve okulun genelinde ne ölçüde mutlu ve huzurlu hissettikleri ile ilişkilidir. Bu bağlamda, sınıftaki olup bitenlerden birincil sorumlu olan öğretmenin öğrencilere nasıl bir öğretim hizmeti sunduğu, onlarla nasıl iletişim kurduğu, onları ne kadar dinlediği, değerli olduklarını ne kadar hissettirdiği, ne ölçüde model olduğu vb. büyük önem taşımaktadır. Paliç ve Keleş'in (2011) çalışmasında; öğretmenlerin en çok karşılaştığı sorunlar öğrenci farklılıkları, farklı aileortamlarının yansması ve öğrencinin derse tutumu olarak belirlenmiştir (Paliç ve Keleş, 2011).

Öğretmenlerin sınıf-içi ilişkilerde şu hususlara dikkat etmeleri, öğrencilerin gerek psiko-sosyal yönden, gerekse de akademik ve duygusal yönlerden gelişmelerine katkı sağlayacaktır (Baş, 2009):

1. Bütün öğrencilerle sınıf içerisinde sıcak bir ilişki kurun, ama her öğrenciye eşit davranmaya çalışın.
2. Her öğrencinin sevgisini, saygısını ve güvenini kazanmak için çalışın; unutmayın ki, bu, öğrencilerin sevgi ve güvenini kazanmak için önemli bir adımdır. Yani; ilk adım her zaman öğretmenden olsun.
3. Öğrencilerle iyi bir ilişki geliştirmek için öğrencilerle okul başlamadan önce, yemek arasında, bahçede, koridorlarda ve okuldan sonra kısa diyaloglar kurun. Unutmayınız ki, belkide öğrencilerin anlatacak bir şeyleri ya da sorunlarını açacak birilerine ihtiyacı vardır. Bu diyaloglarda kesinlikle objektif olun ve yargılamaktan kesinlikle kaçınınız.

4. Öğrencileri her halükarda dinleyin ve onları anlamaya çalışın. Öğrencilerin de herkes gibi sorunları olabileceğini asla unutmayınız. Öğrencilerin olumsuz davranışlarında kesinlikle katı ve sübjektif davranmayın; empatik olun ve asla öğrenciler arasında taraf tutmayın. Bunun aksi durumlar, yalnızca öğrencileri öğretmenlerden ve okuldan uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramayacaktır.
5. Sınıfa girdiğinizde, her derste kesinlikle en az 5–6 öğrenciye ismen hitap ederek, hal ve hatırlarını sorun. Hafta sonlarının, tatillerinin, geçen günlerinin, diğer derslerdeki sınavlarının, okuyor oldukları kitapların, vb. nasıl gittiğini sorun; öğrencilerin kendileri ile ilgilenildiğini düşünmeleri öğretmene ve öğrenmeye karşı olumlu benlik geliştirecektir. Sınıfa girerken kesinlikle gülümseyin; kişisel sorunlarınızı asla sınıfa ya da okula taşımayın.
6. Öğrencilerin sınıf-ıçi ve sınıf-dışı tüm etkinliklerini desteleyin; öneriler geliştirin. Hatta öğrencilerinizle bazen pikniğe, sinemaya, tiyatroya, konsere, sportif etkinliklere, vb. gidin; öğrencilerinize sınıfın ve sizin bir “takım” olduğunuz izlenimini uyandırın. Öğrenciler, siziz onları desteklediklerini gördüklerinde, size karşı daha fazla saygı ve sevgi duyacaklardır. Ancak, bu faaliyetlerde bazı sınırlılıklar koyun, öğrencilerle çok fazla içli dışlı olmaya çalışın. Yalnızca arkadaş olun; birlikte etkinlikler geliştirin, birlikte çalışın, birlikte eğlenin.
7. Öğrencilerinizle sınıf kurallarını birlikte belirleyin; sınıfta uyulması gereken kurallara her öğrenci katkı yaparak bir “sınıf anayasası oluşturun”. Burada, öğrencilerin sahip olacağı sınırlılıkları ve özgürlükleri ifade ediniz.
8. Sınıfta, öğretmen-öğrenci arasında ve sınıfın diğer mensupları arasında etkili iletişim / ilişki ağının çok yönlü (sınıf panosu, sınıf gazetesi, açık oturumlar, sınıf toplantıları, sınıf gezileri, vb.) olarak geliştirmesi ile birlikte sınıfın her üyesini kapsayan “demokratik” bir sınıf yapısının tesis edilmesi. Buna dayalı olarak, “öğretmen, tüm öğrencilere eşit uzaklıkta olduğunu ve herkese eşit değer verdiğini açıkça belli etmelidir”. Bu eşitlik, ayrıca, cinsiyet, ırk ve mezhep ayırımı yapmamayı da içermelidir.
9. Öğretmenler, öğrencilere anlamsız kurallar koymaktan, aşırı reddedicilikten, öğrencileri haksız yere eleştirmekten, onları başkaları ile kıyaslamaktan, onlarla alay etmekten, öğrencilere karşı notu bir baskı aracı olarak kullanmaktan kesinlikle kaçınmalıdır.
10. Öğretmenler, öğrencilerde gördükleri “olumlu davranışları” ödüllendirirken, bu ödüllendirmelerde aşırılıktan kaçınmalı ve ödül seçiminde psiko-sosyal koşulları göz

önünde bulundurmalıdır. Fiziksel ve sözel cezalandırmalardan kesinlikle kaçınılmalı; mevcut sorun, öğrenci ile konuşularak, gerektiğinde de bir uzmana danışılarak çözülme yoluna gidilmelidir. Ayrıca, sınıf içinde görülen problemlerin çözümünde sınıftaki bireylerin rahatsız edilmemesine dikkat edilmelidir.

11. Öğretmenler, mümkün olduğunca her öğrenciye söz hakkı vermeye çalışmalıdır. Bu şekilde, öğrencinin kendine “güven duygusunun” gelişmesi sağlanmalıdır. Bunun yanında, öğretmenler, öğrencilerin hatalarını yüzlerine vurmamaya özen göstermeli ve öğrencinin “yanlış davranışını” görmesine ve anlamasına rehberlik etmelidir.

12. Öğrencinin olumsuz davranışında kesinlikle aile ile irtibata geçilmeli; mevcut sorunun büyüklüğüne göre, “okul-aile-öğretmen” sacayağının harekete geçirilmesi ve bu noktada önlem alınması gerekmektedir.

13. Sınıfta, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, gerekli yerlerde yardımcı olmaya çalışınız. Ayrıca, öğrencilerin öğrenme potansiyellerinin bilinmesi de, sınıf-içi çalışmalarda öğretmenlere öğrencilere yönelik olan bir projeksiyon sağlayacağından; etkili ve sorunsuz bir öğrenme-öğretme ortamının sağlanmasında bu adımın atılması büyük önem taşımaktadır.

2.7.Okul Yönetiminin Etkisi

Okul ortamında müdür, müdür yardımcıları ve öğretmenler sürekli etkileşim içinde bulunmaktadır. Bu etkileşimde müdürler; örgütsel amaçları gerçekleştirmede, öğretmenlerin okula bağlılıklarını arttırmada, onların beklentilerini karşılamada öğretmenler üzerinde etkili olmak durumundadırlar. Okul müdürleri; öğretmenleri etkilemede, değişik etkileme yollarını kullanabilirler. Etkileme yollarını kullanırken de öğretmenler üzerinde etkileme davranışları gösterirler. Okul müdürlerinin, etkileme davranışlarını öğretmenler üzerinde gösterme düzeyleri; öğretmenleri etkilemede yeterliklerinin önemli bir göstergesidir. Dolayısıyla; okul müdürlerinin, etkileme davranışlarını öğretmenler üzerinde gösterme durumlarının çözümlenmesi önemli ve gerekli görülmektedir (Akçay, 2013).

Eğitim yöneticisi; öğretmen, personel, öğrenci, veli, çevre liderleri, yerel yöneticiler ve politikacılar gibi farklı eğitim ve kültür düzeyinde bulunan, farklı beklentileri olan öğelerle

ilişki kurmak, onların beklentilerini bağdaştırarak yönetimi sürdürmek durumundadır(Kaya, 1979). Bunun için de yönetici, belirli davranış göstermek zorundadır. Yöneticinin, astları etkilemede sergileyebileceği etkileme davranışlarından bazıları; hakemlik yapma, önerilerde bulunma, katalizör olma, güvenliği sağlama, temsil etme, ilham verme ve takdir etme; övme, dinleme, öncülük etme, durumsal davranma ve grubun normlarına uyma biçiminde ifade edilmektedir (Yalçınkaya Akyüz, 2002).

Okul müdürünün en temel sorumluluğu okuldaki eğitim-öğretim sürecini amacına ulaştırmaya yoğunlaşan liderlik davranışları olmalıdır. Çünkü okul yönetiminin amaçlarından bir bölümü olan öğretmenlerin iş doyumunu, performans ve motivasyonu okullarda etkili bir eğitim-öğretim yaşantısı için ön koşul niteliğindedir. Okulu etkili kılmada okul yöneticisi, yönetici olmaktan çok, bir öğretim lideri olarak etkinlik göstermek durumundadır. Yani okul yöneticileri çalıştıkları okulun durumsal etkilerine ve birlikte çalıştıkları öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel özelliklerini çok iyi analiz edebilmelidir (Yalçınkaya Akyüz, 2002).

Okuldaki programların başarılı olmasında öğretmenlerin merkezi bir rolü vardır. Bu nedenle okul yöneticileri; öğretmenlerin yetiştirilmelerine olanak sağlamalıdır. Öğretmenlerin moral, ekonomik ve çalışma şartları açısından istenilen düzeye getirilemediği sistemlerde, değişmelerin başarılı olma şansı pek bulunmamaktadır. Burada yönetici astlarının kendisinden neler beklediğine ilişkin araştırmalara yer vermeli ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda onlara liderlik yapmalıdır. Örneğin astlar Yüksek düzeyde özgürlük, sorumluluk ve kendini gerçekleştirme gereksinimi içindeyseler, müdür katılımcı yönetici- liderlik biçimi-davranışları göstermelidir.

Doğan ve arkadaşlarının Sivas il merkezinde görev yapan öğretmenlerin okullarına yabancılaşma ve bağlanma nedenlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada (2013) 2012-2013 öğretim yılında Sivas il merkezindeki resmi ilköğretim kurumlarında görev yapan 20 öğretmen ile çalışılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre; öğretmenlerin okula bağlanma nedenleri en yüksek düzeyde “okuldaki öğretmenlerin arkadaşlık ilişkileri” (% 27) ve “öğrenci başarısı” (%27) kategorilerinde ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin okula yabancılaşma nedenleri “okul yönetimi ile ilgili olumsuz durumlar” (% 22,5) olarak bildirilmiştir (Doğan vd., 2013).

Okulu etkili kılmada okul yöneticisi, bir yönetici olmaktan çok, bir öğretim lideri olarak etkinlik göstermek durumundadır. Öğretimsel liderlik rolü, okul yöneticisinin öğrenen

okuldaki liderlik rolüyle de bütünleşmektedir. Okulun asıl işlevinin farkında olma, okulun amaçlarını personele yorumlama, öğretmenlere rehberlik yapma ve destek verme, öğretimin sürekliliği için gerekli önlemleri alma, etkili yöneticinin temel uğraşları arasında yer almaktadır. Bu da herşeyden önce yeni bir misyon, vizyon ve liderlik davranışını gerektirir (Yalçınkaya Akyüz, 2002).

Kul ve Güçlü'nün okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile Beden Eğitimi öğretmenlerinin örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacı ile yaptıkları çalışmada (2010) okul yöneticileri dönüşümcü liderlik davranışlarını "genellikle" sergiledikleri ve işlemler liderlik davranışlarını "ara sıra" sergiledikleri görülmüştür. Beden eğitimi öğretmenlerinin örgütsel bağlılıklarına ait bulgularda; uyum alt boyutunda düşük düzeyde, özdeşleşme alt boyutunda orta düzeyde ve içselleştirme alt boyutunda ise yüksek düzeyde bağlılık yaşadıkları gösterilmiştir (Kul ve Güçlü, 2010).

BÖLÜM III 3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılacaktır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımları olarak tanımlanabilir (Karasar, 1998). Veriler anket yoluyla toplanmıştır (Bkz: Ek 1). Bu nedenle araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu yöntem, doğal çevre içinde cereyan etmekte, üzerinde inceleme yapılmakta olan davranışlar aynı şekilde devam etmektedir. Bu model ve yöntemle kurum personeline yönetsel güçlük çıkartmadan olaylar doğal ortamı içinde ele alınmakta, araştırma; mevcut düzeni bozmadan ve değiştirmeden yapılabilmektedir.

3.2. Evren ve Örneklem

2012/2013 TÜİK verilerine göre; Türkiye genelinde 16.987 ortaokul ve toplam 5.566.986 öğrenci; İstanbul ilinde ise 560 ortaokul bulunmaktadır (TÜİK,2012,2013).

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Ümraniye ilçesinde eğitim alan ortaokul 6.,7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninde; Ümraniye ilçesinde 6.,7. ve 8. sınıfların bulunduğu 36 devlet, 14 özel, 6 imamhatip ortaokulu olmak üzere toplam 56 adet ortaokul bulunmaktadır.

3.2.1. Örneklem Seçimi

İlk aşamada İstanbul ili Ümraniye ilçesinde 6.,7. ve 8. sınıfların bulunduğu 50 ortaokul mevcuttur (6 imam hatip okulu çalışmaya dahil edilmemiştir). 36 devlet okulundan 8'si, 14 özel okuldan 4'ü rastgele seçilmiştir.

Öğrencilerin tümüne ulaşmak zaman ve maliyet bakımından zor olacağından, çalışma evrenden basit seçkisiz örnekleme (simple random sampling) yöntemiyle seçilen örneklem üzerinden önce çalışılacak devlet okulları seçilmiştir. Her bir örneklem seçimine eşit seçilme olasılığı vererek (seçilen birim yerine konularak ya da konulmadan) seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntem basit seçkisiz örnekleme adı verilir. Burada her bir örneklem birimine eşit seçilme olasılığı verilmesinin anlamı örneklem uzaydan her bir örneklemin eşit olasılıkla seçilmesidir (Çingı, 1994).

İkinci aşamasında; 1 Ocak 2014 ile 14 Ocak 2014 tarihleri arasında devlet okulunda ve özel okulda okuyan 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinden araştırmayı kabul eden tüm öğrencilere anket uygulanmıştır. Örnekleme yer alan 8 devlet ve 4 özel okulun ortaöğretim 6., 7. ve 8. sınıflarında okuyan öğrenciler toplam 525 anket dağıtılmış (450 devlet okullarına, 175 özel okullara) 419 anket geri dönmüştür (300 devlet, 119 özel okuldan anket geri dönmüştür). 6. sınıf öğrencilerinden 157, 7. sınıf öğrencilerinden 126 ve 8. sınıf öğrencilerinden ise 136 anket geri alınabilmektedir.

3.3. Varsayımlar

Araştırmanın temel varsayımları şunlardır;

1. Araştırma amacıyla kullanılan anket sorularına ortaokul öğrencileri içtenlikle yanıt vermişlerdir.
2. Örneklemin evreni temsil etme gücü yeterlidir.

3.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2013–2014 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki ortaokullarında eğitim alan öğrencilerle sınırlıdır.
2. Bu araştırma, ortaokullarda eğitim alan öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini incelemesi konusunda anket uygulaması ile sınırlıdır.

Bu araştırma, ortaokullarda eğitim alan öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisi konusunda araştırma aracına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

3.5. Verilerin Analizi

Anket iki kısım ve 40 sorudan oluşmaktadır. İlk bölüm demografik verilere ayrılmış olup 5 sorudur. İkinci bölümde ise öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen 35 soru/ifade yer almaktadır. Ankette yer alan maddelere verilen cevapların yorumu için dörtlü dereceleme (4'lü likert) ölçeği kullanılmıştır. Bu seçenekler; “Her zaman”, “Çoğunlukla”, “nadiren”, ve “Hiçbir zaman” seçenekleridir.

Verilerin analizinde SPSS 18 paket programı kullanılmıştır.

Analizde tanımlayıcı analiz yöntemleri ile birlikte;

Cinsiyetiniz, okul türü, sınıf, anne-baba eğitim durumu, anne-baba mesleği frekans tabloları ve % dağılımları ile,

Cinsiyet, okul türü ile öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorular arasındaki ilişki bağımsız t testi ile;

Sınıf, anne-babanın eğitim düzeyi ve mesleği ile öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorular arasındaki ilişki tek yönlü varyans (ANOVA) testi ile;

Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen soruların değişkenlere göre hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunu belirlemek için scheffe testi analizi ile incelenmiştir.

Ortaokullarda eğitim alan öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmaya 300 devlet okulunda ve 119 özel okulunda okuyan toplam 419 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %53,0'ü kız öğrencidir ve %71,6'sı devlet okulunda okumaktadır. 6. sınıf öğrencileri %37,5, 7. sınıf öğrencileri %30,1 ve 8. sınıf öğrencileri %32,5 oranında bulunmuştur (Bkz: Tablo 4-1).

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitimine bakıldığında %26,0 lise mezunu, %23,9'u üniversite mezunu, %20,5'i ilkokul mezunu olduğu bulunmuştur. Baba eğitim durumuna bakıldığında ise %32,0'ı üniversite mezunu, %27,7'si lise mezunu, %20,5'i ortaokul mezunudur (Bkz: Tablo 4-1).

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne iş durumuna bakıldığında %47,7 öğrencinin annesi çalışmıyor, %17,4'ü memur ve %16,5'i diğer işlerde çalışıyor olarak bulunmuştur. Baba iş durumu ise; öğrencilerin %30,1'i serbest, %28,6'sı diğer işlerde çalışan ve %19,3'ü serbest çalışan olarak bulunmuştur (Bkz: Tablo 4-1).

Tablo 4-1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Verilerinin Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	222	53,0
Erkek	197	47,0
Toplam	419	100,0
Okul Turu	N	%
Devlet	300	71,6
Ozel	119	28,4
Toplam	419	100,0
Kacınca Sınıf	N	%
6.Sınıf	157	37,5
7.Sınıf	126	30,1
8.Sınıf	136	32,5
Toplam	419	100,0
Anne Eğitim Durumu	N	%
Okur Yazar	8	1,9
İlkokul	86	20,5
Ortaokul	76	18,1
Lise	109	26,0
Yükseköğretim	36	8,6
Üniversite	100	23,9
Diğer	4	1,0

Toplam	419	100,0
Baba Eğitim Durumu	N	%
Okur Yazar	6	1,4
İlkokul	41	9,8
Ortaokul	86	20,5
Lise	116	27,7
Yüksekokul	32	7,6
Üniversite	134	32,0
Diğer	4	1,0
Toplam	419	100,0
Anne İş Durumu	n	%
Memur	73	17,4
Serbest	34	8,1
İşçi	34	8,1
Emekli	9	2,1
Çalışmıyor	200	47,7
Diğer	69	16,5
Toplam	419	100,0
Baba İş Durumu	n	%
Memur	66	15,8
Serbest	126	30,1
İşçi	81	19,3
Emekli	20	4,8
Çalışmıyor	6	1,4
Diğer	120	28,6
Toplam	419	100,0

Tablo 4-2 ve 4-3’de sınıfa bağılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen soruların “her zaman”, “çoğunlukla”, “nadiren” ve “hiçbir zaman” şıklarına verilen cevapların dağılımı yüzde frekansları incelenmiştir.

“öğrenciler arasında ayırım yapmaz” hiçbir zaman cevabı, %30,5, sınıfta “sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder” sorusuna nadiren %31 ve hiçbir zaman %31,3 oranında cevap verilmiştir. “Sınıfta dolaşan arkadaşlarımıza uyarıda bulunmaz” sorusuna %37,7 oranında hiçbir zamancevap verilmiştir. “sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” sorusuna nadiren %25,8 ve hiçbir zaman %33,2 oranında cevap verilmiştir. “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusuna nadiren %22,4 ve hiçbir zaman %20,3 oranında cevap verilmiştir (Bkz: Tablo 4-2 ve Tablo 4-3).

Tablo 4-2Öğrencilerin Sınıfa Bağlılıklarında Öğretmenlerin Etkisini İnceleyen Soruların“Her Zaman”“Çoğunlukla”“Nadiren”ve “Hiçbir Zaman” Şıklarına Verilen Cevapların Dağılımı

Anket Maddeleri	Her Zaman		Çoğunlukla		Nadiren		Hiçbir Zaman		SS	x
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Soru 1: arkadaşça davranır	127	30,3	245	58,5	36	8,6	11	2,6	0,684	1,84
Soru 2: sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	53	12,6	190	45,3	148	35,3	28	6,7	0,787	2,36
Soru 3 :öğrencilerine güvenir	251	59,9	133	31,7	31	7,4	4	1	0,676	1,49
Soru 4: sınıfta espri yapar	92	22	174	41,5	145	34,6	8	1,9	0,785	2,16
Soru 5: alaycı, aşağılayıcı davranmaz.	133	31,7	98	23,4	33	7,9	155	37	1,276	2,5
Soru 6: sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirler)	82	19,6	114	27,2	93	22,2	130	31	1,115	2,65
Soru 7: velilerimizle işbirliği yapar	108	25,8	209	49,9	68	16,2	34	8,1	0,861	2,07
Soru 8: soru öğrencilerinin fikirlerine değer verir, onları önemser	240	57,3	141	33,7	32	7,6	6	1,4	0,699	1,53
Soru 9: sınıfta karşılaşılan problemleri sınıfta kendisi çözer.	114	27,2	190	45,3	94	22,4	21	5	0,834	2,05
Soru 10: derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över.	229	54,7	139	33,2	40	9,5	11	2,6	0,768	1,6
Soru 11: öğrenciler arasında ayırım yapmaz.	165	39,4	82	19,6	44	10,5	128	30,5	1,273	2,32
Soru 12: derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır	189	45,1	167	39,9	52	12,4	11	2,6	0,779	1,73
Soru 13: öğrencileri sıkmadan ders işler.	177	42,2	199	47,5	32	7,6	11	2,6	0,72	1,71
Soru 14: ders dışındada öğrencileri ile ilgilenir.	214	51,1	130	31	59	14,1	16	3,8	0,848	1,71

Soru15: yeteneklerimizi ortaya çıkarmamızı sağlayacak etkinlikler yapar	168	40,1	129	30,8	91	21,7	31	7,4	0,957	1,96
Soru 16: soru sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder	78	18,6	80	19,1	130	31	131	31,3	1,09	2,75
Soru 17: başarılı öğrencileri ödüllendirir	152	36,3	116	27,7	89	21,2	62	14,8	1,072	2,15
Soru18: çok hoşgörülüdür	215	51,3	116	27,7	60	14,3	28	6,7	0,933	1,76
Soru 19: sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	161	38,4	79	18,9	94	22,4	85	20,3	1,167	2,25
Soru 20: bize güven verir.	202	48,2	115	27,4	61	14,6	41	9,8	1,001	1,86
Soru 21: sınıfta dolaşan arkadaşlarımıza uyarıda bulunmaz	74	17,7	108	25,8	79	18,9	158	37,7	1,136	2,77
Soru 22: öğrencilere sert davranışlarda bulunmaz	163	38,9	124	29,6	75	17,9	57	13,6	1,054	2,06
Soru 23: öğrencileri ceza ile tehdit etmez	123	29,4	156	37,2	71	16,9	69	16,5	1,04	2,21
Soru 24: sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	74	17,7	98	23,4	108	25,8	139	33,2	1,1	2,74
Soru 25: kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir	170	40,6	130	31	82	19,6	37	8,8	0,978	1,97
Soru 26: derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir	145	34,6	146	34,8	100	23,9	28	6,7	0,924	2,03
Soru 27: verdiği sözleri tutar	240	57,3	112	26,7	45	10,7	22	5,3	0,873	1,64
Soru 28: öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar	197	47	99	23,6	90	21,5	33	7,9	0,996	1,9
Soru 29: öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları için teşvik eder	171	40,8	117	27,9	66	15,8	65	15,5	1,089	2,06
Soru 30: öğrencilerine görev ve sorumluluk verir	199	47,5	157	37,5	39	9,3	24	5,7	0,853	1,73
Soru 31: öğrencilerine eğitimde meydana gelen yenilik ve değişiklikleri anlatır	186	44,4	107	25,5	98	23,4	28	6,7	0,97	1,92
Soru 32: öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir	182	43,4	124	29,6	83	19,8	30	7,2	7,2	1,91
Soru 33: sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	196	46,8	99	23,6	75	17,9	49	11,7	1,056	1,95
Soru 34: öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar	234	55,8	128	30,5	43	10,3	14	3,3	0,803	1,61
Soru 35: sınıfın sessiz olmasını sağlar	234	55,8	128	30,5	43	10,3	14	3,3	0,803	1,61

Tablo 4-3Öğrencilerin Sınıfa Bağlılıklarında Öğretmenlerin Etkisini İnceleyen Soruların“Her Zaman, Çoğunlukla Nadiren ve Hiçbir Zaman” Şıklarına Verilen Cevapların Yüzde Dağılımı

		n	%	Geçerli %	Kümülatif %
Soru 1: arkadaşça davranır	Her Zaman	127	30,3	30,3	30,3
	Çoğunlukla	245	58,5	58,5	88,8
	Nadiren	36	8,6	8,6	97,4
	Hiçbir Zaman	11	2,6	2,6	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 2: sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	Her Zaman	53	12,6	12,6	12,6
	Çoğunlukla	190	45,3	45,3	58
	Nadiren	148	35,3	35,3	93,3
	Hiçbir Zaman	28	6,7	6,7	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 3 :öğrencilerine güvenir	Her Zaman	251	59,9	59,9	59,9
	Çoğunlukla	133	31,7	31,7	91,6
	Nadiren	31	7,4	7,4	99
	Hiçbir Zaman	4	1	1	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 4: sınıfta espri yapar	Her Zaman	92	22	22	22
	Çoğunlukla	174	41,5	41,5	63,5
	Nadiren	145	34,6	34,6	98,1
	Hiçbir Zaman	8	1,9	1,9	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 5: alaycı, aşağılayıcı davranmaz	Her Zaman	133	31,7	31,7	31,7
	Çoğunlukla	98	23,4	23,4	55,1
	Nadiren	33	7,9	7,9	63
	Hiçbir Zaman	155	37	37	100
	Toplam	419	100	100	
6. soru sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirler)	Her Zaman	82	19,6	19,6	19,6
	Çoğunlukla	114	27,2	27,2	46,8
	Nadiren	93	22,2	22,2	69
	Hiçbir Zaman	130	31	31	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 7: velilerimizle işbirliği yapar	Her Zaman	108	25,8	25,8	25,8
	Çoğunlukla	209	49,9	49,9	75,7
	Nadiren	68	16,2	16,2	91,9

	Hiçbir Zaman	34	8,1	8,1	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 8: soru öğrencilerinin fikirlerine değer verir, onları önemser	Her Zaman	240	57,3	57,3	57,3
	Çoğunlukla	141	33,7	33,7	90,9
	Nadiren	32	7,6	7,6	98,6
	Hiçbir Zaman	6	1,4	1,4	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 9: sınıfta karşılaşılan problemleri sınıfta kendisi çözer	Her Zaman	114	27,2	27,2	27,2
	Çoğunlukla	190	45,3	45,3	72,6
	Nadiren	94	22,4	22,4	95
	Hiçbir Zaman	21	5	5	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 10: derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över	Her Zaman	229	54,7	54,7	54,7
	Çoğunlukla	139	33,2	33,2	87,8
	Nadiren	40	9,5	9,5	97,4
	Hiçbir Zaman	11	2,6	2,6	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 11: öğrenciler arasında ayırım yapmaz.	Her Zaman	165	39,4	39,4	39,4
	Çoğunlukla	82	19,6	19,6	58,9
	Nadiren	44	10,5	10,5	69,5
	Hiçbir Zaman	128	30,5	30,5	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 12: derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır	Her Zaman	189	45,1	45,1	45,1
	Çoğunlukla	167	39,9	39,9	85
	Nadiren	52	12,4	12,4	97,4
	Hiçbir Zaman	11	2,6	2,6	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 13: öğrencileri sıkmadan ders işler	Her Zaman	177	42,2	42,2	42,2
	Çoğunlukla	199	47,5	47,5	89,7
	Nadiren	32	7,6	7,6	97,4
	Hiçbir Zaman	11	2,6	2,6	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 14: ders dışındada öğrencileri ile ilgilenir	Her Zaman	214	51,1	51,1	51,1
	Çoğunlukla	130	31	31	82,1
	Nadiren	59	14,1	14,1	96,2
	Hiçbir Zaman	16	3,8	3,8	100
	Toplam	419	100	100	

Soru15: yeteneklerimizi ortaya çıkarmamızı sağlayacak etkinlikler yapar	Her Zaman	168	40,1	40,1	40,1
	Çoğunlukla	129	30,8	30,8	70,9
	Nadiren	91	21,7	21,7	92,6
	Hiçbir Zaman	31	7,4	7,4	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 16: soru sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder	Her Zaman	78	18,6	18,6	18,6
	Çoğunlukla	80	19,1	19,1	37,7
	Nadiren	130	31	31	68,7
	Hiçbir Zaman	131	31,3	31,3	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 17: başarılı öğrencileri ödüllendirir	Her Zaman	152	36,3	36,3	36,3
	Çoğunlukla	116	27,7	27,7	64
	Nadiren	89	21,2	21,2	85,2
	Hiçbir Zaman	62	14,8	14,8	100
	Toplam	419	100	100	
Soru18: çok hoşgörülüdür	Her Zaman	215	51,3	51,3	51,3
	Çoğunlukla	116	27,7	27,7	79
	Nadiren	60	14,3	14,3	93,3
	Hiçbir Zaman	28	6,7	6,7	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 19: sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Her Zaman	161	38,4	38,4	38,4
	Çoğunlukla	79	18,9	18,9	57,3
	Nadiren	94	22,4	22,4	79,7
	Hiçbir Zaman	85	20,3	20,3	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 20: bize güven verir	Her Zaman	202	48,2	48,2	48,2
	Çoğunlukla	115	27,4	27,4	75,7
	Nadiren	61	14,6	14,6	90,2
	Hiçbir Zaman	41	9,8	9,8	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 21: sınıfta dolaşan arkadaşlarımıza uyarıda bulunmaz	Her Zaman	74	17,7	17,7	17,7
	Çoğunlukla	108	25,8	25,8	43,4
	Nadiren	79	18,9	18,9	62,3
	Hiçbir Zaman	158	37,7	37,7	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 22: öğrencilere sert davranışlarda bulunmaz	Her Zaman	163	38,9	38,9	38,9
	Çoğunlukla	124	29,6	29,6	68,5

	Nadiren	75	17,9	17,9	86,4
	Hiçbir Zaman	57	13,6	13,6	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 23: öğrencileri ceza ile tehdit etmez	Her Zaman	123	29,4	29,4	29,4
	Çoğunlukla	156	37,2	37,2	66,6
	Nadiren	71	16,9	16,9	83,5
	Hiçbir Zaman	69	16,5	16,5	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 24: sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	Her Zaman	74	17,7	17,7	17,7
	Çoğunlukla	98	23,4	23,4	41,1
	Nadiren	108	25,8	25,8	66,8
	Hiçbir Zaman	139	33,2	33,2	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 25: kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir	Her Zaman	170	40,6	40,6	40,6
	Çoğunlukla	130	31	31	71,6
	Nadiren	82	19,6	19,6	91,2
	Hiçbir Zaman	37	8,8	8,8	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 26: derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir	Her Zaman	145	34,6	34,6	34,6
	Çoğunlukla	146	34,8	34,8	69,5
	Nadiren	100	23,9	23,9	93,3
	Hiçbir Zaman	28	6,7	6,7	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 27: verdiği sözleri tutar	Her Zaman	240	57,3	57,3	57,3
	Çoğunlukla	112	26,7	26,7	84
	Nadiren	45	10,7	10,7	94,7
	Hiçbir Zaman	22	5,3	5,3	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 28: öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar	Her Zaman	197	47	47	47
	Çoğunlukla	99	23,6	23,6	70,6
	Nadiren	90	21,5	21,5	92,1
	Hiçbir Zaman	33	7,9	7,9	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 29: öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları için teşvik eder	Her Zaman	171	40,8	40,8	40,8
	Çoğunlukla	117	27,9	27,9	68,7
	Nadiren	66	15,8	15,8	84,5
	Hiçbir Zaman	65	15,5	15,5	100

	Toplam	419	100	100	
Soru 30: öğrencilerine görev ve sorumluluk verir	Her Zaman	199	47,5	47,5	47,5
	Çoğunlukla	157	37,5	37,5	85
	Nadiren	39	9,3	9,3	94,3
	Hiçbir Zaman	24	5,7	5,7	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 31: öğrencilerine eğitimde meydana gelen yenilik ve değişiklikleri anlatır	Her Zaman	186	44,4	44,4	44,4
	Çoğunlukla	107	25,5	25,5	69,9
	Nadiren	98	23,4	23,4	93,3
	Hiçbir Zaman	28	6,7	6,7	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 32: öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir	Her Zaman	182	43,4	43,4	43,4
	Çoğunlukla	124	29,6	29,6	73
	Nadiren	83	19,8	19,8	92,8
	Hiçbir Zaman	30	7,2	7,2	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 33: sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	Her Zaman	196	46,8	46,8	46,8
	Çoğunlukla	99	23,6	23,6	70,4
	Nadiren	75	17,9	17,9	88,3
	Hiçbir Zaman	49	11,7	11,7	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 34: öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar	Her Zaman	234	55,8	55,8	55,8
	Çoğunlukla	128	30,5	30,5	86,4
	Nadiren	43	10,3	10,3	96,7
	Hiçbir Zaman	14	3,3	3,3	100
	Toplam	419	100	100	
Soru 35: sınıfın sessiz olmasını sağlar	Her Zaman	234	55,8	55,8	55,8
	Çoğunlukla	128	30,5	30,5	86,4
	Nadiren	43	10,3	10,3	96,7
	Hiçbir Zaman	14	3,3	3,3	100
	Toplam	419	100	100	

Tablo 4-4’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen soruların cinsiyete göre ortalama dağılımı incelenmiştir. Buna göre kız ve erkek öğrencilerin tüm sorulara verdikleri cevapların ortalamaları arasında fark bulunmamıştır (Bkz: Tablo 4-4).

Tablo 4-4 Öğrencilerin Sınıfa Bağlılıklarında Öğretmenlerin Etkisini İnceleyen Soruların Cinsiyete göre Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Dağılımı

Cinsiyet		n	Ort.	SS	SH	p
Soru 1: arkadaşça davranır	Kız	221	1,82	0,739	0,05	0,663
	Erkek	197	1,85	0,617	0,044	
Soru 2: sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	Kız	221	2,35	0,81	0,054	0,725
	Erkek	197	2,38	0,763	0,054	
Soru 3 :öğrencilerine güvenir	Kız	221	1,49	0,692	0,047	0,99
	Erkek	197	1,49	0,659	0,047	
Soru 4: sınıfta espri yapar	Kız	221	2,1	0,803	0,054	0,061
	Erkek	197	2,24	0,757	0,054	
Soru 5: alaycı, aşağılayıcı davranmaz.	Kız	221	2,5	1,271	0,085	0,998
	Erkek	197	2,5	1,288	0,092	
soru 6: sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirler	Kız	221	2,6	1,114	0,075	0,323
	Erkek	197	2,71	1,118	0,08	
Soru 7: velilerimizle işbirliği yapar	Kız	221	2,12	0,914	0,061	0,184
	Erkek	197	2,01	0,795	0,057	
Soru 8: soru öğrencilerinin fikirlerine değer verir, onları önemser	Kız	221	1,54	0,741	0,05	0,713
	Erkek	197	1,52	0,651	0,046	
Soru 9: sınıfta karşılaşılan problemleri sınıfta kendisi çözer	Kız	221	2,1	0,865	0,058	0,203
	Erkek	197	2,00	0,795	0,057	
Soru 10: derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över	Kız	221	1,59	0,755	0,051	0,828
	Erkek	197	1,61	0,785	0,056	
Soru 11: öğrenciler arasında ayırım yapmaz	Kız	221	2,3	1,259	0,085	0,706
	Erkek	197	2,35	1,291	0,092	
Soru 12: derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır	Kız	221	1,7	0,787	0,053	0,472
	Erkek	197	1,76	0,77	0,055	
Soru 13: öğrencileri sıkmadan ders işler	Kız	221	1,7	0,741	0,05	0,789
	Erkek	197	1,72	0,7	0,05	
Soru 14: ders dışındada öğrencileri ile ilgilenir.	Kız	221	1,74	0,901	0,061	0,418
	Erkek	197	1,67	0,788	0,056	
Soru15: yeteneklerimizi ortaya çıkarmamızı sağlayacak etkinlikler yapar	Kız	221	1,96	0,992	0,067	0,87
	Erkek	197	1,97	0,917	0,065	
Soru 16: soru sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder	Kız	221	2,77	1,113	0,075	0,587
	Erkek	197	2,72	1,064	0,076	
Soru 17: başarılı öğrencileri ödüllendirir	Kız	221	2,14	1,093	0,073	0,986
	Erkek	197	2,14	1,045	0,074	

Soru18: çok hoşgörülüdür	Kız	221	1,74	0,951	0,064	0,627
	Erkek	197	1,78	0,902	0,064	
Soru 19: sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Kız	221	2,22	1,175	0,079	0,65
	Erkek	197	2,27	1,158	0,082	
Soru 20: bize güven verir	Kız	221	1,87	1,047	0,07	0,871
	Erkek	197	1,85	0,95	0,068	
Soru 21: sınıfta dolaşan arkadaşlarımıza uyarıda bulunmaz	Kız	221	2,82	1,118	0,075	0,309
	Erkek	197	2,71	1,158	0,083	
Soru 22: öğrencilere sert davranışlarda bulunmaz	Kız	221	2,05	1,086	0,073	0,833
	Erkek	197	2,08	1,02	0,073	
Soru 23: öğrencileri ceza ile tehdit etmez	Kız	221	2,21	1,037	0,07	0,921
	Erkek	197	2,2	1,048	0,075	
Soru 24: sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	Kız	221	2,8	1,099	0,074	0,349
	Erkek	197	2,7	1,097	0,078	
Soru 25: kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir	Kız	221	1,98	0,991	0,067	0,734
	Erkek	197	1,95	0,968	0,069	
Soru 26: derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir	Kız	221	2,04	0,962	0,065	0,861
	Erkek	197	2,02	0,88	0,063	
Soru 27: verdiği sözleri tutar	Kız	221	1,62	0,859	0,058	0,524
	Erkek	197	1,67	0,891	0,063	
Soru 28: öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar	Kız	221	1,9	1,031	0,069	0,933
	Erkek	197	1,91	0,959	0,068	
Soru 29: öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları için teşvik eder	Kız	221	2,05	1,099	0,074	0,773
	Erkek	197	2,08	1,083	0,077	
Soru 30: öğrencilerine görev ve sorumluluk verir	Kız	221	1,73	0,845	0,057	0,971
	Erkek	197	1,74	0,864	0,062	
Soru 31: öğrencilerine eğitimde meydana gelen yenilik ve değişiklikleri anlatır	Kız	221	1,91	0,991	0,067	0,716
	Erkek	197	1,94	0,949	0,068	
Soru 32: öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir	Kız	221	1,91	0,966	0,065	0,826
	Erkek	197	1,89	0,944	0,067	
Soru 33: sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	Kız	221	1,92	1,039	0,07	0,654
	Erkek	197	1,97	1,078	0,077	
Soru 34: öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar	Kız	221	1,64	0,849	0,057	0,418
	Erkek	197	1,58	0,749	0,053	
Soru 35: sınıfın sessiz olmasını sağlar	Kız	221	1,64	0,849	0,057	0,418
	Erkek	197	1,58	0,749	0,053	

Tablo 4-5 ve 4-6’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorularının okul türüne göre ortalama dağılımı incelenmiştir. Buna göre; “arkadaşça davranır”, “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” , “alaycı, aşağılayıcı davranmaz” , “velilerimizle işbirliği yapar”, “öğrenciler arasında ayırım yapmaz.”, “derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır”, “ders dışındada öğrencileri ile ilgilenir”, “soru sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder”, “başarılı öğrencileri ödüllendirir”, “çok hoşgörülüdür”, “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”, “bize güven verir”, “derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir”, “öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar”, “öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları için teşvik eder”, “öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir”, “sınıfta ders zamanını boşa geçirmez”, “öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar”, “sınıfın sessiz olmasını sağlar” sorularınadevlet okulunda okuyan öğrencilerin verdiği cevapların ortalaması özel okulda okuyan öğrencilerin verdiği cevapların ortalamasından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.Buna karşın sadece “derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över” sorusuna verilen cevapların ortalaması özel okulda okuyan öğrencilerde daha yüksektir(Bkz: Tablo 4-5 ve Tablo 4-6).

Tablo 4-5 Öğrencilerin Sınıfa Bağlılıklarında Öğretmenlerin Etkisini İnceleyen Sorularının Okul Türüne göre Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Dağılımı

Cinsiyet		n	Ort.	SS	SH	p
Soru 1: arkadaşça davranır	Devlet	300	1,92	0,639	0,037	0,000
	Özel	119	1,62	0,748	0,069	
Soru 2: sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	Devlet	300	2,45	0,741	0,043	0,001
	Özel	119	2,13	0,853	0,078	
Soru 3 : öğrencilerine güvenir	Devlet	300	1,51	0,667	0,039	0,452
	Özel	119	1,45	0,698	0,064	
Soru 4: sınıfta espri yapar	Devlet	300	2,17	0,749	0,043	0,939
	Özel	119	2,16	0,873	0,08	
Soru 5: alaycı, aşağılayıcı davranmaz.	Devlet	300	2,63	1,246	0,072	0,002
	Özel	119	2,18	1,302	0,119	
soru 6: sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirler	Devlet	300	2,66	1,111	0,064	0,702
	Özel	119	2,61	1,128	0,103	
Soru 7: velilerimizle işbirliği yapar	Devlet	300	2,16	0,881	0,051	0,000
	Özel	119	1,83	0,763	0,07	
Soru 8: soru öğrencilerinin fikirlerine değer verir, onları önemser	Devlet	300	1,55	0,685	0,04	0,516
	Özel	119	1,50	0,735	0,067	

Soru 9: sınıfta karşılaşılan problemleri sınıfta kendisi çözer	Devlet	300	2,09	0,857	0,049	0,164
	Özel	119	1,97	0,769	0,071	
Soru 10: derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över	Devlet	300	1,53	0,733	0,042	0,004
	Özel	119	1,78	0,825	0,076	
Soru 11: öğrenciler arasında ayırım yapmaz	Devlet	300	2,43	1,267	0,073	0,004
	Özel	119	2,04	1,251	0,115	
Soru 12: derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır	Devlet	300	1,77	0,773	0,045	0,048
	Özel	119	1,61	0,784	0,072	
Soru 13: öğrencileri sıkmadan ders işler	Devlet	300	1,7	0,725	0,042	0,770
	Özel	119	1,72	0,712	0,065	
Soru 14: ders dışındada öğrencileri ile ilgilenir.	Devlet	300	1,79	0,913	0,053	0,000
	Özel	119	1,49	0,609	0,056	
Soru 15: yeteneklerimizi ortaya çıkarmamızı sağlayacak etkinlikler yapar	Devlet	300	2,01	1,025	0,059	0,101
	Özel	119	1,86	0,751	0,069	
Soru 16: soru sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder	Devlet	300	2,84	1,106	0,064	0,004
	Özel	119	2,51	1,016	0,093	
Soru 17: başarılı öğrencileri ödüllendirir	Devlet	300	2,3	1,096	0,063	0,000
	Özel	119	1,76	0,902	0,083	
Soru 18: çok hoşgörülüdür	Devlet	300	1,85	0,98	0,057	0,001
	Özel	119	1,55	0,767	0,07	
Soru 19: sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Devlet	300	2,48	1,192	0,069	0,000
	Özel	119	1,66	0,866	0,079	
Soru 20: bize güven verir	Devlet	300	2,00	1,052	0,061	0,000
	Özel	119	1,51	0,758	0,069	
Soru 21: sınıfta dolaşan arkadaşlarımıza uyarıda bulunmaz	Devlet	300	2,75	1,168	0,067	0,703
	Özel	119	2,8	1,054	0,097	
Soru 22: öğrencilere sert davranışlarda bulunmaz	Devlet	300	2,05	1,019	0,059	0,724
	Özel	119	2,09	1,142	0,105	
Soru 23: öğrencileri ceza ile tehdit etmez	Devlet	300	2,14	0,996	0,058	0,068
	Özel	119	2,36	1,133	0,104	
Soru 24: sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	Devlet	300	2,71	1,119	0,065	0,250
	Özel	119	2,84	1,049	0,096	
Soru 25: kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir	Devlet	300	2,01	1,025	0,059	0,148
	Özel	119	1,87	0,843	0,077	
Soru 26: derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir	Devlet	300	2,09	0,974	0,056	0,019
	Özel	119	1,87	0,765	0,07	
Soru 27: verdiği sözleri tutar	Devlet	300	1,71	0,924	0,053	0,002
	Özel	119	1,45	0,698	0,064	
Soru 28: öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar	Devlet	300	2,00	1,03	0,059	0,001
	Özel	119	1,66	0,866	0,079	
Soru 29: öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları için teşvik eder	Devlet	300	2,14	1,169	0,068	0,004
	Özel	119	1,85	0,82	0,075	
Soru 30: öğrencilerine görev ve sorumluluk verir	Devlet	300	1,76	0,897	0,052	0,256

	Özel	119	1,66	0,728	0,067	
Soru 31: öğrencilerine eğitimde meydana gelen yenilik ve değişiklikleri anlatır	Devlet	300	1,87	1,004	0,058	0,074
	Özel	119	2,05	0,872	0,08	
Soru 32: öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir	Devlet	300	1,98	0,979	0,057	0,013
	Özel	119	1,73	0,87	0,08	
Soru 33: sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	Devlet	300	2,13	1,102	0,064	0,000
	Özel	119	1,49	0,758	0,069	
Soru 34: öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar	Devlet	300	1,69	0,847	0,049	0,001
	Özel	119	1,42	0,644	0,059	
Soru 35: sınıfın sessiz olmasını sağlar	Devlet	300	1,69	0,847	0,049	0,001
	Özel	119	1,42	0,644	0,059	

Tablo 4-6Öğrencilerin Sınıfa Bağlılıklarında Öğretmenlerin Etkisini İnceleyen Sorularda Okul Türüne göre Anlamlılık Gösteren Soruların Dağılımı

Sorular	Okul Türü	n	X_{ort}	SS	t	Sd	p
Soru 1: arkadaşça davranır	Devlet	300	1,92	0,639	3,83	189,963	0,000
	Özel	119	1,62	0,748			
Soru 2: sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	Devlet	300	2,45	0,741	3,761	417	0,000
	Özel	119	2,13	0,853			
Soru 5: alaycı, aşağılayıcı davranmaz	Devlet	300	2,63	1,246	3,231	417	0,001
	Özel	119	2,18	1,302			
Soru 7: velilerimizle işbirliği yapar	Devlet	300	2,16	0,881	3,565	417	0,000
	Özel	119	1,83	0,763			
Soru 10: derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över	Devlet	300	1,53	0,733	-3,05	417	0,002
	Özel	119	1,78	0,825			
Soru 11: öğrenciler arasında ayırım yapmaz	Devlet	300	2,43	1,267	2,861	417	0,004
	Özel	119	2,04	1,251			
Soru 12: derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır	Devlet	300	1,77	0,773	2,002	417	0,046
	Özel	119	1,61	0,784			
Soru 14: ders dışındada öğrencileri ile ilgilenir.	Devlet	300	1,79	0,913	3,986	321,462	0,000
	Özel	119	1,49	0,609			
Soru 16: soru sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder	Devlet	300	2,84	1,106	2,824	417	0,005
	Özel	119	2,51	1,016			
Soru 17: başarılı öğrencileri ödüllendirir	Devlet	300	2,3	1,096	4,805	417	0,000
	Özel	119	1,76	0,902			
Soru18: çok hoşgörülüdür	Devlet	300	1,85	0,98	2,916	417	0,004
	Özel	119	1,55	0,767			
Soru 19: sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Devlet	300	2,48	1,192	7,735	295,924	0,000
	Özel	119	1,66	0,866			
Soru 20: bize güven verir	Devlet	300	2	1,052	5,246	298,63	0,000
	Özel	119	1,51	0,758			
Soru 26: derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir	Devlet	300	2,09	0,974	2,366	273,794	0,019
	Özel	119	1,87	0,765			
Soru 27: verdiği sözleri tutar	Devlet	300	1,71	0,924	3,115	284,786	0,002
	Özel	119	1,45	0,698			
Soru 28: öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar	Devlet	300	2	1,03	3,115	417	0,002
	Özel	119	1,66	0,866			
Soru 29: öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları için teşvik eder	Devlet	300	2,14	1,169	2,916	306,575	0,004
	Özel	119	1,85	0,82			
Soru 32: öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir	Devlet	300	1,98	0,979	2,386	417	0,017
	Özel	119	1,73	0,87			

Soru 33 sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	Devlet	300	2,13	1,102	6,787	312,382	0,000
	Özel	119	1,49	0,758			
Soru 34 öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar	Devlet	300	1,69	0,847	3,475	282,795	0,001
	Özel	119	1,42	0,644			
Soru 35 sınıfın sessiz olmasını sağlar	Devlet	300	1,69	0,847	3,475	282,795	0,001
	Özel	119	1,42	0,644			

Tablo 4-7’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen soruların sınıflara göre dağılımını incelemek amacıyla 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalaması tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Buna göre “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”, “öğrencilerine güvenir”, “derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır”, “başarılı öğrencileri ödüllendirir”, “çok hoşgörülüdür”, “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”, “bize güven verir”, “sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir”, “kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir”, “derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir”, “verdiği sözleri tutar” ve “sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” sorularına 3 sınıf öğrencilerinin verdiği cevapların ortalamaları anlamlı olarak farklıdır (Bkz: Tablo 4-7).

Tablo 4-7Öğrencilerin Sınıfa Bağlılıklarında Öğretmenlerin Etkisini İnceleyen Soruların Sınıflara göre Ortalamasının Varyans Analizi Sonuçları

	Sınıf	N	X _{ort}	SS	V.K	KT	Sd	KO	f	p
Soru 2: sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	6. Sınıf	157	2,34	0,805	G.İçi	4,289	2	2,144	3,508	0,031
	7. Sınıf	127	2,5	0,796	G.A	254,293	416	0,611		
	8. Sınıf	135	2,25	0,74	Toplam	258,582	418			
	Toplam	419	2,36	0,787						
Soru 3: öğrencilerine güvenir	6. Sınıf	157	1,37	0,633	G.İçi	5,673	2	2,836	6,376	0,002
	7. Sınıf	127	1,65	0,749	G.A	185,062	416	0,445		
	8. Sınıf	135	1,49	0,621	Toplam	190,735	418			
	Toplam	419	1,49	0,676						
Soru 12: derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır	6. Sınıf	157	1,62	0,721	G.İçi	5,764	2	2,882	4,841	0,008
	7. Sınıf	127	1,9	0,853	G.A	247,673	416	0,595		
	8. Sınıf	135	1,69	0,748	Toplam	253,437	418			
	Toplam	419	1,73	0,779						
Soru 17: başarılı öğrencileri ödüllendirir	6. Sınıf	157	1,89	1	G.İçi	20,126	2	10,063	9,101	0,000
	7. Sınıf	127	2,19	1,037	G.A	459,993	416	1,106		
	8. Sınıf	135	2,41	1,122	Toplam	480,119	418			
	Toplam	419	2,15	1,072						
Soru 18: çok hoşgörülüdür	6. Sınıf	157	1,57	0,849	G.İçi	9,113	2	4,556	5,347	0,005
	7. Sınıf	127	1,87	0,976	G.A	354,496	416	0,852		
	8. Sınıf	135	1,88	0,955	Toplam	363,609	418			
	Toplam	419	1,76	0,933						
Soru 19: sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	6. Sınıf	157	2	1,127	G.İçi	17,726	2	8,863	6,68	0,001
	7. Sınıf	127	2,29	1,169	G.A	551,954	416	1,327		
	8. Sınıf	135	2,49	1,165	Toplam	569,68	418			

	Toplam	419	2,25	1,167						
Soru 20: bize güven verir	6. Sınıf	157	1,67	0,923	G.İçi	9,108	2	4,554	4,625	0,01
	7. Sınıf	127	1,97	0,999	G.A	409,584	416	0,985		
	8. Sınıf	135	1,98	1,061	Toplam	418,692	418			
	Toplam	419	1,86	1,001						
Soru 24: sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	6. Sınıf	157	2,98	1,071	G.İçi	17,645	2	8,823	7,52	0,001
	7. Sınıf	127	2,72	1,081	G.A	488,03	416	1,173		
	8. Sınıf	135	2,49	1,099	Toplam	505,675	418			
	Toplam	419	2,74	1,1						
Soru 25: kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir	6. Sınıf	157	1,78	0,889	G.İçi	9,039	2	4,52	4,815	0,009
	7. Sınıf	127	2,07	1,017	G.A	390,493	416	0,939		
	8. Sınıf	135	2,09	1,011	Toplam	399,532	418			
	Toplam	419	1,97	0,978						
Soru 26: derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir	6. Sınıf	157	1,85	0,856	G.İçi	8,056	2	4,028	4,806	0,009
	7. Sınıf	127	2,13	0,946	G.A	348,656	416	0,838		
	8. Sınıf	135	2,13	0,953	Toplam	356,711	418			
	Toplam	419	2,03	0,924						
Soru 27: verdiği sözleri tutar	6. Sınıf	157	1,5	0,79	G.İçi	5,353	2	2,676	3,554	0,029
	7. Sınıf	127	1,76	0,94	G.A	313,23	416	0,753		
	8. Sınıf	135	1,7	0,883	Toplam	318,582	418			
	Toplam	419	1,64	0,873						
Soru 33 sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	6. Sınıf	157	1,78	0,997	G.İçi	7,1	2	3,55	3,22	0,041
	7. Sınıf	127	2,04	1,05	G.A	458,638	416	1,102		
	8. Sınıf	135	2,05	1,108	Toplam	465,737	418			
	Toplam	419	1,95	1,056						

Tablo 4-8’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorular sınıf değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaşma olduğunu belirlemek amacıyla scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre;

“Sınıfta Disiplin Sorunu Yaratın Öğrencilere Bile Olumlu Davranış Gösterir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 8. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,03$).

“Öğrencilerine Güvenir” sorusuna cevap veren 7. Sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,00$).

“Derste Öğrencilerine Karşı Çok Sabırlıdır” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,01$).

“Başarılı Öğrencileri Ödüllendirir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,00$).

“Çok Hoşgörülüdür” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,02$).

“Sınıfta Düşüncelerimizi Söylememize İzin Verir” sorusuna cevap veren 8. Sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,00$).

“bize güven verir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ($p=0,04$) ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,03$).

“Sınıfta Herkesin İsteddiği Yerde Oturmasına İzin Verir” sorusuna cevap veren 6. Sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 8. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,00$).

“Kolay Sinirlenen, Öfkelenen Öğrencilere Sakinleşme Zamanı Verir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ($p=0,04$)ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,02$).

“Derslerde Görsel ve İşitsel Materyaller Kullanarak Dersi İlgi Çekici Hale Getirir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,03$).

“verdiği sözleri tutar” sorusuna cevap veren 7. Sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,04$).

Tablo 4-8Öğrencilerin Sınıfa Bağlılıklarında Öğretmenlerin Etkisini İnceleyen Soruların Sınıf Değişkenine göre Hangi Gruplararasıda Farklılaştığını İncelemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Analizi Sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
Soru 2: sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	6	7	-0,17	0,09	0,21
		8	0,09	0,09	0,65
	7	6	0,17	0,09	0,21
		8	0,252*	0,1	0,03
	8	6	-0,09	0,09	0,65
		7	-0,252*	0,1	0,03
Soru 3: öğrencilerine güvenir	6	7	-,284*	0,08	0,00
		8	-0,12	0,08	0,31
	7	6	0,284*	0,08	0,00
		8	0,16	0,08	0,14
	8	6	0,12	0,08	0,31
		7	-0,16	0,08	0,14
Soru 12: derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır	6	7	-0,280*	0,09	0,01
		8	-0,07	0,09	0,74
	7	6	0,280*	0,09	0,01
		8	0,21	0,1	0,09
	8	6	0,07	0,09	0,74
		7	-0,21	0,1	0,09
Soru 17: başarılı öğrencileri ödüllendirir	6	7	-0,3	0,13	0,05
		8	-0,522*	0,12	0,00
	7	6	0,3	0,13	0,05
		8	-0,22	0,13	0,24
	8	6	,522*	0,12	0,00
		7	0,22	0,13	0,24
Soru18: çok hoşgörülüdür	6	7	-0,301*	0,11	0,02
		8	-,308*	0,11	0,02
	7	6	0,301*	0,11	0,02
		8	-0,01	0,11	1,00
	8	6	0,308*	0,11	0,02
		7	0,01	0,11	1,00
Soru 19: sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	6	7	-0,29	0,14	0,11
		8	-,489*	0,14	0,00
	7	6	0,29	0,14	0,11

		8	-0,2	0,14	0,38
	8	6	,489*	0,14	0,00
		7	0,2	0,14	0,38
S.20: bize güven verir	6	7	-,300*	0,12	0,04
		8	-,309*	0,12	0,03
	7	6	,300*	0,12	0,04
		8	-0,01	0,12	1
	8	6	,309*	0,12	0,03
		7	0,01	0,12	1
Soru 24: sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	6	7	0,26	0,13	0,14
		8	,492*	0,13	0,00
	7	6	-0,26	0,13	0,14
		8	0,24	0,13	0,21
	8	6	-,492*	0,13	0,00
		7	-0,24	0,13	0,21
Soru 25: kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir	6	7	-,294*	0,12	0,04
		8	-,312*	0,11	0,02
	7	6	,294*	0,12	0,04
		8	-0,02	0,12	0,99
	8	6	,312*	0,11	0,02
		7	0,02	0,12	0,99
Soru 26: derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir	6	7	-,287*	0,11	0,03
		8	-,286*	0,11	0,03
	7	6	,287*	0,11	0,03
		8	0,00	0,11	1,00
	8	6	,286*	0,11	0,03
		7	0,00	0,11	1,00
Soru 27: verdiği sözleri tutar	6	7	-,259*	0,1	0,04
		8	-0,2	0,1	0,15
	7	6	,259*	0,1	0,04
		8	0,06	0,11	0,86
	8	6	0,2	0,1	0,15
		7	-0,06	0,11	0,86
Soru 33 sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	6	7	-0,26	0,13	0,11
		8	-0,27	0,12	0,08
	7	6	0,26	0,13	0,11
		8	-0,01	0,13	1,00
	8	6	0,27	0,12	0,08
		7	0,01	0,13	1,00

Tablo 4-9’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorularına verdikleri cevapların ortalamasının annelerinin eğitim düzeyine göre anlamlılık analizi tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Buna göre; “arkadaşça davranır”, “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”, “velilerimizle işbirliği yapar”, “derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över”, “ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir”, “sınıfta sürekli ders yapmaz, farklı konulardan da bahseder”, “başarılı öğrencileri ödüllendirir”, “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”, “bize güven verir”, “sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir”, “öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir” ve “sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” sorularına verilen cevapların ortalamaları anne eğitim düzeyine göre farklıdır (Bkz: Tablo 4-9).

İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin okur-yazar anne frekansı 8, diğer cevabını veren öğrencilerin frekansı ise 4’tür. Buna karşılık 109 öğrencinin annesi lise, 100 öğrencinin üniversite, 86 öğrencinin ilkokul 76 öğrencinin ise ortaokuldur. Annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilere göre tüm bu sorulara verdikleri cevapların ortalaması arasında anlamlı bir fark gösterilmemiştir.

Tablo 4-9 Öğrencilerin Sınıfa Bağlılıklarında Öğretmenlerin Etkisini İnceleyen Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalamasının Anne Eğitimine göre Varyans Analizi Sonuçları

	<i>AnneEğitim</i>	<i>N</i>	<i>X_{ort}</i>	<i>SS</i>	<i>V.K</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
Soru 1: arkadaşça davranır	Okur Yazar	8	2,13	0,991	G.İçi	8,17	6	1,362	2,99	0,01
	İlkokul	86	1,93	0,59	G.A	187,47	412	0,455		
	Ortaokul	76	2,03	0,673	Toplam	195,64	418			
	Lise	109	1,81	0,687						
	Yüksek Okul	36	1,67	0,676						
	Üniversite	100	1,67	0,711						
	Diğer	4	2	0						
	Toplam	419	1,84	0,684						
Soru 2: sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir.	Okur Yazar	8	2,38	0,916	G.İçi	9,01	6	1,501	2,48	0,02
	İlkokul	86	2,38	0,706	G.A	249,6	412	0,606		
	Ortaokul	76	2,59	0,715	Toplam	258,6	418			
	Lise	109	2,38	0,803						
	Yüksek Okul	36	2,03	0,774						
	Üniversite	100	2,27	0,851						

	Diğer	4	2,25	0,5						
	Toplam	419	2,36	0,787						
Soru 7: velilerimizle işbirliği yapar	Okur Yazar	8	2,13	0,991	G.İçi	11,84	6	1,974	2,73	0,01
	İlkokul	86	2,09	0,835	G.A	298,3	412	0,724		
	Ortaokul	76	2,17	0,915	Toplam	310,1	418			
	Lise	109	2,24	0,902						
	Yüksek Okul	36	1,72	0,615						
	Üniversite	100	1,92	0,825						
	Diğer	4	1,5	0,577						
	Toplam	419	2,07	0,861						
Soru 12: derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır	Okur Yazar	8	2,13	1,126	G.İçi	9,9	6	1,65	2,79	0,01
	İlkokul	86	1,65	0,716	G.A	243,5	412	0,591		
	Ortaokul	76	1,84	0,784	Toplam	253,4	418			
	Lise	109	1,89	0,875						
	Yüksek Okul	36	1,58	0,649						
	Üniversite	100	1,54	0,688						
	Diğer	4	1,75	0,5						
	Toplam	419	1,73	0,779						
Soru 14: ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir	Okur Yazar	8	1,75	0,886	G.İçi	11,16	6	1,861	2,65	0,02
	İlkokul	86	1,91	0,903	G.A	289,7	412	0,703		
	Ortaokul	76	1,88	0,993	Toplam	300,9	418			
	Lise	109	1,66	0,83						
	Yüksek Okul	36	1,56	0,735						
	Üniversite	100	1,52	0,689						
	Diğer	4	1,25	0,5						
	Toplam	419	1,71	0,848						
Soru 16: sınıfta sürekli ders yapmaz, farklı konulardan da bahseder	Okur Yazar	8	2,75	1,488	G.İçi	20,37	6	3,394	2,94	0,01
	İlkokul	86	2,79	1,107	G.A	476,3	412	1,156		
	Ortaokul	76	2,96	1,038	Toplam	496,7	418			
	Lise	109	2,8	1,052						
	Yüksek Okul	36	2,81	1,117						
	Üniversite	100	2,43	1,066						
	Diğer	4	4	0						
	Toplam	419	2,75	1,09						
Soru 17: başarılı öğrencileri ödüllendirir	Okur Yazar	8	2,13	0,991	G.İçi	16,73	6	2,788	2,48	0,02
	İlkokul	86	2,29	1,05	G.A	463,4	412	1,125		
	Ortaokul	76	2,46	1,051	Toplam	480,1	418			
	Lise	109	2,1	1,13						
	Yüksek Okul	36	1,92	1,156						
	Üniversite	100	1,93	0,967						
	Diğer	4	1,75	0,957						
	Toplam	419	2,15	1,072						
Soru 19: sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Okur Yazar	8	2,88	0,835	G.İçi	51,08	6	8,513	6,76	0,00
	İlkokul	86	2,4	1,239	G.A	518,6	412	1,259		
	Ortaokul	76	2,49	1,149	Toplam	569,7	418			
	Lise	109	2,41	1,211						
	Yüksek Okul	36	2,17	1,159						

	Üniversite	100	1,68	0,886						
	Diğer	4	3,5	0,577						
	Toplam	419	2,25	1,167						
Soru 20: bize güven verir	Okur Yazar	8	2	0,926	G.İçi	15,5	6	2,582	2,64	0,02
	İlkokul	86	1,97	1,011	G.A	403,2	412	0,979		
	Ortaokul	76	2,14	1,08	Toplam	418,7	418			
	Lise	109	1,81	1,032						
	Yüksek Okul	36	1,83	1,028						
	Üniversite	100	1,59	0,83						
	Diğer	4	2,25	0,957						
	Toplam	419	1,86	1,001						
Soru 24: sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	Okur Yazar	8	2,13	1,246	G.İçi	19,22	6	3,204	2,71	0,01
	İlkokul	86	2,69	1,14	G.A	486,5	412	1,181		
	Ortaokul	76	2,72	1,127	Toplam	505,7	418			
	Lise	109	2,79	1,147						
	Yüksek Okul	36	2,42	0,996						
	Üniversite	100	2,98	0,964						
	Diğer	4	1,5	0,577						
	Toplam	419	2,74	1,1						
Soru 32: öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir	Okur Yazar	8	2	1,069	G.İçi	16,7	6	2,782	3,14	0,01
	İlkokul	86	2,02	0,933	G.A	364,7	412	0,885		
	Ortaokul	76	2	0,98	Toplam	381,4	418			
	Lise	109	1,91	0,958						
	Yüksek Okul	36	1,81	1,037						
	Üniversite	100	1,7	0,859						
	Diğer	4	3,5	0,577						
	Toplam	419	1,91	0,955						
Soru 33: sınıfta ders zamanını boşa geçirmez.	Okur Yazar	8	2,38	1,302	G.İçi	24,52	6	4,087	3,82	0,00
	İlkokul	86	2,14	1,097	G.A	441,2	412	1,071		
	Ortaokul	76	2,11	1,09	Toplam	465,7	418			
	Lise	109	2,06	1,124						
	Yüksek Okul	36	1,61	0,871						
	Üniversite	100	1,6	0,853						
	Diğer	4	2,25	0,957						
	Toplam	419	1,95	1,056						

Tablo 4-10’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “arkadaşça davranır” sorusuna eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplar arasında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir. (Bkz: Tablo 4-10).

Tablo 4-10 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....arkadaşça davranır” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
.....arkadaşça davranır	Okur Yazar	İlkokul	0,195	0,249	0,996
		Ortaokul	0,099	0,251	1
		Lise	0,318	0,247	0,948
		Yüksekokul	0,458	0,264	0,806
		Üniversite	0,455	0,248	0,761
		Diğer	0,125	0,413	1
	İlkokul	Okur Yazar	-0,195	0,249	0,996
		Ortaokul	-0,096	0,106	0,991
		Lise	0,123	0,097	0,953
		Yüksekokul	0,264	0,134	0,694
		Üniversite	0,26	0,099	0,334
		Diğer	-0,07	0,345	1
	Orta Okul	Okur Yazar	-0,099	0,251	1
		İlkokul	0,096	0,106	0,991
		Lise	0,219	0,101	0,581
		Yüksekokul	0,36	0,136	0,328
		Üniversite	0,356	0,103	0,063
		Diğer	0,026	0,346	1
	Lise	Okur Yazar	-0,318	0,247	0,948
		İlkokul	-0,123	0,097	0,953
		Ortaokul	-0,219	0,101	0,581
		Yüksekokul	0,141	0,13	0,978
		Üniversite	0,137	0,093	0,904
		Diğer	-0,193	0,343	0,999
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-0,458	0,264	0,806
		İlkokul	-0,264	0,134	0,694
		Ortaokul	-0,36	0,136	0,328
		Lise	-0,141	0,13	0,978
		Üniversite	-0,003	0,131	1
		Diğer	-0,333	0,356	0,99
Üniversite	Okur Yazar	-0,455	0,248	0,761	
	İlkokul	-0,26	0,099	0,334	
	Ortaokul	-0,356	0,103	0,063	
	Lise	-0,137	0,093	0,904	
	Yüksekokul	0,003	0,131	1	
	Diğer	-0,33	0,344	0,988	
Diğer	Okur Yazar	-0,125	0,413	1	
	İlkokul	0,07	0,345	1	
	Ortaokul	-0,026	0,346	1	
	Lise	0,193	0,343	0,999	
	Yüksekokul	0,333	0,356	0,99	
	Üniversite	0,33	0,344	0,988	

Tablo 4-11’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-11).

Tablo 4-11 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	Okur Yazar	İlkokul	-0,009	0,288	1,00
		Ortaokul	-0,217	0,289	0,997
		Lise	-0,001	0,285	1,00
		Yüksekokul	0,347	0,304	0,971
		Üniversite	0,105	0,286	1,00
		Diğer	0,125	0,477	1,00
	İlkokul	Okur Yazar	0,009	0,288	1,00
		Ortaokul	-0,208	0,123	0,822
		Lise	0,008	0,112	1,00
		Yüksekokul	0,356	0,155	0,506
		Üniversite	0,114	0,114	0,986
		Diğer	0,134	0,398	1,00
	Orta Okul	Okur Yazar	0,217	0,289	0,997
		İlkokul	0,208	0,123	0,822
		Lise	0,216	0,116	0,751
		Yüksekokul	,564*	0,157	0,048
		Üniversite	0,322	0,118	0,288
		Diğer	0,342	0,399	0,994
	Lise	Okur Yazar	0,001	0,285	1,00
		İlkokul	-0,008	0,112	1,00
		Ortaokul	-0,216	0,116	0,751
		Yüksekokul	0,348	0,15	0,492
		Üniversite	0,106	0,108	0,987
		Diğer	0,126	0,396	1,00
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-0,347	0,304	0,971
		İlkokul	-0,356	0,155	0,506
		Ortaokul	-,564*	0,157	0,048
		Lise	-0,348	0,15	0,492
		Üniversite	-0,242	0,151	0,861
		Diğer	-0,222	0,41	1,00
	Üniversite	Okur Yazar	-0,105	0,286	1,00
		İlkokul	-0,114	0,114	0,986
		Ortaokul	-0,322	0,118	0,288
		Lise	-0,106	0,108	0,987
		Yüksekokul	0,242	0,151	0,861
		Diğer	0,02	0,397	1,00
	Diğer	Okur Yazar	-0,125	0,477	1,00
		İlkokul	-0,134	0,398	1,00
		Ortaokul	-0,342	0,399	0,994
		Lise	-0,126	0,396	1,00
		Yüksekokul	0,222	0,41	1,00
		Üniversite	-0,02	0,397	1,00

Tablo 4-12’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “velilerimizle işbirliği yapar” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-12).

Tablo 4-12 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “velilerimizle işbirliği yapar” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....velilerimizle işbirliği yapar	Okur Yazar	İlkokul	0,032	,315	1,000
		Ortaokul	-,046	,316	1,000
		Lise	-,114	,312	1,000
		Yüksekokul	,403	,333	0,961
		Üniversite	,205	,313	0,999
		Diğer	,625	,521	0,963
	İlkokul	Okur Yazar	-,032	,315	1,000
		Ortaokul	-,078	,134	,999
		Lise	-,146	,123	,965
		Yüksekokul	,371	,169	,568
		Üniversite	,173	,125	,927
		Diğer	,593	,435	,932
	Orta Okul	Okur Yazar	,046	,316	1,000
		İlkokul	,078	,134	,999
		Lise	-,067	,127	1,000
		Yüksekokul	,449	,172	,342
		Üniversite	,251	,129	,709
		Diğer	,671	,436	,883
	Lise	Okur Yazar	,114	,312	1,000
		İlkokul	,146	,123	,965
		Ortaokul	,067	,127	1,000
		Yüksekokul	,516	,164	,129
		Üniversite	,319	,118	,296
		Diğer	,739	,433	,820
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,403	,333	,961
		İlkokul	-,371	,169	,568
		Ortaokul	-,449	,172	,342
		Lise	-,516	,164	,129
		Üniversite	-,198	,165	,964
		Diğer	,222	,448	1,000
	Üniversite	Okur Yazar	-,205	,313	,999
		İlkokul	-,173	,125	,927
		Ortaokul	-,251	,129	,709
		Lise	-,319	,118	,296
		Yüksekokul	,198	,165	,964
		Diğer	,420	,434	,988
	Diğer	Okur Yazar	-,625	,521	,963
		İlkokul	-,593	,435	,932
		Ortaokul	-,671	,436	,883
		Lise	-,739	,433	,820
		Yüksekokul	-,222	,448	1,000
		Üniversite	-,420	,434	,988

Tablo 4-13’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....öğrenciler arasında ayırım yapmaz” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplararasıda oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-13).

Tablo 4-13 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....öğrenciler arasında ayırım yapmaz” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....öğrenciler arasında ayırım yapmaz.	Okur Yazar	İlkokul	,738	,463	,863
		Ortaokul	,632	,465	,933
		Lise	,984	,459	,596
		Yüksekokul	1,000	,489	,653
		Üniversite	1,310	,460	,233
		Diğer	,750	,767	,987
	İlkokul	Okur Yazar	-,738	,463	,863
		Ortaokul	-,107	,197	1,000
		Lise	,246	,181	,933
		Yüksekokul	,262	,248	,981
		Üniversite	,572	,184	,144
		Diğer	,012	,640	1,000
	Orta Okul	Okur Yazar	-,632	,465	,933
		İlkokul	,107	,197	1,000
		Lise	,352	,187	,737
		Yüksekokul	,368	,253	,908
		Üniversite	,678	,190	,051
		Diğer	,118	,642	1,000
	Lise	Okur Yazar	-,984	,459	,596
		İlkokul	-,246	,181	,933
		Ortaokul	-,352	,187	,737
		Yüksekokul	,016	,241	1,000
		Üniversite	,326	,173	,739
		Diğer	-,234	,637	1,000
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-1,000	,489	,653
		İlkokul	-,262	,248	,981
		Ortaokul	-,368	,253	,908
		Lise	-,016	,241	1,000
		Üniversite	,310	,243	,951
		Diğer	-,250	,660	1,000
	Üniversite	Okur Yazar	-1,310	,460	,233
		İlkokul	-,572	,184	,144
		Ortaokul	-,678	,190	,051
Lise		-,326	,173	,739	
Yüksekokul		-,310	,243	,951	
Diğer		-,560	,638	,993	
Diğer	Okur Yazar	-,750	,767	,987	
	İlkokul	-,012	,640	1,000	
	Ortaokul	-,118	,642	1,000	
	Lise	,234	,637	1,000	
	Yüksekokul	,250	,660	1,000	
	Üniversite	,560	,638	,993	

Tablo 4-14’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-14).

Tablo 4-14 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analiz sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır	Okur Yazar	İlkokul	,474	,284	,835
		Ortaokul	,283	,286	,986
		Lise	,235	,282	,994
		Yüksekokul	,542	,301	,777
		Üniversite	,585	,282	,638
		Diğer	,375	,471	,996
	İlkokul	Okur Yazar	-,474	,284	,835
		Ortaokul	-,191	,121	,869
		Lise	-,239	,111	,592
		Yüksekokul	,068	,153	1,000
		Üniversite	,111	,113	,987
		Diğer	-,099	,393	1,000
	Orta Okul	Okur Yazar	-,283	,286	,986
		İlkokul	,191	,121	,869
		Lise	-,048	,115	1,000
		Yüksekokul	,259	,156	,837
		Üniversite	,302	,117	,355
		Diğer	,092	,394	1,000
	Lise	Okur Yazar	-,235	,282	,994
		İlkokul	,239	,111	,592
		Ortaokul	,048	,115	1,000
		Yüksekokul	,307	,148	,636
		Üniversite	,350	,106	,098
		Diğer	,140	,391	1,000
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,542	,301	,777
		İlkokul	-,068	,153	1,000
		Ortaokul	-,259	,156	,837
		Lise	-,307	,148	,636
		Üniversite	,043	,149	1,000
		Diğer	-,167	,405	1,000
	Üniversite	Okur Yazar	-,585	,282	,638
		İlkokul	-,111	,113	,987
		Ortaokul	-,302	,117	,355
		Lise	-,350	,106	,098
		Yüksekokul	-,043	,149	1,000
		Diğer	-,210	,392	1,000
	Diğer	Okur Yazar	-,375	,471	,996
		İlkokul	,099	,393	1,000
		Ortaokul	-,092	,394	1,000
		Lise	-,140	,391	1,000
		Yüksekokul	,167	,405	1,000
		Üniversite	,210	,392	1,000

Tablo 4-15’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-15).

Tablo 4-15 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analiz sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir	Okur Yazar	İlkokul	-0,157	,310	1,000
		Ortaokul	-,132	,312	1,000
		Lise	,089	,307	1,000
		Yüksekokul	,194	,328	,999
		Üniversite	,230	,308	,997
		Diğer	,500	,514	,987
	İlkokul	Okur Yazar	,157	,310	1,000
		Ortaokul	,025	,132	1,000
		Lise	,246	,121	,656
		Yüksekokul	,351	,166	,615
		Üniversite	,387	,123	,134
		Diğer	,657	,429	,885
	Orta Okul	Okur Yazar	,132	,312	1,000
		İlkokul	-,025	,132	1,000
		Lise	,221	,125	,794
		Yüksekokul	,326	,170	,718
		Üniversite	,362	,128	,239
		Diğer	,632	,430	,904
	Lise	Okur Yazar	-,089	,307	1,000
		İlkokul	-,246	,121	,656
		Ortaokul	-,221	,125	,794
		Yüksekokul	,105	,161	,999
		Üniversite	,141	,116	,961
		Diğer	,411	,427	,988
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,194	,328	,999
		İlkokul	-,351	,166	,615
		Ortaokul	-,326	,170	,718
		Lise	-,105	,161	,999
		Üniversite	,036	,163	1,000
		Diğer	,306	,442	,998
Üniversite	Okur Yazar	-,230	,308	,997	
	İlkokul	-,387	,123	,134	
	Ortaokul	-,362	,128	,239	
	Lise	-,141	,116	,961	
	Yüksekokul	-,036	,163	1,000	
	Diğer	,270	,428	,999	
Diğer	Okur Yazar	-,500	,514	,987	
	İlkokul	-,657	,429	,885	
	Ortaokul	-,632	,430	,904	
	Lise	-,411	,427	,988	
	Yüksekokul	-,306	,442	,998	
	Üniversite	-,270	,428	,999	

Tablo 4-16’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta sürekli ders yapmaz, farklı konulardan da bahseder” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-16).

Tablo 4-16 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta sürekli ders yapmaz, farklı konulardan da bahseder” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analiz sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta sürekli ders yapmaz, farklı konulardan da bahseder	Okur Yazar	İlkokul	-,041	,397	1,000
		Ortaokul	-,211	,400	1,000
		Lise	-,048	,394	1,000
		Yüksekokul	-,056	,420	1,000
		Üniversite	,320	,395	,995
		Diğer	-1,250	,658	,730
	İlkokul	Okur Yazar	,041	,397	1,000
		Ortaokul	-,170	,169	,985
		Lise	-,007	,155	1,000
		Yüksekokul	-,015	,213	1,000
		Üniversite	,361	,158	,519
		Diğer	-1,209	,550	,566
	Orta Okul	Okur Yazar	,211	,400	1,000
		İlkokul	,170	,169	,985
		Lise	,162	,161	,985
		Yüksekokul	,155	,218	,998
		Üniversite	,531	,164	,108
		Diğer	-1,039	,552	,737
	Lise	Okur Yazar	,048	,394	1,000
		İlkokul	,007	,155	1,000
		Ortaokul	-,162	,161	,985
		Yüksekokul	-,007	,207	1,000
		Üniversite	,368	,149	,412
		Diğer	-1,202	,547	,568
	Yüksek Okul	Okur Yazar	,056	,420	1,000
		İlkokul	,015	,213	1,000
		Ortaokul	-,155	,218	,998
		Lise	,007	,207	1,000
		Üniversite	,376	,209	,779
		Diğer	-1,194	,567	,617
	Üniversite	Okur Yazar	-,320	,395	,995
		İlkokul	-,361	,158	,519
		Ortaokul	-,531	,164	,108
		Lise	-,368	,149	,412
		Yüksekokul	-,376	,209	,779
		Diğer	-1,570	,548	,227
	Diğer	Okur Yazar	1,250	,658	,730
		İlkokul	1,209	,550	,566
		Ortaokul	1,039	,552	,737
		Lise	1,202	,547	,568
		Yüksekokul	1,194	,567	,617
		Üniversite	1,570	,548	,227

Tablo 4-17’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-17).

Tablo 4-17 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi sonuçları

		Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....başarılı öğrencileri ödüllendirir	Okur Yazar	İlkokul		-,166	,392	1,000
		Ortaokul		-,336	,394	,994
		Lise		,024	,388	1,000
		Yüksekokul		,208	,415	1,000
		Üniversite		,195	,390	1,000
		Diğer		,375	,649	,999
	İlkokul	Okur Yazar		,166	,392	1,000
		Ortaokul		-,170	,167	,984
		Lise		,190	,153	,957
		Yüksekokul		,374	,211	,789
		Üniversite		,361	,156	,501
		Diğer		,541	,542	,986
	Orta Okul	Okur Yazar		,336	,394	,994
		İlkokul		,170	,167	,984
		Lise		,360	,158	,526
		Yüksekokul		,544	,215	,379
		Üniversite		,531	,161	,097
		Diğer		,711	,544	,944
	Lise	Okur Yazar		-,024	,388	1,000
		İlkokul		-,190	,153	,957
		Ortaokul		-,360	,158	,526
		Yüksekokul		,184	,204	,992
		Üniversite		,171	,147	,968
		Diğer		,351	,540	,999
	Yüksek Okul	Okur Yazar		-,208	,415	1,000
		İlkokul		-,374	,211	,789
		Ortaokul		-,544	,215	,379
		Lise		-,184	,204	,992
		Üniversite		-,013	,206	1,000
		Diğer		,167	,559	1,000
	Üniversite	Okur Yazar		-,195	,390	1,000
		İlkokul		-,361	,156	,501
		Ortaokul		-,531	,161	,097
		Lise		-,171	,147	,968
		Yüksekokul		,013	,206	1,000
		Diğer		,180	,541	1,000
Diğer	Okur Yazar		-,375	,649	,999	
	İlkokul		-,541	,542	,986	
	Ortaokul		-,711	,544	,944	
	Lise		-,351	,540	,999	

		Yüksekokul	-,167	,559	1,000
		Üniversite	-,180	,541	1,000

Tablo 4-18’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre bu soruya cevap veren anne eğitim düzeyi ilkököl (p=0,005), ortaokul (p=0,001) ve lise (p=0,001) olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, anne eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından anlamlı olarak yüksektir (Bkz: Tablo 4-18).

Tablo 4-18 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Okur Yazar	İlkokul	,480	,415	,969
		Ortaokul	,388	,417	,990
		Lise	,462	,411	,973
		Yüksekokul	,708	,439	,856
		Üniversite	1,195	,412	,213
		Diğer	-,625	,687	,991
	İlkokul	Okur Yazar	-,480	,415	,969
		Ortaokul	-,091	,177	1,000
		Lise	-,017	,162	1,000
		Yüksekokul	,229	,223	,983
		Üniversite	,715*	,165	,005
		Diğer	-1,105	,574	,716
	Orta Okul	Okur Yazar	-,388	,417	,990
		İlkokul	,091	,177	1,000
		Lise	,074	,168	1,000
		Yüksekokul	,320	,227	,920
		Üniversite	,807*	,171	,001
		Diğer	-1,013	,576	,796
	Lise	Okur Yazar	-,462	,411	,973
		İlkokul	,017	,162	1,000
		Ortaokul	-,074	,168	1,000
		Yüksekokul	,246	,216	,971
		Üniversite	,733*	,155	,001
		Diğer	-1,087	,571	,727
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,708	,439	,856
		İlkokul	-,229	,223	,983
		Ortaokul	-,320	,227	,920
		Lise	-,246	,216	,971
		Üniversite	,487	,218	,547
		Diğer	-1,333	,591	,534
Üniversite	Okur Yazar	-1,195	,412	,213	

		İlkokul	-,715*	,165	,005
		Ortaokul	-,807*	,171	,001
		Lise	-,733*	,155	,001
		Yüksekokul	-,487	,218	,547
		Diğer	-1,820	,572	,123
	Diğer	Okur Yazar	,625	,687	,991
		İlkokul	1,105	,574	,716
		Ortaokul	1,013	,576	,796
		Lise	1,087	,571	,727
		Yüksekokul	1,333	,591	,534
		Üniversite	1,820	,572	,123

Tablo 4-19’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....bize güven verir” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analiziyle incelenmiştir. Buna göre gruplararasıda oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-19).

Tablo 4-19 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....bize güven verir” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $_{\bar{x}}$	P
.....bize güven verir	Okur Yazar	İlkokul	,035	,366	1,000
		Ortaokul	-,145	,368	1,000
		Lise	,193	,362	1,000
		Yüksekokul	,167	,387	1,000
		Üniversite	,410	,363	,973
		Diğer	-,250	,606	1,000
	İlkokul	Okur Yazar	-,035	,366	1,000
		Ortaokul	-,180	,156	,970
		Lise	,158	,143	,976
		Yüksekokul	,132	,196	,998
		Üniversite	,375	,145	,357
		Diğer	-,285	,506	,999
	Orta Okul	Okur Yazar	,145	,368	1,000
		İlkokul	,180	,156	,970
		Lise	,337	,148	,518
		Yüksekokul	,311	,200	,877
		Üniversite	,555*	,151	,037
		Diğer	-,105	,507	1,000
	Lise	Okur Yazar	-,193	,362	1,000
		İlkokul	-,158	,143	,976
		Ortaokul	-,337	,148	,518
		Yüksekokul	-,026	,190	1,000
		Üniversite	,217	,137	,866
		Diğer	-,443	,504	,993
Yüksek Okul	Okur Yazar	-,167	,387	1,000	
	İlkokul	-,132	,196	,998	
	Ortaokul	-,311	,200	,877	

		Lise	,026	,190	1,000
		Üniversite	,243	,192	,952
		Diğer	-,417	,521	,996
	Üniversite	Okur Yazar	-,410	,363	,973
		İlkokul	-,375	,145	,357
		Ortaokul	-,555*	,151	,037
		Lise	-,217	,137	,866
		Yüksekokul	-,243	,192	,952
		Diğer	-,660	,504	,944
		Diğer	Okur Yazar	,250	,606
	İlkokul		,285	,506	,999
	Ortaokul		,105	,507	1,000
	Lise		,443	,504	,993
	Yüksekokul		,417	,521	,996
	Üniversite		,660	,504	,944

Tablo 4-20’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-20).

Tablo 4-20 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analiz sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _{$\bar{x}$}	P
.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	Okur Yazar	İlkokul	-,561	,402	,924
		Ortaokul	-,599	,404	,900
		Lise	-,664	,398	,835
		Yüksekokul	-,292	,425	,998
		Üniversite	-,855	,399	,598
		Diğer	,625	,665	,990
		İlkokul	Okur Yazar	,561	,402
	Ortaokul		-,038	,171	1,000
	Lise		-,103	,157	,999
	Yüksekokul		,269	,216	,955
	Üniversite		-,294	,160	,759
	Diğer		1,186	,556	,603
	Orta Okul	Okur Yazar	,599	,404	,900
		İlkokul	,038	,171	1,000
		Lise	-,065	,162	1,000
		Yüksekokul	,307	,220	,924
		Üniversite	-,256	,165	,879
		Diğer	1,224	,557	,568
	Lise	Okur Yazar	,664	,398	,835
		İlkokul	,103	,157	,999
		Ortaokul	,065	,162	1,000
		Yüksekokul	,372	,209	,786
		Üniversite	-,191	,150	,951

		Diğer	1,289	,553	,491
	Yüksek Okul	Okur Yazar	,292	,425	,998
		İlkokul	-,269	,216	,955
		Ortaokul	-,307	,220	,924
		Lise	-,372	,209	,786
		Üniversite	-,563	,211	,313
		Diğer	,917	,573	,861
	Üniversite	Okur Yazar	,855	,399	,598
		İlkokul	,294	,160	,759
		Ortaokul	,256	,165	,879
		Lise	,191	,150	,951
		Yüksekokul	,563	,211	,313
		Diğer	1,480	,554	,311
	Diğer	Okur Yazar	-,625	,665	,990
		İlkokul	-1,186	,556	,603
		Ortaokul	-1,224	,557	,568
		Lise	-1,289	,553	,491
		Yüksekokul	-,917	,573	,861
		Üniversite	,660	,504	,944

Tablo 4-21’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-21).

Tablo 4-21 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir	Okur Yazar	İlkokul	-,023	,348	1,000
		Ortaokul	,000	,350	1,000
		Lise	,092	,345	1,000
		Yüksekokul	,194	,368	1,000
		Üniversite	,300	,346	,993
		Diğer	-1,500	,576	,344
	İlkokul	Okur Yazar	,023	,348	1,000
		Ortaokul	,023	,148	1,000
		Lise	,115	,136	,994
		Yüksekokul	,218	,187	,968
		Üniversite	,323	,138	,488
		Diğer	-1,477	,481	,155
	Orta Okul	Okur Yazar	,000	,350	1,000
		İlkokul	-,023	,148	1,000
		Lise	,092	,141	,999
		Yüksekokul	,194	,190	,984
		Üniversite	,300	,143	,624

		Diğer	-1,500	,483	,143
	Lise	Okur Yazar	-,092	,345	1,000
		İlkokul	-,115	,136	,994
		Ortaokul	-,092	,141	,999
		Yüksekokul	,103	,181	,999
		Üniversite	,208	,130	,862
		Diğer	-1,592	,479	,090
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,194	,368	1,000
		İlkokul	-,218	,187	,968
		Ortaokul	-,194	,190	,984
		Lise	-,103	,181	,999
		Üniversite	,106	,183	,999
		Diğer	-1,694	,496	,072
	Üniversite	Okur Yazar	-,300	,346	,993
		İlkokul	-,323	,138	,488
		Ortaokul	-,300	,143	,624
		Lise	-,208	,130	,862
		Yüksekokul	-,106	,183	,999
		Diğer	-1,800*	,480	,031
	Diğer	Okur Yazar	1,500	,576	,344
		İlkokul	1,477	,481	,155
		Ortaokul	1,500	,483	,143
		Lise	1,592	,479	,090
		Yüksekokul	1,694	,496	,072
		Üniversite	1,800*	,480	,031

Tablo 4-22’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” sorusu anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplar arasında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-22).

Tablo 4-22 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” sorusunun anne eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	Okur Yazar	İlkokul	,235	,383	,999
		Ortaokul	,270	,385	,998
		Lise	,311	,379	,995
		Yüksekokul	,764	,404	,735
		Üniversite	,775	,380	,656
		Diğer	,125	,634	1,000
	İlkokul	Okur Yazar	-,235	,383	,999
		Ortaokul	,034	,163	1,000
		Lise	,075	,149	1,000
		Yüksekokul	,528	,205	,360
		Üniversite	,540	,152	,053
		Diğer	-,110	,529	1,000
	Orta Okul	Okur Yazar	-,270	,385	,998
		İlkokul	-,034	,163	1,000
		Lise	,041	,155	1,000
		Yüksekokul	,494	,209	,474
		Üniversite	,505	,157	,116
		Diğer	-,145	,531	1,000
	Lise	Okur Yazar	-,311	,379	,995
		İlkokul	-,075	,149	1,000
		Ortaokul	-,041	,155	1,000
		Yüksekokul	,453	,199	,521
		Üniversite	,464	,143	,108
		Diğer	-,186	,527	1,000
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,764	,404	,735
		İlkokul	-,528	,205	,360
		Ortaokul	-,494	,209	,474
		Lise	-,453	,199	,521
		Üniversite	,011	,201	1,000
		Diğer	-,639	,545	,967
Üniversite	Okur Yazar	-,775	,380	,656	
	İlkokul	-,540	,152	,053	
	Ortaokul	-,505	,157	,116	
	Lise	-,464	,143	,108	
	Yüksekokul	-,011	,201	1,000	
	Diğer	-,650	,528	,958	
Diğer	Okur Yazar	-,125	,634	1,000	
	İlkokul	,110	,529	1,000	
	Ortaokul	,145	,531	1,000	
	Lise	,186	,527	1,000	
	Yüksekokul	,639	,545	,967	
	Üniversite	,650	,528	,958	

Tablo 4-23’de öğrencilerin bağlılık ölçek sorularına verdikleri cevapların ortalamasının babaların eğitim düzeyine göre anlamlılık analizi tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Buna göre; “.....arkadaşça davranır”, “.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”, “.....velilerimizle işbirliği yapar”, “.....başarılı öğrencileri ödüllendirir”, “.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”, “.....bize güven verir”, “.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir”, “.....öğrencilerle karşılıklı görüşmeler yapar”, “.....öğrencilerine görev ve sorumluluk verir” ve “.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” sorularına verilen cevapların ortalamaları baba eğitim düzeyine göre farklıdır (Bkz: Tablo 4-23).

İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin okur-yazar baba frekansı 6, diğer cevabını veren öğrencilerin frekansı ise 4’tür. Buna karşılık 134 öğrencinin babası üniversite, 116 öğrencinin babası lise, 86 öğrencinin ortaokul ve 32 öğrencinin ise yüksekokuldur. Babası üniversite ve lise mezunu olan öğrencilerin babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilere göre tüm bu sorulara verdikleri cevapların ortalaması arasında anlamlı bir fark gösterilmemiştir.

Tablo 4-23 Öğrencilerin Bağlılık Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalamasının Baba Eğitimine göre Varyans Analizi Sonuçları

	<i>Baba Eğitim</i>	<i>N</i>	<i>X_{ort}</i>	<i>SS</i>	<i>V.K</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
.....arkadaşça davranır	Okur Yazar	6	2,17	,983	<i>G.İçi</i>	8,349	6	1,392	3,061	,006
	İlkokul	41	1,85	,691	<i>G.A</i>	187,288	412	0,455		
	Ortaokul	86	2,01	,584	<i>Toplam</i>	195,637	418			
	Lise	116	1,85	,676						
	Yüksek Okul	32	1,75	,762						
	Üniversite	134	1,69	,676						
	Diğer	4	2,50	1,000						
	Toplam	419	1,84	,684						
.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	Okur Yazar	6	2,67	,816	<i>G.İçi</i>	9,296	6	1,549	2,561	,019
	İlkokul	41	2,46	,745	<i>G.A</i>	249,286	412	0,605		
	Ortaokul	86	2,30	,704	<i>Toplam</i>	258,582	418			
	Lise	116	2,50	,797						
	Yüksek Okul	32	2,03	,782						
	Üniversite	134	2,29	,821						
	Diğer	4	3,00	0,000						
	Toplam	419	2,36	,787						
.....velilerimizle işbirliği	Okur	6	2,00	1,095	<i>G.İçi</i>	14,821	6	2,470	3,446	,002

yapar	Yazar									
	İlkokul	41	2,02	,851	G.A	295,308	412	0,717		
	Ortaokul	86	1,98	,719	Toplam	310,129	418			
	Lise	116	2,34	,978						
	Yüksek Okul	32	1,84	,767						
	Üniversite	134	1,94	,811						
	Diğer	4	2,75	,500						
	Toplam	419	2,07	,861						
.....başarılı öğrencileri ödüllendirir	Okur Yazar	6	1,83	,753	G.İçi	39,052	6	6,509	6,080	,000
	İlkokul	41	2,39	1,159	G.A	441,068	412	1,071		
	Ortaokul	86	2,49	1,071	Toplam	480,119	418			
	Lise	116	2,29	1,096						
	Yüksek Okul	32	1,75	1,016						
	Üniversite	134	1,81	,930						
	Diğer	4	3,00	,816						
	Toplam	419	2,15	1,072						
.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Okur Yazar	6	3,17	,408	G.İçi	25,566	6	4,261	3,226	,004
	İlkokul	41	2,29	1,250	G.A	544,114	412	1,321		
	Ortaokul	86	2,53	1,165	Toplam	569,680	418			
	Lise	116	2,34	1,179						
	Yüksek Okul	32	2,19	1,120						
	Üniversite	134	1,95	1,099						
	Diğer	4	2,00	1,414						
	Toplam	419	2,25	1,167						
.....bize güven verir	Okur Yazar	6	2,00	,894	G.İçi	19,617	6	3,269	3,375	,003
	İlkokul	41	2,05	,999	G.A	399,075	412	0,969		
	Ortaokul	86	2,17	1,054	Toplam	418,692	418			
	Lise	116	1,78	1,020						
	Yüksek Okul	32	1,69	,896						
	Üniversite	134	1,67	,908						
	Diğer	4	2,75	1,500						
	Toplam	419	1,86	1,001						
.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	Okur Yazar	6	1,33	,516	G.İçi	16,202	6	2,700	2,273	,036
	İlkokul	41	2,66	1,132	G.A	489,473	412	1,188		
	Ortaokul	86	2,64	1,147	Toplam	505,675	418			
	Lise	116	2,84	1,100						
	Yüksek Okul	32	2,63	1,040						
	Üniversite	134	2,84	1,049						
	Diğer	4	3,00	1,414						
	Toplam	419	2,74	1,100						
.....öğrencilerle karşılıklı görüşmeler yapar	Okur Yazar	6	2,00	1,265	G.İçi	16,998	6	2,833	2,933	,008
	İlkokul	41	2,12	1,122	G.A	397,990	412	0,966		
	Ortaokul	86	2,03	1,045	Toplam	414,988	418			
	Lise	116	2,04	1,033						

	Yüksek Okul	32	1,59	,837							
	Üniversite	134	1,68	,864							
	Diğer	4	2,50	1,000							
	Toplam	419	1,90	,996							
.....öğrencilerine görev ve sorumluluk verir	Okur Yazar	6	2,67	1,211	G.İçi	9,691	6	1,615	2,261	,037	
	İlkokul	41	1,71	,873	G.A	294,371	412	0,714			
	Ortaokul	86	1,78	,913	Toplam	304,062	418				
	Lise	116	1,74	,846							
	Yüksek Okul	32	1,91	,893							
	Üniversite	134	1,60	,746							
	Diğer	4	2,25	1,258							
	Toplam	419	1,73	,853							
.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	Okur Yazar	6	2,50	1,225	G.İçi	16,795	6	2,799	2,569	,019	
	İlkokul	41	2,24	1,090	G.A	448,942	412	1,090			
	Ortaokul	86	2,03	1,100	Toplam	465,737	418				
	Lise	116	2,06	1,106							
	Yüksek Okul	32	1,81	,931							
	Üniversite	134	1,72	,961							
	Diğer	4	1,25	0,500							
	Toplam	419	1,95	1,056							

Tablo 4-24’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....arkadaşça davranır” sorusubaba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararası farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-24).

Tablo 4-24 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....arkadaşça davranır” sorusununbaba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararası farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....arkadaşça davranır	Okur Yazar	İlkokul	,155	,285	1,000
		Ortaokul	,313	,282	,975
		Lise	,417	,300	,926
		Yüksekokul	,480	,281	,819
		Üniversite	-,333	,435	,997
		Diğer	-,313	,295	,980
	İlkokul	Okur Yazar	-,158	,128	,958
		Ortaokul	,000	,122	1,000
		Lise	,104	,159	,999
		Yüksekokul	,167	,120	,926
		Üniversite	-,646	,353	,764
		Diğer	-,155	,285	1,000
	Orta Okul	Okur Yazar	,158	,128	,958
		İlkokul	,158	,096	,843
		Lise	,262	,140	,742
		Yüksekokul	,325	,093	,061
		Üniversite	-,488	,345	,919
		Diğer	-,313	,282	,975
	Lise	Okur Yazar	,000	,122	1,000
		İlkokul	-,158	,096	,843
		Ortaokul	,103	,135	,997
		Yüksekokul	,167	,086	,702
		Üniversite	-,647	,343	,736
		Diğer	-,417	,300	,926
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,104	,159	,999
		İlkokul	-,262	,140	,742
		Ortaokul	-,103	,135	,997
		Lise	,063	,133	1,000
		Üniversite	-,750	,358	,623
		Diğer	-,480	,281	,819
	Üniversite	Okur Yazar	-,167	,120	,926
		İlkokul	-,325	,093	,061
		Ortaokul	-,167	,086	,702
		Lise	-,063	,133	1,000
		Yüksekokul	-,813	,342	,464
		Diğer	,333	,435	,997
	Diğer	Okur Yazar	,646	,353	,764
		İlkokul	,488	,345	,919
		Ortaokul	,647	,343	,736
		Lise	,750	,358	,623
		Yüksekokul	,813	,342	,464
		Üniversite	,330	,344	,988

Tablo 4-25’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” sorusuna baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-25).

Tablo 4-25 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” sorusunun baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	Okur Yazar	İlkokul	,203	,340	,999
		Ortaokul	,364	,328	,975
		Lise	,167	,326	1,000
		Yüksekokul	,635	,346	,761
		Üniversite	,376	,325	,969
		Diğer	-,333	,502	,998
	İlkokul	Okur Yazar	-,203	,340	,999
		Ortaokul	,161	,148	,977
		Lise	-,037	,141	1,000
		Yüksekokul	,432	,183	,477
		Üniversite	,172	,139	,956
		Diğer	-,537	,407	,942
	Orta Okul	Okur Yazar	-,364	,328	,975
		İlkokul	-,161	,148	,977
		Lise	-,198	,111	,784
		Yüksekokul	,271	,161	,829
		Üniversite	,011	,107	1,000
		Diğer	-,698	,398	,799
	Lise	Okur Yazar	-,167	,326	1,000
		İlkokul	,037	,141	1,000
		Ortaokul	,198	,111	,784
		Yüksekokul	,469	,155	,171
		Üniversite	,209	,099	,611
		Diğer	-,500	,396	,952
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,635	,346	,761
		İlkokul	-,432	,183	,477
		Ortaokul	-,271	,161	,829
		Lise	-,469	,155	,171
		Üniversite	-,260	,153	,823
		Diğer	-,969	,413	,481
	Üniversite	Okur Yazar	-,376	,325	,969
		İlkokul	-,172	,139	,956
		Ortaokul	-,011	,107	1,000
		Lise	-,209	,099	,611
		Yüksekokul	,260	,153	,823
		Diğer	-,709	,395	,780
	Diğer	Okur Yazar	,333	,502	,998
		İlkokul	,537	,407	,942
		Ortaokul	,698	,398	,799
		Lise	,500	,396	,952
		Yüksekokul	,969	,413	,481
		Üniversite	,709	,395	,780

Tablo 4-26’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....velilerimizle işbirliği yapar” sorusu baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre; babası lise mezunu olan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir (p=0,037)(Bkz: Tablo 4-26).

Tablo 4-26 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....velilerimizle işbirliği yapar” sorusunun baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analiz sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....velilerimizle işbirliği yapar	Okur Yazar	İlkokul	-,024	,370	1,000
		Ortaokul	,023	,357	1,000
		Lise	-,336	,354	,989
		Yüksekokul	,156	,377	1,000
		Üniversite	,060	,353	1,000
		Diğer	-,750	,546	,930
	İlkokul	Okur Yazar	,024	,370	1,000
		Ortaokul	,048	,161	1,000
		Lise	-,312	,154	,662
		Yüksekokul	,181	,200	,991
		Üniversite	,084	,151	,999
		Diğer	-,726	,443	,848
	Orta Okul	Okur Yazar	-,023	,357	1,000
		İlkokul	-,048	,161	1,000
		Lise	-,359	,120	,182
		Yüksekokul	,133	,175	,997
		Üniversite	,036	,117	1,000
		Diğer	-,773	,433	,784
	Lise	Okur Yazar	,336	,354	,989
		İlkokul	,312	,154	,662
		Ortaokul	,359	,120	,182
		Yüksekokul	,492	,169	,208
		Üniversite	,396*	,107	,037
		Diğer	-,414	,431	,988
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,156	,377	1,000
		İlkokul	-,181	,200	,991
		Ortaokul	-,133	,175	,997
		Lise	-,492	,169	,208
		Üniversite	-,097	,167	,999
		Diğer	-,906	,449	,667
	Üniversite	Okur Yazar	-,060	,353	1,000
		İlkokul	-,084	,151	,999
		Ortaokul	-,036	,117	1,000
		Lise	-,396*	,107	,037
		Yüksekokul	,097	,167	,999
		Diğer	-,810	,430	,737
Diğer	Okur Yazar	,750	,546	,930	
	İlkokul	,726	,443	,848	
	Ortaokul	,773	,433	,784	
	Lise	,414	,431	,988	

		Yüksekokul	,906	,449	,667
		Üniversite	,810	,430	,737

Tablo 4-27’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusu baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre; babası ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir (p=0,001, p=0,034)(Bkz: Tablo 4-27).

Tablo 4-27 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusunun baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

		Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $_{\bar{x}}$	p
.....başarılı öğrencileri ödüllendirir	Okur Yazar	İlkokul		-,557	,452	,958
		Ortaokul		-,655	,437	,895
		Lise		-,460	,433	,980
		Yüksekokul		,083	,460	1,000
		Üniversite		,027	,432	1,000
		Diğer		-1,167	,668	,802
		Okur Yazar	İlkokul	,557	,452	,958
	İlkokul	Ortaokul		-,098	,196	1,000
		Lise		,097	,188	1,000
		Yüksekokul		,640	,244	,334
		Üniversite		,584	,185	,127
		Diğer		-,610	,542	,973
	Orta Okul	Okur Yazar		,655	,437	,895
		İlkokul		,098	,196	1,000
		Lise		,195	,147	,940
		Yüksekokul		,738	,214	,067
		Üniversite		,682*	,143	,001
	Lise	Diğer		-,512	,529	,988
		Okur Yazar		,460	,433	,980
		İlkokul		-,097	,188	1,000
		Ortaokul		-,195	,147	,940
		Yüksekokul		,543	,207	,331
	Yüksek Okul	Üniversite		,487*	,131	,034
		Diğer		-,707	,526	,936
		Okur Yazar		-,083	,460	1,000
		İlkokul		-,640	,244	,334
		Ortaokul		-,738	,214	,067
		Lise		-,543	,207	,331
	Üniversite	Üniversite		-,056	,204	1,000
		Diğer		-1,250	,549	,521
Okur Yazar			-,027	,432	1,000	
		İlkokul		-,584	,185	,127
		Ortaokul		-,682*	,143	,001

		Lise	-,487*	,131	,034
		Yüksekokul	,056	,204	1,000
		Diğer	-1,194	,525	,523
	Diğer	Okur Yazar	1,167	,668	,802
		İlkokul	,610	,542	,973
		Ortaokul	,512	,529	,988
		Lise	,707	,526	,936
		Yüksekokul	1,250	,549	,521
		Üniversite	1,194	,525	,523

Tablo 4-28’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusu baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir (p=0,036)(Bkz: Tablo 4-28).

Tablo 4-28 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusunun baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analiz sonuçları

		Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Okur Yazar	İlkokul		,874	,502	,805
		Ortaokul		,632	,485	,945
		Lise		,830	,481	,811
		Yüksekokul		,979	,511	,721
		Üniversite		1,219	,480	,376
		Diğer		1,167	,742	,871
	İlkokul	Okur Yazar		-,874	,502	,805
		Ortaokul		-,242	,218	,975
		Lise		-,044	,209	1,000
		Yüksekokul		,105	,271	1,000
		Üniversite		,345	,205	,830
		Diğer		,293	,602	1,000
	Orta Okul	Okur Yazar		-,632	,485	,945
		İlkokul		,242	,218	,975
		Lise		,199	,164	,961
		Yüksekokul		,347	,238	,907
		Üniversite		,587*	,159	,036
		Diğer		,535	,588	,991
	Lise	Okur Yazar		-,830	,481	,811
		İlkokul		,044	,209	1,000
		Ortaokul		-,199	,164	,961
		Yüksekokul		,149	,229	,999
		Üniversite		,388	,146	,314
		Diğer		,336	,584	,999
	Yüksek Okul	Okur Yazar		-,979	,511	,721
		İlkokul		-,105	,271	1,000
		Ortaokul		-,347	,238	,907

		Lise	-,149	,229	,999
		Üniversite	,240	,226	,980
		Diğer	,188	,609	1,000
	Üniversite	Okur Yazar	-1,219	,480	,376
		İlkokul	-,345	,205	,830
		Ortaokul	-,587*	,159	,036
		Lise	-,388	,146	,314
		Yüksekokul	-,240	,226	,980
		Diğer	-,052	,583	1,000
	Diğer	Okur Yazar	-1,167	,742	,871
		İlkokul	-,293	,602	1,000
		Ortaokul	-,535	,588	,991
		Lise	-,336	,584	,999
		Yüksekokul	-,188	,609	1,000
		Üniversite	,052	,583	1,000

Tablo 4-29’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....bize güven verir” sorusu baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre; babası ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir (p=0,036)(Bkz: Tablo 4-29).

Tablo 4-29 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....bize güven verir” sorusunun baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
.....bize güven verir	Okur Yazar	İlkokul	-,049	,430	1,000
		Ortaokul	-,174	,416	1,000
		Lise	,216	,412	1,000
		Yüksekokul	,313	,438	,998
		Üniversite	,328	,411	,996
		Diğer	-,750	,635	,966
	İlkokul	Okur Yazar	,049	,430	1,000
		Ortaokul	-,126	,187	,998
		Lise	,264	,179	,901
		Yüksekokul	,361	,232	,877
		Üniversite	,377	,176	,595
		Diğer	-,701	,516	,933
	Orta Okul	Okur Yazar	,174	,416	1,000
		İlkokul	,126	,187	,998
		Lise	,390	,140	,260
		Yüksekokul	,487	,204	,458
		Üniversite	,503*	,136	,036
		Diğer	-,576	,503	,971
	Lise	Okur Yazar	-,216	,412	1,000
		İlkokul	-,264	,179	,901
		Ortaokul	-,390	,140	,260
		Yüksekokul	,097	,197	1,000
		Üniversite	,113	,125	,992
		Diğer	-,966	,501	,714
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,313	,438	,998
		İlkokul	-,361	,232	,877
		Ortaokul	-,487	,204	,458
		Lise	-,097	,197	1,000
		Üniversite	,016	,194	1,000
		Diğer	-1,063	,522	,657
	Üniversite	Okur Yazar	-,328	,411	,996
		İlkokul	-,377	,176	,595
		Ortaokul	-,503*	,136	,036
Lise		-,113	,125	,992	
Yüksekokul		-,016	,194	1,000	
Diğer		-1,078	,499	,588	
Diğer	Okur Yazar	,750	,635	,966	
	İlkokul	,701	,516	,933	
	Ortaokul	,576	,503	,971	
	Lise	,966	,501	,714	

		Yüksekokul	1,063	,522	,657
		Üniversite	1,078	,499	,588

Tablo 4-30’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” sorusu baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-30).

Tablo 4-30 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” sorusunun baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir	Okur Yazar	İlkokul	-1,325	,476	,261
		Ortaokul	-1,306	,460	,237
		Lise	-1,511	,456	,092
		Yüksekokul	-1,292	,485	,314
		Üniversite	-1,502	,455	,094
		Diğer	-1,667	,704	,469
	İlkokul	Okur Yazar	1,325	,476	,261
		Ortaokul	,019	,207	1,000
		Lise	-,186	,198	,989
		Yüksekokul	,034	,257	1,000
		Üniversite	-,177	,195	,991
		Diğer	-,341	,571	,999
	Orta Okul	Okur Yazar	1,306	,460	,237
		İlkokul	-,019	,207	1,000
		Lise	-,205	,155	,941
		Yüksekokul	,015	,226	1,000
		Üniversite	-,196	,151	,945
		Diğer	-,360	,558	,999
	Lise	Okur Yazar	1,511	,456	,092
		İlkokul	,186	,198	,989
		Ortaokul	,205	,155	,941
		Yüksekokul	,220	,218	,985
		Üniversite	,009	,138	1,000
		Diğer	-,155	,554	1,000
	Yüksek Okul	Okur Yazar	1,292	,485	,314
		İlkokul	-,034	,257	1,000
		Ortaokul	-,015	,226	1,000
		Lise	-,220	,218	,985
		Üniversite	-,211	,214	,987
		Diğer	-,375	,578	,999
Üniversite	Okur Yazar	1,502	,455	,094	
	İlkokul	,177	,195	,991	
	Ortaokul	,196	,151	,945	
	Lise	-,009	,138	1,000	
	Yüksekokul	,211	,214	,987	
	Diğer	-,164	,553	1,000	

		Okur Yazar	1,667	,704	,469
		İlkokul	,341	,571	,999
		Ortaokul	,360	,558	,999
		Lise	,155	,554	1,000
		Yüksekokul	,375	,578	,999
		Üniversite	,164	,553	1,000

Tablo 4-31’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....öğrencilerle karşılıklı görüşmeler yapar” sorusu baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-31).

Tablo 4-31 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....öğrencilerle karşılıklı görüşmeler yapar” sorusunun baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analiz sonuçları

		Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....öğrencilerle karşılıklı görüşmeler yapar	Okur Yazar	İlkokul		-,122	,430	1,000
		Ortaokul		-,035	,415	1,000
		Lise		-,043	,411	1,000
		Yüksekokul		,406	,437	,990
		Üniversite		,321	,410	,996
		Diğer		-,500	,634	,996
	İlkokul	Okur Yazar		,122	,430	1,000
		Ortaokul		,087	,187	1,000
		Lise		,079	,179	1,000
		Yüksekokul		,528	,232	,521
		Üniversite		,443	,175	,385
		Diğer		-,378	,515	,997
	Orta Okul	Okur Yazar		,035	,415	1,000
		İlkokul		-,087	,187	1,000
		Lise		-,008	,140	1,000
		Yüksekokul		,441	,204	,584
		Üniversite		,356	,136	,336
		Diğer		-,465	,503	,990
	Lise	Okur Yazar		,043	,411	1,000
		İlkokul		-,079	,179	1,000
		Ortaokul		,008	,140	1,000
		Yüksekokul		,449	,196	,514
		Üniversite		,364	,125	,205
		Diğer		-,457	,500	,991
	Yüksek Okul	Okur Yazar		-,406	,437	,990
		İlkokul		-,528	,232	,521
		Ortaokul		-,441	,204	,584
		Lise		-,449	,196	,514
		Üniversite		-,085	,193	1,000
		Diğer		-,906	,521	,806
	Üniversite	Okur Yazar		-,321	,410	,996
		İlkokul		-,443	,175	,385
		Ortaokul		-,356	,136	,336
		Lise		-,364	,125	,205
		Yüksekokul		,085	,193	1,000
		Diğer		-,821	,499	,844
	Diğer	Okur Yazar		,500	,634	,996
		İlkokul		,378	,515	,997
		Ortaokul		,465	,503	,990
		Lise		,457	,500	,991
		Yüksekokul		,906	,521	,806
		Üniversite		,821	,499	,844

Tablo 4-32’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....öğrencilerine görev ve sorumluluk verir” sorusu baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-32).

Tablo 4-32 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....öğrencilerine görev ve sorumluluk verir” sorusunun baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analiz sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....öğrencilerine görev ve sorumluluk verir.	Okur Yazar	İlkokul	,959	,369	,348
		Ortaokul	,888	,357	,405
		Lise	,925	,354	,339
		Yüksekokul	,760	,376	,665
		Üniversite	1,062	,353	,173
		Diğer	,417	,546	,997
	İlkokul	Okur Yazar	-,959	,369	,348
		Ortaokul	-,072	,160	1,000
		Lise	-,034	,154	1,000
		Yüksekokul	-,199	,199	,986
		Üniversite	,103	,151	,998
		Diğer	-,543	,443	,959
	Orta Okul	Okur Yazar	-,888	,357	,405
		İlkokul	,072	,160	1,000
		Lise	,038	,120	1,000
		Yüksekokul	-,127	,175	,997
		Üniversite	,175	,117	,896
		Diğer	-,471	,432	,977
	Lise	Okur Yazar	-,925	,354	,339
		İlkokul	,034	,154	1,000
		Ortaokul	-,038	,120	1,000
		Yüksekokul	-,165	,169	,987
		Üniversite	,137	,107	,950
		Diğer	-,509	,430	,966
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,760	,376	,665
		İlkokul	,199	,199	,986
		Ortaokul	,127	,175	,997
		Lise	,165	,169	,987
		Üniversite	,302	,166	,771
		Diğer	-,344	,448	,997
	Üniversite	Okur Yazar	-1,062	,353	,173
		İlkokul	-,103	,151	,998
		Ortaokul	-,175	,117	,896
		Lise	-,137	,107	,950
		Yüksekokul	-,302	,166	,771
		Diğer	-,646	,429	,893
	Diğer	Okur Yazar	-,417	,546	,997
		İlkokul	,543	,443	,959
		Ortaokul	,471	,432	,977
		Lise	,509	,430	,966
		Yüksekokul	,344	,448	,997
		Üniversite	,646	,429	,893

Tablo 4-33’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” sorusu baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-33).

Tablo 4-33 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” sorusunun baba eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez	Okur Yazar	İlkokul	,256	,456	,999
		Ortaokul	,465	,441	,981
		Lise	,440	,437	,985
		Yüksekokul	,688	,464	,901
		Üniversite	0,776	,436	,786
		Diğer	1,250	,674	,751
	İlkokul	Okur Yazar	-,256	,456	,999
		Ortaokul	,209	,198	,981
		Lise	,184	,190	,988
		Yüksekokul	,431	,246	,800
		Üniversite	,520	,186	,257
		Diğer	,994	,547	,769
	Orta Okul	Okur Yazar	-,465	,441	,981
		İlkokul	-,209	,198	,981
		Lise	-,025	,149	1,000
		Yüksekokul	,222	,216	,983
		Üniversite	,311	,144	,590
		Diğer	,785	,534	,904
	Lise	Okur Yazar	-,440	,437	,985
		İlkokul	-,184	,190	,988
		Ortaokul	,025	,149	1,000
		Yüksekokul	,248	,208	,965
		Üniversite	,336	,132	,376
		Diğer	,810	,531	,886
	Yüksek Okul	Okur Yazar	-,688	,464	,901
		İlkokul	-,431	,246	,800
		Ortaokul	-,222	,216	,983
		Lise	-,248	,208	,965
		Üniversite	,089	,205	1,000
		Diğer	,563	,554	,984
	Üniversite	Okur Yazar	-0,776	,436	,786
		İlkokul	-,520	,186	,257
		Ortaokul	-,311	,144	,590
		Lise	-,336	,132	,376
		Yüksekokul	-,089	,205	1,000
		Diğer	,474	,530	,992
	Diğer	Okur Yazar	-1,250	,674	,751
		İlkokul	-,994	,547	,769
		Ortaokul	-,785	,534	,904
		Lise	-,810	,531	,886
		Yüksekokul	-,563	,554	,984
		Üniversite	-,474	,530	,992

Tablo 4-34’de öğrencilerin bağıllık ölçek sorularına verdikleri cevapların ortalamasının annelerinin iş durumuna göre anlamlılık analizi tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Buna göre; “.....arkadaşca davranır”, “.....sınıfta espri yapar”, “.....öğrenciler arasında ayırım yapmaz”, “.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir”, “..sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” ve “.....bize güven verir” sorularına verilen cevapların ortamları anne iş durumuna göre farklıdır (Bkz: Tablo 4-34).

İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin emekli anne frekansı 9’dur. Buna karşılık 200 öğrencinin annesi çalışmıyor, 73 öğrencinin annesi memur, 69 öğrencinin annesi diğer, 34 öğrencinin annesi serbest ve yine 34 öğrencinin annesi işçidir.

Tablo 4-34 Öğrencilerin Bağıllık Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalamasının Annelerinin İş Durumuna Göre Varyans Analizinin Sonuçları

	<i>Anne Is</i>	<i>N</i>	<i>X_{ort}</i>	<i>SS</i>	<i>V.K</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
.....arkadaşca davranır	Memur	73	1,67	,708	G.İçi	5,206	5	1,041	2,258	,048
	Serbest	34	2,09	,753	G.A	190,431	413	0,461		
	İşçi	34	1,82	,673	Toplam	195,637	418			
	Emekli	9	1,67	,500						
	Çalışmıyor	200	1,89	,689						
	Diğer	69	1,77	,598						
	Toplam	419	1,84	,684						
.....sınıfta espri yapar	Memur	73	2,25	,813	G.İçi	9,823	5	1,965	3,274	,007
	Serbest	34	2,50	,749	G.A	247,814	413	0,600		
	İşçi	34	1,82	,869	Toplam	257,637	418			
	Emekli	9	2,33	,866						
	Çalışmıyor	200	2,10	,743						
	Diğer	69	2,25	,775						
	Toplam	419	2,16	,785						
.....öğrenciler arasında ayırım yapmaz	Memur	73	2,08	1,278	G.İçi	19,068	5	3,814	2,392	,037
	Serbest	34	2,85	1,234	G.A	658,435	413	1,594		
	İşçi	34	2,47	1,308	Toplam	677,504	418			
	Emekli	9	2,22	1,394						
	Çalışmıyor	200	2,23	1,223						
	Diğer	69	2,52	1,335						
	Toplam	419	2,32	1,273						
.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir	Memur	73	1,49	,710	G.İçi	10,384	5	2,077	2,952	,012
	Serbest	34	2,09	,965	G.A	290,509	413	0,703		
	İşçi	34	1,59	,783	Toplam	300,893	418			
	Emekli	9	1,33	,500						
	Çalışmıyor	200	1,74	,887						
	Diğer	69	1,75	,812						
	Toplam	419	1,71	,848						
.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Memur	73	1,82	,948	G.İçi	21,172	5	4,234	3,188	,008
	Serbest	34	2,47	1,161	G.A	548,508	413	1,328		
	İşçi	34	2,59	1,184	Toplam	569,680	418			
	Emekli	9	2,00	1,118						
	Çalışmıyor	200	2,26	1,183						
	Diğer	69	2,41	1,240						

	Toplam	419	2,25	1,167						
.....bize güven verir	Memur	73	1,53	,783	G.İçi	11,899	5	2,380	2,416	,035
	Serbest	34	2,15	,958	G.A	406,793	413	0,985		
	İşçi	34	1,79	1,008	Toplam	418,692	418			
	Emekli	9	1,78	,667						
	Çalışmıyor	200	1,91	1,033						
	Diğer	69	1,96	1,104						
	Toplam	419	1,86	1,001						

Tablo 4-35’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....arkadaşca davranır” sorusu anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplararasıda oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 5-35).

Tablo 4-35 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....arkadaşca davranır” sorusunun anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analiz sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
.....arkadaşca davranır	Memur	Serbest	-,417	,141	,122
		İşçi	-,152	,141	,948
		Emekli	,005	,240	1,000
		Çalışmıyor	-,214	,093	,382
		Diğer	-,097	,114	,982
	Serbest	Memur	,417	,141	,122
		İşçi	,265	,165	,764
		Emekli	,422	,255	,739
		Çalışmıyor	,203	,126	,761
		Diğer	,320	,142	,410
	İşçi	Memur	,152	,141	,948
		Serbest	-,265	,165	,764
		Emekli	,157	,255	,996
		Çalışmıyor	-,061	,126	,999
		Diğer	,055	,142	1,000
	Emekli	Memur	-,005	,240	1,000
		Serbest	-,422	,255	,739
		İşçi	-,157	,255	,996
		Çalışmıyor	-,218	,231	,971
		Diğer	-,101	,241	,999
	Çalışmıyor	Memur	,214	,093	,382
		Serbest	-,203	,126	,761
		İşçi	,061	,126	,999
		Emekli	,218	,231	,971
		Diğer	,117	,095	,910
	Diğer	Memur	,097	,114	,982
		Serbest	-,320	,142	,410
		İşçi	-,055	,142	1,000
		Emekli	,101	,241	,999
		Çalışmıyor	-,117	,095	,910

Tablo 4-36’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta espri yapar” sorusu anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre gruplar arasında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-36).

Tablo 4-36 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan “.....sınıfta espri yapar” sorusunun anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi analizi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta espri yapar	Memur	Serbest	-,253	,161	,779
		İşçi	,423	,161	,229
		Emekli	-,087	,274	1,000
		Çalışmıyor	,147	,106	,860
		Diğer	,000	,130	1,000
	Serbest	Memur	,253	,161	,779
		İşçi	,676*	,188	,025
		Emekli	,167	,290	,997
		Çalışmıyor	,400	,144	,173
	İşçi	Diğer	,254	,162	,785
		Memur	-,423	,161	,229
		Serbest	-,676*	,188	,025
		Emekli	-,510	,290	,687
		Çalışmıyor	-,276	,144	,594
	Emekli	Diğer	-,423	,162	,239
		Memur	,087	,274	1,000
		Serbest	-,167	,290	,997
		İşçi	,510	,290	,687
		Çalışmıyor	,233	,264	,978
	Çalışmıyor	Diğer	,087	,275	1,000
		Memur	-,147	,106	,860
		Serbest	-,400	,144	,173
		İşçi	,276	,144	,594
		Emekli	-,233	,264	,978
	Diğer	Diğer	-,146	,108	,872
		Memur	,000	,130	1,000
		Serbest	-,254	,162	,785
		İşçi	,423	,162	,239
Emekli		-,087	,275	1,000	
		Çalışmıyor	,146	,108	,872

Tablo 4-37’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir” sorusu anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi ile incelenmiştir.Buna göre gruplararasıda oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-37).

Tablo 4-37Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir” sorusunun anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir	Memur	Serbest	-,595*	,174	,041
		İşçi	-,095	,174	,998
		Emekli	,160	,296	,998
		Çalışmıyor	-,247	,115	,464
		Diğer	-,260	,141	,636
	Serbest	Memur	,595*	,174	,041
		İşçi	,500	,203	,304
		Emekli	,755	,314	,332
		Çalışmıyor	,348	,156	,416
		Diğer	,335	,176	,605
	İşçi	Memur	,095	,174	,998
		Serbest	-,500	,203	,304
		Emekli	,255	,314	,985
		Çalışmıyor	-,152	,156	,966
		Diğer	-,165	,176	,971
	Emekli	Memur	-,160	,296	,998
		Serbest	-,755	,314	,332
		İşçi	-,255	,314	,985
		Çalışmıyor	-,407	,286	,845
		Diğer	-,420	,297	,849
	Çalışmıyor	Memur	,247	,115	,464
		Serbest	-,348	,156	,416
		İşçi	,152	,156	,966
		Emekli	,407	,286	,845
		Diğer	-,014	,117	1,000
	Diğer	Memur	,260	,141	,636
		Serbest	-,335	,176	,605
		İşçi	,165	,176	,971
Emekli		,420	,297	,849	
Çalışmıyor		,014	,117	1,000	

Tablo 4-38’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir” sorusu anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testiile incelenmiştir.Buna göre gruplararasıda oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-38).

Tablo 4-38Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir” sorusunun anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir	Memur	Serbest	-,595*	,174	,041
		İşçi	-,095	,174	,998
		Emekli	,160	,296	,998
		Çalışmıyor	-,247	,115	,464
		Diğer	-,260	,141	,636
	Serbest	Memur	,595*	,174	,041
		İşçi	,500	,203	,304
		Emekli	,755	,314	,332
		Çalışmıyor	,348	,156	,416
		Diğer	,335	,176	,605
	İşçi	Memur	,095	,174	,998
		Serbest	-,500	,203	,304
		Emekli	,255	,314	,985
		Çalışmıyor	-,152	,156	,966
		Diğer	-,165	,176	,971
	Emekli	Memur	-,160	,296	,998
		Serbest	-,755	,314	,332
		İşçi	-,255	,314	,985
		Çalışmıyor	-,407	,286	,845
		Diğer	-,420	,297	,849
	Çalışmıyor	Memur	,247	,115	,464
		Serbest	-,348	,156	,416
		İşçi	,152	,156	,966
		Emekli	,407	,286	,845
		Diğer	-,014	,117	1,000
	Diğer	Memur	,260	,141	,636
		Serbest	-,335	,176	,605
		İşçi	,165	,176	,971
Emekli		,420	,297	,849	
Çalışmıyor		,014	,117	1,000	

Tablo 4-39’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”sorusu anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testiile incelenmiştir.Buna göre gruplararasıda oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-39).

Tablo 4-39Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”sorusunun anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir	Memur	Serbest	-,649	,239	,199
		İşçi	-,766	,239	,071
		Emekli	-,178	,407	,999
		Çalışmıyor	-,438	,158	,175
	Serbest	Memur	,649	,239	,199
		İşçi	-,118	,280	,999
		Emekli	,471	,432	,946
		Çalışmıyor	,211	,214	,965
	İşçi	Diğer	,065	,241	1,000
		Memur	,766	,239	,071
		Serbest	,118	,280	,999
		Emekli	,588	,432	,869
	Emekli	Çalışmıyor	,328	,214	,798
		Diğer	,182	,241	,989
		Memur	,178	,407	,999
		Serbest	-,471	,432	,946
	Çalışmıyor	İşçi	-,588	,432	,869
		Çalışmıyor	-,260	,393	,994
		Diğer	-,406	,408	,963
		Memur	,438	,158	,175
	Diğer	Serbest	-,211	,214	,965
		İşçi	-,328	,214	,798
		Emekli	,260	,393	,994
		Diğer	-,146	,161	,976
		Memur	,584	,193	,108
		Serbest	-,065	,241	1,000
		İşçi	-,182	,241	,989
		Emekli	,406	,408	,963
		Çalışmıyor	,146	,161	,976

Tablo 4-40’da Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....bize güven verir”sorusu anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testiile incelenmiştir.Buna göre gruplararasıda oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-40).

Tablo 4-40Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....bize güven verir”sorusunun anne iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testisonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
.....bize güven verir	Memur	Serbest	-,613	,206	,118
		İşçi	-,260	,206	,902
		Emekli	-,244	,351	,993
		Çalışmıyor	-,376	,136	,178
		Diğer	-,422	,167	,270
	Serbest	Memur	,613	,206	,118
		İşçi	,353	,241	,828
		Emekli	,369	,372	,964
		Çalışmıyor	,237	,184	,894
	İşçi	Diğer	,191	,208	,974
		Memur	,260	,206	,902
		Serbest	-,353	,241	,828
		Emekli	,016	,372	1,000
	Emekli	Çalışmıyor	-,116	,184	,995
		Diğer	-,162	,208	,987
		Memur	,244	,351	,993
		Serbest	-,369	,372	,964
	Çalışmıyor	İşçi	-,016	,372	1,000
		Çalışmıyor	-,132	,338	1,000
		Diğer	-,179	,352	,998
		Memur	,376	,136	,178
	Diğer	Serbest	-,237	,184	,894
		İşçi	,116	,184	,995
		Emekli	,132	,338	1,000
		Diğer	-,047	,139	1,000
		Memur	,422	,167	,270
		Serbest	-,191	,208	,974
		İşçi	,162	,208	,987
		Emekli	,179	,352	,998
		Çalışmıyor	,047	,139	1,000

Tablo 4-41’de öğrencilerin bağlılık ölçek sorularına verdikleri cevapların ortalamasının babalarının iş durumuna göre anlamlılık analizi tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Buna göre; “.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”, “.....başarılı öğrencileri ödüllendirir” ve “.....bize güven verir” sorularına verilen cevapların ortalamaları anne iş durumuna göre farklıdır (Bkz: Tablo 4-41).

İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin sadece 6’sının babası çalışmıyor olarak bulunmuştur. Buna karşılık 126 öğrencinin babası serbest çalışan, 120 öğrencinin babası diğer çalışan grubunda, 81 öğrencinin babası işçi, 66 öğrencinin babası memurdur.

Tablo 4-41 Öğrencilerin Bağlılık Ölçek Sorularına Verdikleri Cevapların Ortalamasının Babalarının İş Durumuna Göre Varyans Analizinin Sonuçları

	<i>Baba İş</i>	<i>N</i>	<i>X_{ort}</i>	<i>SS</i>	<i>V.K</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>f</i>	<i>P</i>
.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	Memur	66	2,11	,806	G.İçi	8,460	5	1,692	2,794	,017
	Serbest	126	2,37	,806	G.A	250,122	413	0,606		
	İşçi	81	2,56	,758	Toplam	258,582	418			
	Emekli	20	2,50	,827						
	Çalışmıyor	6	2,67	,816						
	Diğer	120	2,33	,735						
	Toplam	419	2,36	,787						
.....başarılı öğrencileri ödüllendirir	Memur	66	1,86	,991	G.İçi	18,385	5	3,677	3,289	,006
	Serbest	126	2,05	1,034	G.A	461,734	413	1,118		
	İşçi	81	2,51	1,119	Toplam	480,119	418			
	Emekli	20	2,40	1,142						
	Çalışmıyor	6	2,17	,983						
	Diğer	120	2,12	1,063						
	Toplam	419	2,15	1,072						
.....bize güven verir	Memur	66	1,58	,786	G.İçi	13,815	5	2,763	2,818	,016
	Serbest	126	1,77	1,005	G.A	404,877	413	0,980		
	İşçi	81	2,15	1,085	Toplam	418,692	418			
	Emekli	20	1,85	,988						
	Çalışmıyor	6	1,67	,816						
	Diğer	120	1,93	1,014						
	Toplam	419	1,86	1,001						
	Çalışmıyor	200	1,91	1,033						
	Diğer	69	1,96	1,104						
	Toplam	419	1,86	1,001						

Tablo 4-42’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” sorusu baba iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi ile incelenmiştir. Buna göre; babası işçi olan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların ortalaması, babası memur olarak çalışan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir (p=0,035)(Bkz: Tablo 4-42).

Tablo 4-42 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” sorusunun baba iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir	Memur	Serbest	-,259	,118	,442
		İşçi	-,449*	,129	,035
		Emekli	-,394	,199	,560
		Çalışmıyor	-,561	,332	,722
		Diğer	-,219	,119	,643
	Serbest	Memur	,259	,118	,442
		İşçi	-,190	,111	,707
		Emekli	-,135	,187	,991
		Çalışmıyor	-,302	,325	,973
		Diğer	,040	,099	,999
	İşçi	Memur	,449*	,129	,035
		Serbest	,190	,111	,707
		Emekli	,056	,194	1,000
		Çalışmıyor	-,111	,329	1,000
		Diğer	,231	,112	,516
	Emekli	Memur	,394	,199	,560
		Serbest	,135	,187	,991
		İşçi	-,056	,194	1,000
		Çalışmıyor	-,167	,362	,999
		Diğer	,175	,188	,972
Çalışmıyor	Memur	,561	,332	,722	
	Serbest	,302	,325	,973	
	İşçi	,111	,329	1,000	
	Emekli	,167	,362	,999	
	Diğer	,342	,326	,954	
Diğer	Memur	,219	,119	,643	
	Serbest	-,040	,099	,999	
	İşçi	-,231	,112	,516	
	Emekli	-,175	,188	,972	
	Çalışmıyor	-,342	,326	,954	

Tablo 4-43’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusu baba iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testi ile incelenmiştir. Buna göre; babası işçi olan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların ortalaması, babası memur olarak çalışan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir (p=0,021)(Bkz: Tablo 4-43).

Tablo 4-43 Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusunun baba iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
.....başarılı öğrencileri ödüllendirir	Memur	Serbest	-,184	,161	,933
		İşçi	-,643*	,175	,021
		Emekli	-,536	,270	,557
		Çalışmıyor	-,303	,451	,994
		Diğer	-,253	,162	,785
	Serbest	Memur	,184	,161	,933
		İşçi	-,459	,151	,101
		Emekli	-,352	,255	,860
		Çalışmıyor	-,119	,442	1,000
		Diğer	-,069	,135	,998
	İşçi	Memur	,643*	,175	,021
		Serbest	,459	,151	,101
		Emekli	,106	,264	,999
		Çalışmıyor	,340	,447	,989
		Diğer	,390	,152	,258
	Emekli	Memur	,536	,270	,557
		Serbest	,352	,255	,860
		İşçi	-,106	,264	,999
		Çalışmıyor	,233	,492	,999
		Diğer	,283	,255	,942
Çalışmıyor	Memur	,303	,451	,994	
	Serbest	,119	,442	1,000	
	İşçi	-,340	,447	,989	
	Emekli	-,233	,492	,999	
Diğer	Diğer	,050	,442	1,000	
	Memur	,253	,162	,785	
	Serbest	,069	,135	,998	
	İşçi	-,390	,152	,258	
	Emekli	-,283	,255	,942	
		Çalışmıyor	-,050	,442	1,000

Tablo 4-44’de Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....bize güven verir” sorusu baba iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere scheffe testiile incelenmiştir.Buna göre gruplararasıda oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir (Bkz: Tablo 4-44).

Tablo 4-44Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan analizi“.....bize güven verir” sorusunun baba iş durumu değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaştığını incelemek üzere yapılan scheffe testi sonuçları

	Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
.....bize güven verir	Memur	Serbest	-,194	,150	,893
		İşçi	-,572*	,164	,034
		Emekli	-,274	,253	,947
		Çalışmıyor	-,091	,422	1,000
		Diğer	-,349	,152	,382
	Serbest	Memur	,194	,150	,893
		İşçi	-,378	,141	,209
		Emekli	-,080	,238	1,000
		Çalışmıyor	,103	,414	1,000
	İşçi	Diğer	-,155	,126	,912
		Memur	,572*	,164	,034
		Serbest	,378	,141	,209
		Emekli	,298	,247	,918
		Çalışmıyor	,481	,419	,932
	Emekli	Diğer	,223	,142	,783
		Memur	,274	,253	,947
		Serbest	,080	,238	1,000
		İşçi	-,298	,247	,918
		Çalışmıyor	,183	,461	,999
	Çalışmıyor	Diğer	-,075	,239	1,000
		Memur	,091	,422	1,000
		Serbest	-,103	,414	1,000
		İşçi	-,481	,419	,932
	Diğer	Emekli	-,183	,461	,999
		Diğer	-,258	,414	,996
		Memur	,349	,152	,382
		Serbest	,155	,126	,912
		İşçi	-,223	,142	,783
		Emekli	,075	,239	1,000
		Çalışmıyor	,258	,414	,996

BÖLÜM V5.SONUÇ,TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın analizi sonucunda elde edilen sonuçlara dayalı olarak geliştirilen tartışma ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

5.1.1.Demografik Yapıya İlişkin Sonuçlar

- Ortaokullarda eğitim alan öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmaya 300 devlet okulunda ve 119 özel okulunda okuyan toplam 419 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %53,0'ü kız öğrenci, %71,6'sı devlet okulunda öğrencidir.6. sınıf öğrencilerinin %37,5, 7. sınıf öğrencilerinin %30,1 ve 8. sınıf öğrencilerinin %32,5 oranında bulunmuştur.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitimine bakıldığında %26,0 lise mezunu, %23,9'u üniversite mezunu, %20,5'i ilkökul mezunu olduğu bulunmuştur. Baba eğitim durumuna bakıldığında ise %32,0'ı üniversite mezunu, %27,7'si lise mezunu, %20,5'i ortaokul mezunudur.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin anne iş durumuna bakıldığında %47,7 öğrencinin annesi çalışmıyor, %17,4'ü memur ve %16,5'i diğer işlerde çalışıyor olarak bulunmuştur. Baba iş durumu isen; öğrencilerin %30,1'i serbest, %28,6'sı diğer işlerde çalışan ve %19,3'ü serbest çalışan olarak bulunmuştur.
- Sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen soruların “her zaman”,“çoğunlukla”,“nadiren” ve “hiçbir zaman” şıklarına verilen cevapların dağılımı, yüzde frekansları incelendiğinde anlamlı görünen en yüksek oranlar;
  - ✓ “Öğrenciler arasında ayırım yapmaz” %30,5 oranında hiçbir zaman cevabı,
  - ✓ Sınıfta “sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder” sorusuna %31 oranında nadiren ve %31,3 oranında hiçbir zamancevabı,

- ✓ “Sınıfta dolaşan arkadaşlarımıza uyarıda bulunmaz” sorusuna %37,7 oranında hiçbir zamanevabı
- ✓ “Sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” sorusuna %25,8 oranında nadiren ve %33,2 oranında hiçbir zamanevabı,
- ✓ “Sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusuna %22,4 oranında nadiren ve %20,3 oranında hiçbir zamanevabı verilmiştir.

5.1.2. Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar

5.1.2.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen soruların cinsiyete göre ortalama dağılımı incelendiğinde; kız ve erkek öğrencilerin tüm sorulara verdikleri cevapların ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır.

5.1.2.2. Öğrenim görülen Okul Türü Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorularının okul türüne göre ortalama dağılımı incelendiğinde; aşağıdaki ifadelere devlet okulunda okuyan öğrencilerin verdiği cevapların ortalaması özel okulda okuyan öğrencilerin verdiği cevapların ortalamasından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu ifadeler:

- “arkadaşça davranır”,
- “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” ,
- “alaycı, aşağılayıcı davranmaz” ,
- “velilerimizle işbirliği yapar”,
- “öğrenciler arasında ayırım yapmaz.”,
- “derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır”,
- “ders dışında da öğrencileri ile ilgilenir”,
- “sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder”,
- “başarılı öğrencileri ödüllendirir”,
- “çok hoşgörülüdür”,

- “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”,
- “bize güven verir”,
- “derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir”,
- “öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar”,
- “öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları için teşvik eder”,
- “öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir”,
- “sınıfta ders zamanını boşa geçirmez”,
- “öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar”,
- “sınıfın sessiz olmasını sağlar” .

Buna karşın sadece “derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över” sorusuna verilen cevapların ortalaması özel okulda okuyan öğrencilerde daha yüksek bulunmuştur.

5.1.2.3. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen soruların sınıflara göre dağılımını incelemek amacıyla 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalaması tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Buna göre aşağıdaki ifadelere 3 sınıf öğrencilerinin verdiği cevapların ortalamaları arasındaki fark anlamlı olarak yüksektir. Bu ifadeler:

- “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”,
- “öğrencilerine güvenir”,
- “derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır”,
- “başarılı öğrencileri ödüllendirir”,
- “çok hoşgörülüdür”,
- “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”,
- “bize güven verir”,
- “sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir”,
- “kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir”,
- “derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir”,

- “verdiği sözleri tutar” ve “sınıfta ders zamanını boşa geçirmez”

Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorular sınıf değişkenine göre hangi gruplararasıda farklılaşma olduğunu belirlemek amacıyla scheffe testi analizi ile incelenmiştir. Buna göre;

- “Sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 8. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,03$).
- “Öğrencilerine Güvenir” sorusuna cevap veren 7. Sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,00$).
- “Derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ve anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,01$).
- “Başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,00$).
- “Çok hoşgörülüdür” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,02$).
- “Sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusuna cevap veren 8. Sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,00$).
- “Bize güven verir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ($p=0,04$) ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,03$).
- “Sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” sorusuna cevap veren 6. Sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 8. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,00$).
- “Kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ($p=0,04$)ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,02$).
- “Derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir” sorusuna cevap veren 7. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,03$).

- “Verdiği sözleri tutar” sorusuna cevap veren 7. Sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p=0,04$).

5.1.2.4. Anne Babanın Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorularına verdikleri cevapların ortalamasının annelerinin eğitim düzeyine göre anlamlılığı tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Buna göre; anne eğitim düzeyi değişkenine göre aşağıdaki ifadelere verilen cevapların ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu ifadeler;

- “arkadaşça davranır”,
- “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”,
- “velilerimizle işbirliği yapar”,
- “derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över”,
- “ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir”,
- “sınıfta sürekli ders yapmaz, farklı konulardan da bahseder”,
- “başarılı öğrencileri ödüllendirir”,
- “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”,
- “bize güven verir”,
- “sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir”,
- “öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir”
- “sınıfta ders zamanını boşa geçirmez”

İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin okur-yazar anne frekansı 8, diğer cevabını veren öğrencilerin frekansı ise 4’tür. Buna karşılık 109 öğrencinin annesi lise, 100 öğrencinin üniversite, 86 öğrencinin ilkokul 76 öğrencinin ise ortaokuldur. Annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilere göre tüm bu sorulara verdikleri cevapların ortalaması arasında anlamlı bir fark gösterilmemiştir.

Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan sadece “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusu; anne eğitim düzeyi ilkokul ($p=0,005$), ortaokul ($p=0,001$) ve lise ($p=0,001$) olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, anne eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin bağlılık ölçek sorularına verdikleri cevapların ortalamasının babaların eğitim düzeyine göre anlamlılığı analizi tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Buna göre baba eğitim düzeyi değişkenine göre aşağıdaki ifadeler verilen cevapların ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu ifadeler;

- “Arkadaşca davranır”,
- “Sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”,
- “Velilerimizle işbirliği yapar”,
- “Başarılı öğrencileri ödüllendirir”,
- “Sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”,
- “Bize güven verir”,
- “Sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir”,
- “Öğrencilerle karşılıklı görüşmeler yapar”,
- “Öğrencilerine görev ve sorumluluk verir”
- “Sınıfta ders zamanını boşa geçirmez”

İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin okur-yazar baba frekansı 6, diğer cevabını veren öğrencilerin frekansı ise 4’tür. Buna karşılık 134 öğrencinin babası üniversite, 116 öğrencinin babası lise, 86 öğrencinin ortaokul ve 32 öğrencinin ise yüksekokuldur. Babası üniversite ve lise mezunu olan öğrencilerin babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilere göre tüm bu sorulara verdikleri cevapların ortalaması arasında anlamlı bir fark gösterilmemiştir.

Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen sorulardan;

- “Velilerimizle işbirliği yapar” sorusu için; babası lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir ($p=0,037$).
- “Başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusu için; babası ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir ($p=0,001$, $p=0,034$).
- “Sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusu için; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir ($p=0,036$).
- “Bize güven verir” sorusu için; babası ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir ($p=0,036$).

5.1.2.5. Anne Babanın Meslek Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin sınıfa bağlılıklarında öğretmenlerin etkisini inceleyen soruların annelerinin ve babaların iş durumu değişkenine göre anlamlılığı tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Anne iş durumu değişkenine göre; aşağıdaki verilen cevapların ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu ifadeler;

- “Arkadaşça davranır”,
- “Sınıfta espri yapar”,
- “Öğrenciler arasında ayırım yapmaz”,
- “Ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir”,
- “Sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”
- “Bize güven verir”

İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin emekli anne frekansı

9'dur. Buna karşılık 200 öğrencinin annesi çalışmıyor, 73 öğrencinin annesi memur, 69 öğrencinin annesi diğer, 34 öğrencinin annesi serbest ve yine 34 öğrencinin annesi işçidir.

Öğrencilerin sadece 6'sının babası çalışmıyor olarak bulunmuştur. Buna karşılık 126 öğrencinin babası serbest çalışan, 120 öğrencinin babası diğer çalışan grubunda, 81 öğrencinin babası işçi, 66 öğrencinin babası memurdur. Baba iş durumu değişkenine göre; aşağıdaki verilen cevapların ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu ifadeler;

- “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”,
- “başarılı öğrencileri ödüllendirir”
- “bize güven verir”

✓ Bu soruda “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir” sorusu babası işçi olan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların ortalaması, babası memur olarak çalışan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir (p=0,035)

✓ “başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusu babası işçi olan öğrencilerin sorulara verdikleri cevapların ortalaması, babası memur olarak çalışan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir (p=0,021).

✓ “bize güven verir” sorusu gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmektedir.

5.2. Tartışma

5.2.1. Demografik Yapıya İlişkin Tartışmalar

Okulun asıl işi olan öğretim, sınıf ortamında, öğretmenlerin yönetimi ve denetiminde öğretmen-öğrenci etkileşimi içinde gerçekleşmektedir. Bu öğretimin gerçekleşmesinde, öğrencilerin okula ailelerinden getirdikleri özellikler, öğretim etkinliklerine ayrılan zaman, öğrenme problemlerini teşhis etme, etkili öğrenme stratejileri belirleme ve velilerin destek ve ilgileri gibi unsurlar etkilidir. Okulların sahip olduğu kültürler üzerinde etkili olan bu unsurlar resmi ve özel okullarda farklılık gösterebilir (Yılmaz, 2007, Bergin and Bergin, 2009) .

Öğretmen-öğrenci bağlılığını araştıran pek çok çalışmanın okul öncesi ve ilkököl sınıflarını içermekte olduğu görülür. Bununla birlikte ortaokullarda hem öğretmen hem de öğrenciler; öğrencilerle yakın ilişkilerin güven ortamı yaratacağına inanmaktadır (Beishuizen et al.,2001).

İster ebeveyne ister okula ve öğretmene; her bir bağlanma biçimi farklı kişilik özellikleriyle farklı düzeyde ve türde kişilerarası problemlerle ilişkilidir. Güvenli bağlanma biçimine sahip gençler aile ve arkadaşlarıyla daha fazla uyumlu, kendilerine ve başkalarına daha çok güvenen ve daha az sosyal problemler yaşayan kişilerdir. Güvensiz modellere sahip olan gençler daha az uyuma sahiptir ve kendi duygularını düzenlemede daha az beceriklidirler, stresle başa çıkmaları gerektiğinde daha az dayanıklıdırlar. Genç bir bireyi çocukluk dönemi bağlanma yaşantıları, zihinsel modellerinde temsil edildiği gibi, sosyal ilişkilerdeki başarısını ve hayatın güçlüklerine uyum sağlama başarısını belirlemektedir. Kişilerarası problemler çoğu zaman bireyin belirli bir davranışı göstermesi ile bu davranışı göstermesinin sonuçlarından kişinin korkuları arasındaki çatışmayı yansıtır. Bu türden çelişkiler kısmen kendisini kişinin bağlanma geçmişinden ve kişilerarası ilişkileri öğrenme geçmişinden kaynaklanır (Kesebir vd., 2011).

Öğretmenin en önemli rolünün, iyi düzenlenmiş ve planlanmış sınıf yönetimini temel alan olumlu ve destekleyici ortam yaratmak olduğu bilinmektedir. Öğrencilerin yeni bilgiler kazandıkları, sınıfın değerli üyesi olduklarını ve risk alma konusunda kendilerini özgür hissettikleri sınıflarda öğrenme en iyi düzeyde ortaya çıkmaktadır (Bergin and Bergin, 2009). Buna göre; geleneksel sınıf yönetimi öğrencilerin “iyi” oldukları düzeni

açıklamakta; bu düzende öğrencilerin sıralarında sessizce oturarak ödevlerini yapmaları beklenmektedir. Otoriter ve öğrenciyi kontrol etmeyi temel alan bu sınıf yönetim yaklaşımı gittikçe önemini yitirmekte; bireyin kendisini kontrol etmesini sağlayan önleyici yönetim modelleri önem kazanmaya başlamaktadır. Öğretmenler, idareciler ve öğretim ile ilgili profesyonel kuruluşlar, eski disiplin yaklaşımlarını terk etmekte; olumlu disiplin, girişimci disiplin gibi disiplin yöntemleri, bireyin fırsat verildiği zaman kendini yönlendiren ve yöneten, düşünen, hisseden, problem çözen sosyal bir varlık olduğu düşüncesini temel almaktadır (Kameenui ve Darch, 1995).

Yılmaz'ın (2007) çalışmasında; öğrenci kontrol ideolojileri ile ilgili bulgulardan elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin tam olarak **gözetimci öğrenci kontrol ideolojisine** (örgüt kuralının korunması için yüksek düzeyde kontrol) ya da tam olarak **insancıl öğrenci kontrol ideolojisine** (öğrencilere kurulan yakın ilişkilerle demokratik bir ortamın kurulması) sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Bunun nedeni olarak da Türk toplumunun klasik yönetim anlayışına sahip olmasını göstermişlerdir (Yılmaz, 2007b). Bizim çalışmamızda; bağlılık ölçeğinde “öğrencilerine güvenir”, “öğrencilerinin fikirlerine değer verir”, “onları önemser”, “verdiği sözleri tutar”, “öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar”, “sınıfın sessiz olmasını sağlar”, “derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över”, “çok hoşgörülüdür” ve “ders dışında da öğrencileri ile ilgilenir” sorularına öğrenciler %50 oranından fazla “Her Zaman” cevabını vermişlerdir.

Yine ölçekte “sınıfta dolaşan arkadaşlarımıza uyarıda bulunmaz” (%37,7), “alaycı, aşağılayıcı davranmaz” (%37,0), “sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” (%33,2), “sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder” (%31,3), “sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirler” (%31,0) sorularına belirtilen değerlerde “Hiçbir Zaman” cevabını vermişlerdir.

Bu ortalamalar bize öğretmenlerin sınıf ortamında öğrencilerin soruları uygun bir şekilde cevapladığını, öğrencilerin düşüncelerini ifade etmesine olanak sağladıklarını, hoşgörülü olduklarını, öğrencilerinin önemsediklerini ve onlara saygı duyduklarını göstermektedir. Öte yandan sınıfın düzeni ile ilgili daha sert yapılar olduğunu düşündüren sonuçlarda çıkmıştır. Öğretmenler çoğunlukla öğrencilerin istediği yerde oturmasına izin vermemekte, sınıf kuralları öğrencilerle ortaklaşa alınmamakta ve ders sırasında sınıfta dolaşan öğrenciyi uyarmamaktadır. Öğrencilerin verdiği cevaplar Yılmaz'ın çalışmasını desteklemektedir.

Yine alinyazında zorlayıcı disiplin yerine teşvik edici disiplin öğrenci bağlılığını ve başarısını artırdığına yönelik araştırmalar bulunmaktadır. Burada öğrenciyi teşvik eden insancıl-demokratik disiplin modelinde kuralları terk etmenin sonuçlarına işaret edilerek, kurallar açıklanırken, baskıcı disiplinde tehdit unsurları kullanılır. Öğretmenin süper gücünün etkisi ve kaynakları kontrol etmedeki avantajını elinde bulundurması söz konusudur ve bu durum öğretmen-öğrenci ilişkisini sekteye uğratar. (Noddings, 1992).

McNeely ve arkadaşlarının 2002 yılında yaptıkları çalışmada yüksekokul öğrencilerinin şayet okulun sert bir disiplin politikası yoksa okula bağlılıklarının daha yoğun olduğunu bildirilmiştir (McNeely at al., 2002). Yine de öğretmenlerin sınıf içi disiplini yaygın bir sorun olarak görülse de Hardman and Smith'in 2003 yılında; 10 yıllık bir süreçte etkili disiplini ele alan hakemli ilköğretim dergilerinden taradıkları makalelerin bu konudaki varlığı %1'den azdır (Hardman and Smith,2003).

Bu konuda literatüre bakıldığında; İpek'in (1999) çalışmasında; öğretmen-öğrenci ilişkisini şu şekilde tanımlanır: "Öğretmen-öğrenci ilişkisi; **otoriter, demokratik ve başı-boş ilişki** boyutunda incelenebilir. Öğrenciler üzerinde güç, hakimiyet ve baskı kurma ile eleştirel tutumların hakim olduğu ilişki tipi otoriter; demokratik yönelimlerin geliştiği sorumluluğun öğrencilerle paylaşıldığı ilişki tipi demokratik ve öğrencilerin amaçsız serbest bırakıldığı ilişki tipi ise; başıboş ilişkidir"(İpek, 1999).

Bizim çalışmamızda; öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili olarak verdikleri cevapları 3 grupta inceleyebiliriz:

Öğretmen-Öğrenci ilişkisi: arkadaşça davranır, sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir, derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır,ders dışında da öğrencileri ile ilgilenir, kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir, öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar

arkadaşça davranır, sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir, alaycı, aşağılayıcı davranmaz,öğrenciler arasında ayırım yapmaz, çok hoşgörülüdür,sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir, bize güven verir,

Öğretmen-Veli İlişkisi:velilerimizle işbirliği yapar

Ders İşleme Tekniği:öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar, yeteneklerimizi ortaya çıkarmamızı sağlayacak etkinlikler yapar, başarılı öğrencileri ödüllendirir, derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir, bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir, öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif

faaliyetlere katılmaları için teşvik eder, sınıfta ders zamanını boşa geçirmez, öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar, sınıfın sessiz olmasını sağlar, başarılı öğrencileri ödüllendirir, sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder.

İpek'in açıklamasına göre bizim çalışmamızda hem devlet hem de özel okulda hakim olan ilişki tipinin demokratik bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin güven ortamı yarattığı, bağlılık ölçek ortalamalarının anlamlı derecede yüksek olması ile açıklayabiliriz. Ancak sınıfın düzeni ile ilgili daha otoriter yapılar olduğunu düşündüren "çoğunlukla öğrencilerin istediği yerde oturmasına izin vermemek, sınıf kurallarını öğrencilerle ortaklaşa almamak" cevaplarında mevcuttur.

Literatüre göre öğretmenlerin bazı davranışları ile çocukların davranışları ve öğrenmeleri arasında ciddi bir ilişki vardır. Öğretmenin çocuğu meşgul etmesi ve öğrenme etkinliklerine isteyerek katılmasını sağlaması, problem davranışların sayısını kesinlikle azaltır. Bu çalışmalarda; öğrencinin ben mesajları, işbirliği, sınıf kurallarının oluşturulması ve katılımcı sınıf yönetiminin gerçekleştirilmesi olarak tanımlamış; sınıf kurallarının emniyetli, etkili ve uyumlu bir sınıf yaratmak için gerekli olduğunu ifade etmiştir (Charles 1996). Yine alinyazınlar; öğrencilerdeki benlik kavramının, okullarındaki yaşamı ne ölçüde olumlu algıladıkları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu da göstermektedir.

Pianta et al. 2008 çalışmasında; duyarlılık ve sıcaklığın yoğun olması öğrenciler ile olumlu iletişimi artıracak yazmış; öğretmenin duyarlılığını çocuktaki ip uçlarını doğru algılama ve yorumlaması, konforunu sağlanması, sıkıntılara cevap vermesi olarak tanımlamıştır (Pianta et al. 2008).

Yılmaz'ın okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerini belirlemek ve okul yaşamının niteliği alt boyutları arasında ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla Kütahya il merkezindeki 13 ilköğretim okulunda öğrenim gören 6, 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 1469 ilköğretim öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmada; öğretmenlerinden ilgi gören öğrencilerin öğretmenleri hakkındaki algıları buna göre etkilendiği, öğretmeninden ilgi gören öğrenci öğretmene olumlu algı, ilgi görmeyen öğrencilerin olumsuz algı geliştirmeleri sonucuna varılmıştır (Yılmaz, 2007a).

Wentzel (1997) ortaokul öğrencileri öğretmenlerinin sınıfla ilgilenmesini, derslerde özel yolları denemesi, öğrencilerin konuyu anladığından emin olması, ihtiyaç duyduklarında cevap alması gibi akademik anlamda her öğrenci yardım alabiliyorsa öğretmenin onlarla ilgilendiğini düşündüklerinin belirtmiştir. İlgisiz öğretmenler ise öğrenciler tarafından;

görevlerini yerine getirmeyen, öğrencilere dikkat etmeyen, sorularına cevap vermeyen öğretmenler olarak tarif edilmiştir (Wentzel, K. R.,1997).

Beyer'in (2008), Roeser ve arkadaşları (1996), Özgök (2013) araştırmanın bulgularından biri de öğretmenin sınıf içerisindeki empatik davranışlarının öğrencilerin okula aidiyet duyguları üzerindeki etkisini olduğunu, öğretmenleriyle olan ilişkilerinin niteliği, öğrencilerin olumlu bir okul deneyiminin yaratılmasında önemli unsurlardandır. Öğrencilerin okul ortamında kendilerini rahat hissetmeleri, öğretmenleri ile olumlu ve içten ilişkiler kurmaları, okuldakiler tarafından anlaşıldıklarını ve kendilerine değer verildiğini hissetmeleri, okula karşı olumlu duygular geliştirmelerinde önemli etkenlerdir. Okula karşı hissedilen olumlu duygular, öğrencilerin aidiyet duygularının da artmasına katkıda bulunmuş olabilir (Beyer, 2008, Roeser at al. 1996, Özgök, 2013).

Bütün bu bilgilerin ışığında etkili ve iyi bir sınıf yönetiminin tepkisel olmaktan çok önleyici olduğu ve iyi bir sınıf öğrencisinin sergilemesi beklenen istendik davranışların belirlenerek ve bu davranışlar öğretilerek yaratılacağı söylenebilir. Bu iki temel ilkeyi benimseyen öğretmenler, öğrencileri izleyerek, yardımcı geri bildirim vererek, sınıf etkinliklerinin hızını ayarlayarak ve sınıfın işleyişinin tutarlı olmasını sağlayarak kurdukları bu sistemin kalıcılığını gerçekleştirirler (Emmer ve Stough, 2001).

5.2.2. Alt Problemlere İlişkin Tartışmalar

Araştırmamıza katılan öğrencilerin yaşı itibarıyla ergenlik çağı öncesi dönemde olduğu görülmektedir. Bu dönemde akranlara bağlılıkta öğretmene ve sınıfa bağlılığı etkilemektedir. Literatüre bakıldığında bir çok çalışma; öğrenciler akranları ile iyi geçinirse okula daha bağlılık duyma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu nedenle öğretmen ve yöneticilerin okulda geliştirebileceği bir Çocuk Gelişimi Projesi ile etkili toplum duyarlılığı adına güçlü bir yapıya sahip prososyal davranışlar geliştirilmesine yardımcı olacak; sınıfta daha sıcak bir iklim yaratılmasına katkı sağlayacaktır (Schaps at al, 2004, Mussen and Eisenberg,2001, Noddings, 1992, Bergin and Bergin, 2009).

Okul iklimini açıklayan bir çalışma; “Okula yaklaşıldıkça; okulun kendi kişilik ve duyguları hissedilmeye başlanır. Bu durum kuruma girildiğinde duvarlardaki resimlerde ve koridorlarda dolaşan öğrencilerde görülür; öğrencilerin öğretmenlerle ve birbirleriyle olan diyaloglarında işitilir. Okul kültürünü oluşturan inanç ve değer kalıpları okul üyelerinin

söyleyip yaptıklarına sosyal bir anlam kazandırır ve bu anlam, zamanla okul üyelerinin davranışlarını şekillendirmeye başlar” der (Balcı, A. 1993, 1998). Esinbay da (2008) çalışmasında; ilköğretim okulu yöneticilerinin, örgütsel kültürün eğitim ve öğretimde önemli olduğu, örgütsel başarı için belirlenen görevleri yerine getirmenin yanında destek, iş birliği, liderlik gibi kavramların da önemli olduğunu benimsetici hizmet içi eğitimlere katılmalarının sağlanması yararlı olacağını bildirmiştir (Esinbay, 2008).

Öğrencilerin sınıfa ve öğretmene bağlılığını etkileyen diğer önemli husus; okulun ve sınıfın fiziki koşullarıdır. Okulun, sınıfın fiziksel ortamının kalitesi ve destekleyici kaynaklara yönelik algılar ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiğini saptayan araştırmalar bulunmaktadır (Anderman, 2002, Cemalcılar, 2010). Özgök (2013) çalışmasında öğrencilerin öğretmenlerini samimi, dürüst ve açık bulduğu, aralarında olumlu bir ilişki olduğu ve öğrencilerin başarı düzeyi arttıkça empatik sınıf atmosferi ölçeğinden alınan puanlar da arttığı sonucuna varılmıştır (Özgök, 2013,s:56).

Sarı ve Cenksever’in 2008 yılındaki çalışmasında; Okul etkinliklerine katılan, okulu anlamlı bulan, öğretmenlerinin kendini desteklediğini hisseden okuldan tatmin olan öğrenciler, olumsuz davranışlar gösterme eğilimini daha az göstermektedir. Bu nedenle okulun, öğrencinin bir birey olarak değerli ve güvende hissettiği demokratik alanlar olarak yapılandırılmasına yönelik önlemler alınması gerekmektedir (Sarı ve Cenksever, 2008)

Literatürde cinsiyet ile bağlılık ölçek puanları ya da bağlılık düzeyi arasında çıkan sonuçlarda farklılık görülmektedir. Bizim çalışmamızda cinsiyet ile öğrencilerin algıladığı bağlılık ölçek ortalaması arasında fark bulunmamıştır. Savi (2011), Cernkovich ve Giordano (1992) çalışmasında; okula bağlanma düzeyinin cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında; kız öğrencilerin okula bağlanma düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksek bulmuştur(Savi, 2011, Cernkovich and Giordano, 1992). Bu sonuçlarla paralel olarak Cernkovich ve Giordano (1992) çalışmasında kızların okula bağlılığının erkeklerden daha yüksek olduğunu; McNeely ve arkadaşlarının (2002) çalışmasında ise erkeklerin okula bağlanma düzeyinin kızlardan daha fazla olduğunu bildirmişlerdir (Cernkovich and Giordano, 1992, McNeely et al., 2002). Özgök (2013) çalışmasında bizim çalışmamıza paralel olarak okula aidiyet duygusunun cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Özgök, 2013).

Çalışmaya katılan *devlet okulu öğrencilerinin* bağlılık ölçeğinin sorularına verdikleri yanıtların ortalaması *özel okullarına* göre anlamlı derecede yüksek olanları; “arkadaşça

davranır”, “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”, “alaycı, aşağılayıcı davranmaz”, “velilerimizle işbirliği yapar”, “öğrenciler arasında ayırım yapmaz.”, “derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır”, “ders dışında da öğrencileri ile ilgilenir”, “soru sınıfta sürekli ders yapmaz farklı konulardan da bahseder”, “başarılı öğrencileri ödüllendirir”, “çok hoşgörülüdür”, “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir”, “bize güven verir”, “derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir”, “öğrencilerle karşılıklı görüşme yapar”, “öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları için teşvik eder”, “öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak ödevler verir ve onlarla ilgilenir”, “sınıfta ders zamanını boşa geçirmez”, “öğrencilerin sorularını açık ve anlaşılır bir şekilde cevaplar”, “sınıfın sessiz olmasını sağlar” sorularıdır.

Buna karşın sadece “derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över” sorusuna verilen cevapların ortalaması özel okulda okuyan öğrencilerde daha yüksektir.

İpek’in çalışmasında öğrenci-öğretmen ilişkisi boyutlarına ilişkin olarak elde edilen bulgulara bakıldığında, örneklemin algılarının okul türüne bağlı olarak otoriter, demokratik ve başı-boş ilişki boyutunda manidar şekilde farklılaştığı görülmektedir. Otoriter ve başıboş ilişki boyutlarında resmi liselerdeki, demokratik ilişki boyutunda ise özel liselerdeki algı düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Her iki okul türünde de, manidar farkın, tüm boyutlarda yöneticilerle öğrencilerin ve öğretmenlerle öğrencilerin algıları arasındaki farklılıklardan kaynaklandığı görülmektedir. Her iki okul türünde de, öğrencilerin algı düzeylerinin, yönetici ve öğretmenlerin algı düzeylerine göre, otoriter ve başıboş ilişki boyutlarında daha yüksek, demokratik ilişki boyutunda ise daha düşük çıkması düşündürücüdür (İpek, 1999). Bizim çalışmamızda ise literatürün aksine devlet okullarındaki olumlu sonuçlar daha demokratik ilişkilerle açıklanabilir.

Güleç ve Alkış’ın öğretmenlerin sınıf ortamında kullandıkları davranış değiştirme stratejilerini inceleyen çalışmasında; devlet ve özel okul öğretmenlerinin sınıf ortamında istenmeyen davranışlar için farklı stratejiler geliştirdiklerini ve bu durumun devlet ve özel organizasyon okulun yapısı, fiziki koşulları gibi pek çok etmenden etkilendiğini bildirmişlerdir. Bu çalışmada; öğretmenlerin tutarlı davranışlar sergilemelerinin, öğretmenlerin velilerle işbirliği yapmasının, sınıf kurallarının başlangıçta açıklanarak herkesçe bilinmesinin çok önemli olduğu ve sınıfın fiziki şartlarının öğrencilerin olumlu ve demokratik davranış geliştirmesinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Güleç ve Alkış,

2003). Yine konu ile ilgili olarak literatürde sınıf ortamında istenmeyen davranışlar geliştiğinde öğretmenlerin farklı stratejiler izlediği gösterilmektedir. Bu stratejiler oluşan davranışa göre değişmektedir. Bu davranışlar arasında gizli konuşma, uygunsuz hareketler, okul eşyalarına zarar verme, öğretmene direnç, arkadaşlarını rahatsız etme ve dersi dinlemesini engelleme, kopya çekme en sık görülenleridir. Öğretmenler böyle durumlar karşısında; görmezden gelme, umursamama, göz ilişkisi kurma, yaklaşma, uyarma, azarlama, yerini değiştirmeden ceza vermeye kadar giden davranış stratejilerinde bulunabilmektedir (Güleç ve Alkış, 2003, Çelik, 2003).

Bu alanda ortaokul ve lise öğrencileri arasında yapılan çalışmalarda Hagborg (1994), Israelashvili (1997), Adelabu (2007), Alaca (2011), Sarı (2012, 2013) ve Özgök (2013) öğrencilerin genel olarak okula karşı olumlu duygu ve düşüncelere sahip oldukları, okulda kendilerini rahat ve güvende hissettikleri sonucuna varmışlardır (Hagborg, 1994, Israelashvili, 1997, Adelabu, 2007, Alaca, 2011, Sarı, 2012,2013, Özgök, 2013). Bu çalışmaların sonuçları bizim çalışmamız ile paralellik göstermektedir.

Okullarımızdaki durumu ortaya koyan bir çalışma da Küçüksüleymanoğlu'na (2007) aittir. Bu çalışmada bir ilkokulda stratejik planlamaya yönelik var olan durumu ortaya konmuştur. Araştırmanın yapıldığı ilkokulun zayıf yönleri arasında; kalabalık (ortalama 48-52 kişilik) sınıflar, ikili eğitim, rapor alan öğrenci sayısı, öğrenci ekipleri ve takım sayıları, veli ve öğrencilere göre öğrenci değerlendirmelerinde gerçek başarısının ölçülememesi ve başarı değerlendirmelerde nesnel olunmaması, öğretmen, öğrenci ve velilere göre okulda öğrenci merkezli eğitimin uygulanmaması, öğrenci ve velilere göre okulda öğrencilerin edindiği bilgilerin günlük hayatta işine yaramıyor olması, öğrenci ve velilere göre derslerin içeriğinin öğrencilerin ilgisini çekmemesi ve derslerin zevkli geçmemesi, öğrenci ve velilere göre derslerin işlenişinde farklı yöntemlerin kullanılmaması, öğrenci ve velilere göre sosyal ve kültürel etkinliklerde herkese olanak eşitliği tanınmaması, öğrenci ve velilere göre belirli gün ve haftalar kutlamalarının, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin beğenilmemesi, öğrencilere göre eğitici kol çalışmalarına isteksiz katılım ve bu çalışmalarda yeteneklerinin temel alınmaması, öğrenci ve velilere göre derslerde uygun araç-gereç ve eğitim teknolojisinin kullanılmaması maddeleri verilmiştir (Küçüksüleymanoğlu, 2007). Bu çalışmanın yapıldığı 2007 yılından bu yana devlet okullarının koşullarında olumlu gelişmeler olduğu söylenebilir.

Çalışmamızda dikkati çeken diğer husus devlet okullarının özel okullara göre daha kalabalık olmasıdır. Çalışmamızın evren ve örnekleminde sınıf mevcutları açısından devlet ve özel okullarımızda 2-3 kat farklılıkların bulunduğu görülmektedir. TÜİK 2012-2013 Eğitim İstatistiklerine göre ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 16'dır. Genel Ortaöğretimdeki devlet ve Özel Okullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise 16,5 ve 11'dir (TÜİK, 2012-2013).

Birçok alan çalışmasında kalabalık sınıflarda güven ortamının daha zor geliştiği ve başarının daha az olduğu gösterilmiştir. Bryk ve Schneider (2002) çalışmasında öğrenci sayısının 350 ya da daha az olduğu küçük okullarda, öğretmenler arasındaki güven düzeyinin daha fazla olduğunu bildirmiştir (Bryk and Schneider, 2002).

Diğer yandan kalabalık okullarda çalışan kalabalık öğretmen grupları ile ilgili ise; Özer ve arkadaşlarının çalışması sonucunda liselerdeki öğretmen sayısı arttıkça meslektaşlara duyulan güven düzeyinin düştüğü, okul türüne göre güven algısının değiştiğini bildirmişlerdir (Özer vd., 2006). Özel ve devlet ilköğretim okulu öğretmenlerinin İş Doyumu Ölçeğinin ortalama puanları karşılaştırıldığında da özel ilköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumları düzeyleri daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalarda mevcuttur. Öğretmenlerin puan ortalamaları arasındaki en büyük fark örgütsel yaşam ve çalışma şartları boyutlarındadır. Ulusal eğitim merkezi istatistikleri 2002 yılı sonucuna göre özel okul öğretmenleri daha yüksek iş doyumuna sahiptir. Bunun gerekçesi ise okul iklimi ve personel arasındaki paylaşım olarak ifade edilmiştir.

Bizim çalışmamızda literatürden farklı olarak algılanan bağlılık ölçek soru ortalamaları devlet okullarında düşük bulunmamıştır. Ancak yinede sınıfların kalabalık olmasının öğrencilerin öğretmene ve sınıfa olan bağlılığında önemli bir etken olarak değerlendirilebiliriz.

Bizim çalışmamızda yüksek sınıflarda okuyan öğrencilerin şu sorulara verdiği cevapların ortalamaları alt sınıflarda okuyan öğrencilerden anlamlı olarak yüksektir. Bu sorular: "Öğrencilerine Güvenir", "Derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır", "Başarılı öğrencileri ödüllendirir", "Çok hoşgörülüdür", "Bize güven verir", "Sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir", "Kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir", "Derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir" ve "Verdiği sözleri tutar". Bu sorulara cevap veren 7. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin cevap ortalaması 6. sınıfa göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Alt sınıflarda okuyan öğrencilerin yüksek sınıflara göre şu sorulara verdikleri cevapların ortalaması yüksek bulunmuştur: “Sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir”, “Sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” .

Ölçek sorularından “sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir” sorusu 6. sınıf öğrencilerinde diğer üst sınıflara göre anlamlı yüksektir. Bu sonuçlara bakarak ortaokula yeni başlayan öğrencilerin öğretmene ve sınıfa bağlılıklarının tam gelişmediği düşünülebilir.

Literatüre bakıldığında yaş arttıkça okula ve öğretmene bağlanmanın azaldığı görülmektedir. Savi'nin Çocuk ve Ergenler İçin Okula Bağlanma Ölçeği Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelendiği; öğrencilerin yaş ortalamasının 11,4 olduğu araştırmada; okula ve öğretmene bağlanma boyutunda 9, 10 ve 11 yaşındaki öğrencilerin ortalamalarının 12, 13 ve 14 yaşındaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Savi, 2011).

Buna benzer olarak Simons-Morton, Crump, Haynie ve Saylor'ın (1999) yaptığı çalışmada öğrencilerin yaşı arttıkça okula bağlanma, öğretmene bağlanma ve arkadaşla bağlanma boyutlarında ortalamalarının düştüğü belirlenmiştir. Bu bulgu, küçük yaşta çocukların büyük çocuklara göre okula bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Hill (2006) tarafından yapılan çalışmada ise okula bağlanma düzeyinde yaş açısından anlamlı düzeyde farklılık bulunamamıştır. Israelashvili (1997), Alaca (2011), Sarı (2012, 2013), Özgök (2013) ortaokullarda 6. Sınıftan 8. Sınıfa doğru gidildikçe bağlılık puanlarının azaldığını göstermişlerdir (Israelashvili, 1997, Alaca, 2011, Sarı, 2012,2013, Özgök, 2013).

Araştırmamıza katılan öğrencilerin anne eğitimine bakıldığında %26,0 lise mezunu, %23,9'u üniversite mezunu, %20,5'i ilkokul mezunu olduğu bulunmuştur. Baba eğitim durumuna bakıldığında ise %32,0'ı üniversite mezunu, %27,7'si lise mezunu, %20,5'i ortaokul mezunudur.

Anne eğitim düzeyi ile ölçek sorularının ortalamaları arasındaki farklarınileri analizinde anlamlı bulgular bulunamamıştır. Sadece “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusuna cevap veren öğrencilerden anne eğitim düzeyi ilkokul, ortaokulve lise olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, anne eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından anlamlı olarak yüksektir.

Öğrencilerin bağıllık ölçek sorularına verdikleri cevapların ortalamasının babalarının eğitim düzeyine göre anlamlılığı tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Çalışmamızda baba eğitim düzeyi ile bazı ölçek sorularının ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu sorular: “arkadaşca davranır, sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir, velilerimizle işbirliği yapar, başarılı öğrencileri ödüllendirir, sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir, bize güven verir, sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir, öğrencilerle karşılıklı görüşmeler yapar, öğrencilerine görev ve sorumluluk verir ve sınıfta ders zamanını boşa geçirmez” sorularıdır. İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmüştür. “velilerimizle işbirliği yapar” sorusuna babası lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir. “başarılı öğrencileri ödüllendirir” sorusuna babası ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir. “sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir” sorusuna babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir. “bize güven verir” sorusuna babası ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir. Ölçek sorularına cevap veren öğrencilerin baba eğitim düzeyi arttıkça olumlu ölçek maddelerine verdikleri cevapların ortalaması düşmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne iş durumuna bakıldığında %47,7 öğrencinin annesi çalışmıyor, %17,4’ü memur ve %16,5’i diğer işlerde çalışıyor olarak bulunmuştur. Baba iş durumu ise; öğrencilerin %30,1’i serbest, %28,6’sı diğer işlerde çalışan ve %19,3’ü serbest çalışan olarak bulunmuştur. Bağıllık ölçek sorularının ortalamalarının anne mesleğine göre dağılımı incelendiğinde; “arkadaşca davranır, sınıfta espri yapar, öğrenciler arasında ayırım yapmaz, ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir, sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir ve bize güven verir” sorularına verilen cevapların ortalamalarının anlamlı olarak farklı olduğu bulunmuştur. İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; gruplarında oluşan farklılıkların, grupların frekansından kaynaklandığı görülmüştür.

Bağlılık ölçek sorularının ortalamalarının baba mesleğine göre dağılımı incelendiğinde; “sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir, başarılı öğrencileri ödüllendirir ve bize güven verir” sorularına verilen cevapların ortamlarının anlamlı olarak farklı olduğu bulunmuştur. İleri analizlerde gruplararası farklılıklara bakıldığında; yukarıdaki sorulara cevap veren babası işçi olan öğrencilerin cevaplarının ortalaması, babası memur olarak çalışan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamasından yüksektir.

Alanyazın incelendiğinde okulların sosyo-ekonomik düzeylerinin öğrencilerin okula aidiyet duygularını etkileyebileceği yönünde bulgular vardır. Bizim çalışmamızda hem özel hemde devlet okullarında anne/baba eğitim düzeyi ve meslekleri olarak farklılıklar olmakla birlikte diğer araştırmalarda olduğu gibi uç noktalara rastlanmamıştır. Özgök (2013) ve Sarı (2013) çalışmalarında sosyoekonomik düzey ile okula aidiyet duygusu arasında anlamlı ilişki olduğunu bildirmişlerdir (Özgök, 2013, Sarı, 2013).

Sonuç olarak; okul hayatında, öğrencilerin, öğretmenlerinden ilgi gördükleri durumlarda daha çok çalıştıkları, derslerine daha ilgili oldukları ve bu ilgiyi kaybetmemek için sürekli olarak çalıştıkları söylenilebilir. İlgi gören öğrencilerin öğretmenleri hakkındaki algılarının olumlu olması da doğaldır. Buradan yola çıkarak, öğretmenlerin ilgi göstermesi ile öğrencilerin öğretmenlere ilişkin algıları birbiri ile doğrudan ilişkilidir.

Öğrencilerin okulbaşarısı ile öğretmenleri nasıl algıladıklarını arasında pozitif bir ilişki vardır. Öğretmenlerine karşı olumlu algı geliştiren öğrenciler okula seyerek gelmektedir. Bu ilişki göstermektedir ki; öğrencilerin okuldan memnun olmalarını öğretmenlerin öğrencilere göstermiş oldukları ilgi etkilemektedir.

Devlet ve özel ortaokullarında gerçekleştirdiğimiz çalışmamız öğretmen-öğrenci bağlılığı hakkında bir fikir versede anket ve ölçek soruları itibariyle sınırlıdır. Bu çalışmada öğrencilere ait okul türü, sınıfı, ailelerine yönelik ise öğrenim durumları ve meslekleri ölçek soruları ile karşılaştırılmıştır. Demografik verilerimiz çalışmamızın bir sınırlılığı olarak kabul edilebilir.

İleriki çalışmalarda yaş itibariyle ergenliğe adım atan genç ortaokul öğrencilerinin okul başarılarına etki edecek öğretmen-öğrenci bağlılığının; okulun yapısı, yöneticilerin, öğretmenlerin özellikleri, öğrencilerin özellikleri gibi daha geniş veri aralıklarında incelenmesi, bu konudaki faktörlerin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

5.3. Öneriler

Milli Eğitim Bakanlığının Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu 2013’de ortaöğretimin amacı şu şekilde anlatılmıştır; “öğrencilere asgari ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda, hem yükseköğretime hem mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlamaktır. İlköğretimi tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış her öğrenci ortaöğretime devam etme ve ortaöğretim olanaklarından ilgi, yeti ve yetenekleri ölçüsünde yararlanma hakkına sahiptir. Ortaöğretim kurumlarına ilişkin veriler “Genel Ortaöğretim” ve “Mesleki ve Teknik Ortaöğretim” olarak iki ayrı grup halinde verilmiştir” (Özoğlu vd., 2013).

Öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda, hem yükseköğretime hem mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlamak için eğitim örgütleri olan okullarda tüm okul paydaşlarının işbirliği ve uyum içerisinde çalışmaları gerekmektedir. Okul çalışanlarının ve özellikle öğretmenlerin başarısı bir karşılıklı güven-bağlılık ilişkisi içerir. Bu durum da okul içi ilişkilerin niteliği ile ilgilidir. Bu ilişkilerin niteliğini belirleyen en önemli unsurlardan biri ise, bireyler arasında ya da okul içinde var olan güven ya da güvensizlik düzeyidir. Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin karşılıklı güvene dayalı bir ilişki geliştirmeleri eğitimin niteliği açısından oldukça önemlidir (Özer vd., 2006).

Okula bağlanma ile ilgili değerlendirmelerde, yaşıtlara ve öğretmene bağlanma, akademik uyum, bağlılık duygusu, başarı motivasyon, okul iklimi algısı gibi faktörlerin tümünün yada bazılarının kombinasyonu yapılmaktadır.

Tüm bu bilgiler ışığında bu konuda önerilerimiz şöyledir:

- Çalışmanın yapıldığı yaş grubu dikkate alındığında; bu dönemde öğretmene ve sınıfa bağlılık akran bağlılığı kadar önemlidir. Çok sayıda çalışmada öğretmenlerle kurulan olumlu ilişkilerin öğrenciler açısından akademik başarıyla, motivasyonla, akademik öz-yeterlilikle ve öğrencilerin iyi oluşları ile pozitif ilişkisi ortaya konmuştur. Özellikle

yöneticilerin okulun koşullarını hem nicel hem de nitel olarak yükseltmeleri her bakımdan önemli ve gereklidir.

- Çalışmamamız devlet ve özel okullarda yapıldığından, devlet okullarında sınıfların özel okullara göre daha kalabalık olduğu gözlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın sınıf mevcutlarını sınırlayan planlamalar yapması gereklidir.
- Öğretmenler, bütün öğrencilerle sınıf içerisinde sıcak bir ilişki kurmalı ve her öğrenciye eşit davranmalıdır. Öğretmenler öğrencilerle iyi bir ilişki geliştirmek için öğrencilerle sınıfta olduğu gibi ders dışında da iletişime geçmeli, her zaman öğrencileri dinlemeye hazır olmalıdır. Bütün bu süreçleri iyi yönetebilmesi için tüm branşlardaki öğretmenlere iletişim teknikleri ile ilgili eğitimler verilmelidir.
- Öğretmenler öğrencilerin sınıf-içi ve sınıf-dışı tüm etkinliklerini desteleyerek ortak etkinlikler (piknik, sinema, tiyatro, konsere, sportif etkinlikler, vb.) düzenleyebilir. Sınıfça yapılan etkinlikler öğrencilere “takım” olduklarını hissettirerek öğrencilerin birbirlerine ve öğretmenlerine karşı daha fazla saygı ve sevgi duymalarını sağlayacaktır.
- Öğretmenler sınıfın düzenini sağlamak ve korumak adına daha otoriter yaklaşımlar sergileyebilmektedir. Bu konuda öğretmenlerin daha demokratik yaklaşımlar geliştirebilmesi gereklidir. Bu konuda öğretmenler, sınıf ortamında gelişen sorunlar ve başatma yöntemlerine yönelik eğitimlere, seminerlere katılabilir. Okul yönetimi bu konularda eğitimler düzenleyebilir. Öğretmenler sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirleyerek bir “sınıf anayasası” oluşturabilir. Burada, öğrencilerin sahip olacağı sınırlılıklar ve özgürlükler ifade edilebilir. Böylece öğretmenler öğrencilere anlamsız kurallar koymaktan, aşırı reddedicilikten kendiliğinden sakınmış olur.
- Öğretmenler, öğrencilerde gördükleri “olumlu davranışlar” ve “olumsuz davranışlar” ile ilgili “ödül” ve “ceza” kavramları ile ilgili bilinçlendirilmelidir. Öğrencinin kişiliğinin ve kendine olan saygısının gelişiminde etkin rol oynayan ödüllerin ve cezaların nasıl kullanılacağı öğretmen ve okul yönetimi tarafından bilinmesi çok önemlidir.
- Öğretmenler ve veliler arasındaki ilişki sadece gereklilikler ve sorunlar dışında da öğretmen tarafından desteklenmelidir.
- Öğretmen ve yöneticilerin okulda geliştirebileceği olumlu pozitif okul kültürü ortamı; öğrencilerin prososyal davranışlar geliştirebilmesi için çok önemlidir. Bu nedenle öğretmenlere ve yöneticilere okul kültürü oluşturma, etkin-etkili yönetim, iletişim

gibiderslerin belirli aralıkla verilmesi ve konularda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenmesi gereklidir.

Son olarak ülkemizde son yıllarda değişen Eğitim ve Öğretim Politikaları doğrultusunda değişik yaş gruplarında ve kademlerde öğrencilerin öğretmenlere ve okula bağlılığının sorgulanmasına yönelik çalışmaların nitel ve nicel olarak artması eğitim öğretim faaliyetlerinin etkililiği adına çok önemli ve gereklidir.

KAYNAKÇA

- Adelabu, D. D. 2007, "Time perspective and school membership as correlates to academic achievement among African American adolescents" *Adolescence*, 42(167), p525-p538
- Ainsworth, M. D. S. 1982, *Attachment: Retrospect and prospect*. C. M. Parkes & J. S. Hinde (Ed), *The place of attachment in human behavior* içinde (ss. 3-30). London: Tavistock Publications.
- Ainsworth, M. D. S. 1989, "Attachment beyond infancy. *American Psychologist*" 44, 709-16.
- Akçay, A. 2013, "Okul Müdürleri Öğretmenlerini Etkileyebiliyor Mu?" *Milli Eğitim Dergisi*, s:157
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/157/akcay.htm
- Alaca, F. 2011, İki dilli olan ve olmayan öğrencilerde okul yaşam kalitesi algısı ve okula aidiyet duygusu ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana
- Al-Yagon, M. 2012, "Adolescents with learning disabilities: socioemotional and behavioral functioning and attachment relationships with fathers, mothers, and teachers" *J Youth Adolesc*, 41(10):1294-311
- Anbar, H. 2013, *Bağlanma Stilleri Ve Bağlanma Stillerinin Çeşitli Değişkenlerle Arasındaki İlişki*. Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi Psikoloji Bölümü. Ankara.
- Anderman, E. M. 2002, "School effects on psychological outcomes during adolescence" *Journal of Educational Psychology*, 94, p795-p809.
- Anderman, L. H. & Anderman, E. M. (1999). Social predictors of changes in students' achievement goal orientations. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 21-37.
- Arastaman, G. 2009, "Lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri" *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 102-112 s:103
- Armsden, G. C., Greenberg, M. T. 1987, "The inventory of parent and peer attachment: Relationship to well-being in adolescence" *Journal of Youth and Adolescence*, 16, 427-454.
- Balcı, A. 1993. *Etkili Okul: Kuram, Uygulama ve Araştırma*. Ankara: Erek Ofset. Sayfa:30
- Balcı, A. 1998. *Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri*. Türkiye'de Eğitim Yönetimi. Ed: Taymaz, H. ve Hesapçıoğlu, M. İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları.
- Baloğlu, N. 2001, *Etkili Sınıf Yönetimi*, Ankara: Baran Ofset
- Bartholomew, K., Horowitz, M. 1991, "Attachment styles among young adults: A test of a four-category model" *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, p226-p244.
- Baş, G. 2009, "Okulda Öğretmen-Öğrenci İlişkileri" *Eğitim Dergisi*, 23:29-34
- Bayraktar, F., Sayıl, M., Kumru, A. 2009, "Liseliler ve üniversiteli gençlerde benlik saygısı: ebeveyn ve akrana bağlanma, empati ve psikolojik uyum değişkenlerinin

rolü” *Türk Psikoloji Dergisi*, 24 (63), 48-63.

- Beishuizen, J., Hof, E., van Putten, C., Bouwmeester, S., & Asscher, J. 2001. “Students’ and teachers’ cognitions about good teachers” *The British Journal of Educational Psychology*, 71, p185–p201
- Bergin, C. Bergin, D. 2009, “Attachment in the Classroom” *Educ Psychol Rev* 21:141–170
- Beyer, W. 2008, *Belonging in a grade 6 inclusive classroom: Three multiple perspective case studies of students with mild disabilities*. Unpublished master thesis, Queen’s University, Kingston, Ontario, Canada.
- Borelli, J.L., Crowley, M.J., David, D.H., Sbarra, D.A., Anderson, G.M., Mayes, L.C. 2010, “Attachment and Emotion in School-Aged Children” *Emotion. American Psychological Association* 10(4):475–485
- Bowlby, J. 2012, *Bağlanma (Bağlanma ve Kaybetme - 1)*, Pinhan Yayıncılık
- Brewster, A. B., Bowen, G. L. 2004, “Teacher support and the school engagement of Latino middle and high school students at risk of school failure” *Child and Adolescent Social Work Journal*, 21(1):47-67.
- Bryk, A. S., Schneider, B. 2002. “Trust in schools: A core resource for improvement”.
- Budak, B. 1999, *Lise Öğrencilerinde Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Carlivati, J. 2001, *Adolescent Attachment, Peer Relationships, and School Success: Predictor, Mediator, and Moderator Relations*. Distinguished Majors Thesis. University of Virginia.
- Cemalcılar, Z. 2010, “Schools as socialisation contexts: Understanding the impact of school climate factors on student’s sense of school belonging. *Applied Psychology: An International Review*” 59(2), p243–p272.
- Cernkovich, S. A., Giordano, P. C. 1992, “School bonding, race and delinquency” *Criminology*, 30,261-291.
- Chan, C.S., Rhodes, J.E., Howard, W.J., Lowe, S.R., Schwartz, S.E., Herrera, C.2013, “Pathways of influence in school-based mentoring: the mediating role of parent and teacher relationships” *J Sch Psychol*, 51(1):129-42
- Charles, C.M. 1996, *Building classroom discipline*. New York: Longman Publishers USA.
- Cornell, J.P., Wellborn, J.G. *Competence, autonomy and relatedness: A motivational analysis of self-system processes*, 23. Hillsdale, N.J.; Lawrence Erlbaum Assoc.
- Crosnoe, R., Johnson, M., Elder, G. 2004, “Intergenerational bonding in school: The behavioral and contextual correlates of student–teacher relationships” *Sociology of Education*. 77:60-81.
- Çelik, C. 2003, *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında Davranış Değiştirme ve Düzeltme Tekniklerini Kullanma Biçimleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Çetinkaya, B. 2013, Sevdiklerinize bağlı mısınız bağımlı mısınız? PEGEM Akademi Yayınları. Ankara. sayfa:9-10
- Çıngı, H. 1994, Örneklem Kuramı. H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi. Ankara. s:62
- Çinkır, Ş. 2004, “Okulda Etkili Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Yönetimi” Milli Eğitim Dergisi. 161:1
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/161/cinkir.htm
- Çiviteci, N. 2011, “Lise Öğrencilerinde Okul Öfkesi ve Yalnızlık” Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 4(35):18-29
- Davis, H. 2006, “Exploring the contexts of relationship quality between middle school students and teachers” The Elementary School Journal. 106:193-223
- Demanet, J., Van Houtte, M. 2012, “School belonging and school misconduct: the differing role of teacher and peer attachment” J Youth Adolesc, 41(4):499-514
- Demaray, M., Malecki, C., Rueger, S., Brown, S., Summers, K. 2009, “The role of youth's ratings of the importance of socially supportive behaviors in the relationship between social support and self-concept” Journal of Youth and Adolescence. 38:13-28.
- Doğan, S., Teyyar Uğurlu, C., Karahan, E., Kaya, H. 2013, “Okullarda Yabancılaşma ve Bağlanma Davranışlarının Nedenleri Üzerine Nitel Bir Çalışma” Sözlü Bildiri. 5. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi.
- Emmer, E.T., Stough, L. M. 2001, “Classroom management: A critical part of education” Educational Psychologist, 36(2):1-21 <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED543769.pdf>
- Esinbay, E. 2008, İlköğretim Okullarında Örgüt Kültürü (Balıkesir İli Örneği). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir.
- Fin, J.D. 1993, “Withdrawing from school characteristics related to school engagement” Journal of negro education, 62:249-268
- Finn, J.D., Voelkl, K.E. 1993, “ School Characteristics Related to school engagement” Journal of Negro Education, 62,249-268 sayfa:249
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., Paris, A. H. 2004, “School engagement: Potential of the concept, state of the evidence” Review of Educational Research, 74(1),59-109
- Galanaki, E.P. 2007, “Teachers and children's loneliness: A review of the literature and educational implications” European Journal of Psvchology of Education, 12(4):455-475.
- Güleç, S., Alkış, S. 2003, “Öğretmenlerin Sınıf Ortamında Kullandıkları Davranış Değiştirme Stratejileri” Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü. XII.Eğitim Bilimleri Kongresi. Sözel Bildiri. Antalya.
- Hagborg, W. J. 1994, “ An exploration of school membership among middle and high school students” Journal of Psychological Assessment. 12, p312-p323
- Hardman, E. L., Smith, S. W. 2003, “An analysis of discipline-related content in elementary education journals” Behavioral Disorders, 28,p173–p186.
- Hazan, C., Shaver, P. R. 1987, “Romantic love conceptualized as an attachment process” Journal of Personality and Social Psychology, 52, 511-524.
- Hill, L. G., Werner, N. E. 2006, “Affiliative Motivation, School Attachment, And Aggression In School. Psychology in the Schools” 43(2), 231-246.

- Howes, Carollee, Smith, Ellen , W. 1995, "Relations among child care quality, teacher behavior, children's play activities, emotional security, and cognitive activity in child care" *Early Childhood Research Quarterly*,10(4),381-404.
- Huebner, E. S. 1991, "Initial development of the Students' Life Satisfaction Scale" *School Psychology International*, 12, 231-240.
- Israelashvili, M. 1997, "School adjustment, school membership, and adolescents' future expectations" *Journal of Adolescence*. 20, p525–p535.
- İpek, C. 1999, Resmi Liseler İle Özel Liselerde Örgütsel Kültür Ve Öğretmen-Öğrenci İlişkisi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü YL Tezi. Ankara
- İpek, C., Terzi, A. R. 2010, "İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmen-Öğrenci İlişkilerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi: Van İli Örneği" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3): 433-456
- Jacobsen, T., Hofmann, V. 1997, "Children's attachment representations: Longitudinal relations to school behavior and academic competency in middle childhood and adolescence" *Developmental Psychology*, 33(4):703–710.
- Janice, H. Kennedy, J.H., Kennedy, C.E. 2004, "Attachment Theory: Implications For School Psychology" *Psychology in the Schools*, 41(2):247-259
- Jimerson, S. R., Campos, E., Greif, J. L. 2003, "Toward an understanding of definitions and measures of school engagement and related terms" *The California School Psychologist*, 8:7-27.
- Kameenui, E. J., & Darch, C.B. 1995, *Instructional classroom management: A proactive approach to behavior management*. New Jersey: Longman Publishers.
- Kan, Ç. 2013, Sınıfta Eşitlikçi Davranış Ölçeğinin Geliştirilmesi. 12(44):360-371
- Karasar, N. 1998, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 17. Baskı. Nobel Yayıncılık. s:77
- Kaya, Y.K. 1979, *Eğitim Yönetimi*. Ankara: TODAİE Yayını No:184
- Kesebir, S., Özdoğan, Kavzoğlu S., Üstündağ, M.F. 2011, "Bağlanma ve Psikopatoloji- Attachment and Psychopathology" *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*. 3(2):p321-p342
- Kıldan, A.O. 2011, "Öğretmen-Çocuk İlişkilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 2011;30:103-120.
- Kul, M. Güçlü, M. 2010, "Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki" *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2):1021:1038 Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>
- Küçükşuleymanoğlu, R. 2007, "İlköğretim Örgütlerinde Stratejik Planlama Süreci: Bir Örnek Olay İncelemesi" *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1
- Libbey, H. P. 2004, "Measuring student relationship to school: attachment, bonding, connectedness, and engagement" *Journal of School Health*. 74(7):274-283.
- Marotta, S. A. 2002, "An ecological view of attachment theory: Implications for counseling" *Journal of Counseling & Development*.80:507-511.
- McNeely, C. A., Nonnemaker, J. M., Blum, R. W. 2002, "Promoting School Connectedness: Evidence from the National Longitudinal Study of Adolescent Health"

MEB. Örgün Eğitim İstatistikleri, 2013-2014

http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2013_2014.pdf

Mikulincer, M., Shaver, P.R. 2005, "Attachment theory and emotions in close relationships: Exploring the attachment-related dynamics of emotional reactions to relational events" *Personal Relationships*. 12: 149–168.

Morsünbül, Ü. 2011, "Çok F. Bağlanma ve İlişkili Değişkenler-Attachment and Related Variables" *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3):553-570

Mussen, P., Eisenberg, N. 2001, *Prosocial development in context*. Eds: In A. Bohart, D. Stipek, *Constructive and destructive behavior: Implications for family, school, and society*. Washington D.C.: APA. p103–p126).

Noddings, N. 1992, *The challenge to care in schools: An alternative approach to education*. New York: Teachers College Press.

O'Conner, E., McCartney, K. 2006, "Testing associations between young children's relationships with mothers and teachers" *Journal of Educational Psychology*, 8(1):87–98.

O'Connor, E., Collins, B.A., Supplee, L. 2012, "Behavior problems in late childhood: the roles of early maternal attachment and teacher-child relationship trajectories" *Attach Hum Dev* -14(3):265-88

Özdemir, M., Kalaycı, H. 2013, "Okul Bağlılığı ve Metaforik Okul Algısı Üzerine Bir İnceleme: Çankırı İli Örneği" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 13(4):2125-2137

Özer, N., Demirtaş, H., Üstüner, M., Cömert, M. 2006, "Ortaöğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Güven Algıları" *Ege Eğitim Dergisi*. (7)1: p103–p124

Özgök A. 2013, *Ortaokul Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusunun Arkadaşlara Bağlılık Düzeyinin ve Empatik Sınıf Atmosferi Algısının İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Adana.

Özoğlu, M., Yıldız, R., Canpolat, Y. *Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu 2013*. Ed. S. Polat, MEB. İzleme ve Değerlendirme Grup Başkanlığı, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Kasım 2013. Ankara.

Paliç, G., Keleş, E. 2011, *Sınıf Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice].17(2):199-220.

Parke, R., Ornstein, P., Reiser, J., Zahn-Waxler C., (Eds.) 1992, *The Origins Of Attachment Theory: John Bowlby And Mary Ainsworth Inge Bretherton Reference: Developmental Psychology 28,p759-p775*. Reprinted In From (1994). *A Century Of Developmental Psychology*. (Chapter 15, Pp. 431-471).

Pasco Fearon, R.M., Belsky, J.J. 2011, "Infant-mother attachment and the growth of externalizing problems across the primary-school years" *Child Psychol Psychiatry*, 52(7); 782-91

Patrick, H., Ryan, A., Kaplan, A. 2007, "Early adolescents' perceptions of the classroom socialenvironment, motivational beliefs, and engagement" *Journal of Educational*

Psychology. 99:83-98.

Pianta, R. C., Steinberg, M. 1992, "Teacher-child relationships and the process of adjusting to school" *New Directions in Child Development*, 57, 61–80.

Roeser, R., Midgley, C., Urdan, T. 1996, "Perceptions of the school psychological environment and early adolescents' psychological and behavioral functioning in school: The mediating role of goals and belonging" *Journal of Educational Psychology*. 88:408-422.

Rueger, S., Malecki, C., Demaray, M. 2010, "Relationship between multiple sources of perceived social support and psychological and academic adjustment in early adolescence: Comparisons across gender" *Journal of Youth and Adolescence*, 39:47- 61.

Sarı, M. 2007, *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: Düşük ve yüksek okul yaşam kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. Yayınlanmamış doktora tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Sarı, M. 2011, *Adaptation of the psychological sense of school membership scale to*

Sarı, M. 2012, "Empatik sınıf atmosferi ve arkadaşlara bağlılık düzeyinin lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesine etkisi" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*. 18(1):95-119.

Sarı, M. 2012, "Sense of school belonging among elementary school students" *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), p1-p11.

Sarı, M. 2013, "Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*" 13(1), p147-p160.

Sarı, M., Cenkseven, F., 2008, "İlköğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi ve Benlik Kavramı". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 5(2):s1-s16

Savi, F. 2011, "School Attachment Scale for Children and Adolescents: The Study of Validity and Reliability" *Elementary Education Online*. 10(1):p80-p90

Schaps, E., Battistich, V., Solomon, D. 2004, *Community in school as key to student growth: Findings from the Child Development Project*. Eds: In J. E. Zins, R. P. Weissberg, M. C. Wang & H. J. Walberg, *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?* New York: Teachers College Press. p189–p205.

Schlechty, P.C. 2001, "Shaking up the schoolhouse: how to support and sustain educational innovation" *Jossey-Bass Education*. San Francisco. s:72

Silins, H. Mulford, B. 2004, "Schools as learning organizations - Effects on teacher leadership and student outcomes" *School Effectiveness and School Improvement*, 15(3-4), 443-466.s:451

Soares, I., Lemos, M., Almeida, C. 2005, "Attachment and motivational strategies in adolescence: Exploring links" *Adolescence*, 40(157):129–154.

Somers, C. L., Gizzi, T. J. 2001, "Predicting adolescents' risky behavior: The influence of future orientation, school involvement and school attachment" *Adoles and Family Health*, 2, 3–11

- Suldo, S., Friedrich, A., White, T., Farmer, J., Minch, D., Michalowski, J. 2009, "Teacher support and adolescents' subjective wellbeing: A mixed-methods investigation" *School Psychology Review*. 38:67- 85.
- Sünbül, A. M. 1996, "Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri" *Eğitim Yönetimi* 2(1):597-607.
- Target, M., Fonagy, P., Shmueli-Goetz, Y. 2003, "Attachment representations in school-age children: the development of the child attachment interview (CAI)" *Journal of Child Psychotherapy*, 29(2):171-186
- Tunç, E., Beşaltı, M. 2013, "Okul Yaşam Kalitesinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Şanlıurfa Birecik Örneği" II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design. 330-333
- TÜİK, 2012/2013 Eğitim İstatistikleri http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018
- Way, N., Reddy, R., & Rhodes, J. 2007, Students' perceptions of school climate during the middle school years: Associations with trajectories of psychological and behavioral adjustment.
- Wentzel, K. R. 1993. "Does being good make the grade? Social behavior and academic competence in middle school" *Journal of Educational Psychology* 85, p357–p364.
- Wentzel, K. R. 1997, "Student motivation in middle school: The role of perceived pedagogical caring. *Journal of Educational Psychology*" 89(3), p411–p419.
- Wong, E., Wiest, D., Cusick, L. 2002, "Perceptions of autonomy support, parent attachment, competence and self-worth as predictors of motivational orientation and academic achievement: An examination of sixth and ninth grade regular education students" *Adolescence*, 37(146):255–266.
- Yalçınkaya Akyüz, M. 2002, "Çağdaş Okulda Etkili Liderlik" *Ege Eğitim Dergisi*, (1)2:109-119
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. 2005, *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz K. 2007b, "İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerinin Liderlik Davranışları ve Öğrenci Kontrol İdeolojilerine İlişkin Görüşleri" *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 32(46):s12-s23
- Yılmaz, K. 2007a, "İlköğretim Okulu 6, 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri" *Kastamonu Education Journal*. 15(2):485-490.

EKLER

Ek 1: Ortaokul Öğrencilerinin Sınıfa Bağlılığında Öğretmenin Etkisini Ölçen Anket Örneği

Değerli Öğrenciler,

Bu araştırma “Öğrencilerin Sınıfa Bağlılıklarında Öğretmenlerin Etkisi”ni belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Elde edilen bilgiler bilimsel amaçlara göre topluca değerlendirilecektir. Bu nedenle ankete adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur.

Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından lütfen bütün soruları okuyunuz ve mutlaka her soruyu cevaplandırınız. Sizce en doğru seçeneği, en doğru yere işaretleyiniz.

Gösterdiğiniz işbirliği için teşekkür ederim.

Danışman
Prof. Dr. Semra ÜNAL

Yüksek Lisans Öğrencisi
Filiz ÖZDEMİR

BÖLÜM I

Aşağıdaki seçeneklerden size uygun olan parantezin içine (X) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz

( ) Kız ( ) Erkek

2. Okumakta Olduğunuz Okul Türü

( ) Devlet ( ) Özel

3. Kaçınıcı Sınıf Öğrencisisiniz

( ) 6. ( ) 7. ( ) 8.

4. Anne Baba Eğitim Durumu

	Anne	Baba
1. Okur – Yazar	( )	( )
2. İlkokul	( )	( )
3. Ortaokul	( )	( )
4. Lise	( )	( )
5. Yüksekokul	( )	( )
6. Üniversite	( )	( )
7. Diğer	( )	( )

5. Anne Babanın Meslek Durumu

	Anne	Baba
1. Memur	( )	( )
2. Serbest	( )	( )
3. İşçi	( )	( )
4. Emekli	( )	( )

5. Çalışmıyor ( ) ( )
6. Diğer ( ) ( )

BÖLÜM II

Aşağıdaki soruyu okuyup verilen ifadelerden sizin için doğru olan seçeneğe (X) işareti koyunuz.

Genellikle, dersinize giren öğretmenleriniz, sınıfınızı sevmenizi, sınıfınıza bağlanmanızı sağlayan aşağıdaki davranışları hangi düzeyde göstermektedirler?

S.N.	Öğretmenlerim,	Her Zaman	Çoğunlukla	Nadiren	Hiçbir Zaman
1	.....arkadaşca davranır.				
2	.....sınıfta disiplin sorunu yaratan öğrencilere bile olumlu davranış gösterir.				
3	.....öğrencilerine güvenir.				
4	.....sınıfta espri yapar.				
5	.....alaycı, aşağılayıcı davranmaz.				
6	.....sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirler.				
7	.....velilerimizle işbirliği yapar.				
8	.....öğrencilerinin fikirlerine değer verir, onları önemser.				
9	.....sınıfta karşılaşılan problemleri sınıfta kendisi çözer.				
10	.....derslerde olumlu davranış gösteren öğrencilerini över.				
11	.....öğrenciler arasında ayırım yapmaz.				
12	.....derste öğrencilerine karşı çok sabırlıdır.				
13	.....öğrencileri sıkmadan ders işler.				
14	.....ders dışında da öğrencileriyle ilgilenir.				
15	.....yeteneklerimizi ortaya çıkarmamızı sağlayacak etkinlikler yapar.				
16	.....sınıfta sürekli ders yapmaz, farklı konulardan da bahseder.				
17	.....başarılı öğrencileri ödüllendirir.				
18	.....çok hoşgörülüdür.				
19	.....sınıfta düşüncelerimizi söylememize izin verir.				
20	.....bize güven verir.				
21	.....sınıfta dolaşan arkadaşlarımıza uyarıda bulunmaz.				
22	.....öğrencilere sert davranışlarda bulunmaz.				
23	.....öğrencileri ceza ile tehdit etmez.				
24	.....sınıfta herkesin istediği yerde oturmasına izin verir.				
25	.....kolay sinirlenen, öfkelenen öğrencilere sakinleşme zamanı verir.				
26	.....derslerde görsel ve işitsel materyaller kullanarak dersi ilgi çekici hale getirir.				
27	.....verdiği sözleri tutar.				
28	.....öğrencilerle karşılıklı görüşmeler yapar.				
29	.....öğrencileri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaları için teşvik eder.				
30	.....öğrencilerine görev ve sorumluluk verir.				
31	.....öğrencilerine eğitimde meydana gelen yenilik ve değişiklikleri anlatır.				
32	.....öğrencilerin bireysel olarak gelişmelerini sağlayacak				

-
- 33 ödevler verir ve onlarla ilgilenir.
.....sınıfta ders zamanını boşa geçirmez.
- 34 .....öğrencilerin sorduğu soruları, açık anlaşılır bir şekilde açıklar.
- 35 .....sınıfın sessiz olmasını sağlar.
-

BÖLÜM III

Bu konu ile ilgili belirtmek istediğiniz düşüncelerinizi bu bölüme yazabilirsiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÖZGEÇMİŞ

FİLİZ ÖZDEMİR

Kişisel Bilgiler :

Doğum Tarihi : 28/10/1979
Doğum Yeri : Trabzon /Araklı
Medeni Durumu: Evli

Eğitim :

Lise : Zonguldak Anadolu Kız Meslek Lisesi
Lisans : Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü

Çalıştığı Kurumlar:

Arif Nihat Asya Ortaokulu - Ümraniye / İstanbul (2006-)

Sultançiftliği İlköğretim Okulu - Çekmeköy /İstanbul (2002- 2006)

